

Fris Nicolai [illegible] Senensis

DICTA NOTABILIA ARISTOTELIS,

ET ALIORVM PHILOSOPHORVM,

Alphabetico ordine,

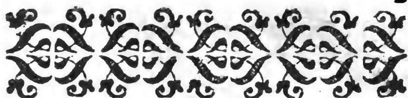
Cum insigni interpretatione Venerabilis Bedæ præsbyteri.

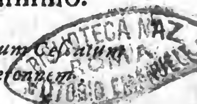
Vicetiæ, Apud Petrum Bertellium. 1609.

Superiorum permissu.

Admodum Ill.[ri]
Et Excellentiſs.
D. HECTORI FERAMOSCA
I. C. & Equiti digniſſimo.

Laurentium Lorium, & Iacobum Geſualdum felicitatem auſpicantur perennem.

IS ſanè eſt tuarum virtutum ſplendor; ea morum dexteritas; ea comitas, & affabilitas in omnes; vt omnium nō modo oculos in te conuertas, verum etiam animum cuiuslibet tibi deuincias, atq; adſtringas. quare vndecunq; blandus, vndecunq; optimus ab omnibus cole-

ris. Te itaq; virum cum doctrina præclarum, tum omni virtutum genere insignem typorum quidem nostrorū Patronum delegi, ac eisdem præfeci libentissimè securus sub tuo patrocinio farcta, tectaq; fore in lucē nostra omnia proditura. Huius nostri in te obsequij vadimonium erit libellus hic, in quo Dicta omnia notabilia, tum Aristotelis, tum aliorum Philosophorum ita sunt congesta, vt ex modico studio, mira possit comparari vtilitas, quem nomini tuo eximio dicandum duximus, cū obseruantiam in te nostrā testificandi causa: tum etiam vt penes animum tuum iugitèr sit incitamento ad fouendos nostros eiusmodi impressorum labores. Quod vt facias (Vir clarissime) te oratū uolumus sicuti, & optamus vt felix diu viuas nostri memor. Vale x. Idus April. 1609.

DICTA NOTABILIA ARISTOTELIS,

Et aliorum philosophorum alphabetico ordine

Cum insigni interpretatione Venerabilis Bedæ presbyteri.

A Deo dependet cœlum & tota natura. 12. metaphysicæ.

Illa autoritas sic intelligitur, quòd cælum & tota natura dependet à Deo, & hoc, quo ad conseruari, & nõ in fieri vel produci. Et sic illa autoritas non est contra philosophum in primo physicorum, vbi sic dicit, Omne, quod fit, fit à subiecto præsuppositio.

Actus separat & distinguit. 2. metaphysicæ, & 3. de anima.

Et intelligitur sic, quòd actus materialiter existens separat, & distinguit modo, quanuis sunt plures materia materialiter distincte in distinctis subiectis, tunc vtiq; videtur, quòd materia in se includit actum quod est

contra philosophum in primo physicorum, qui dicit, quòd materia habet se pure passiue, & nullo modo actiue. Respondetur, quòd materia bene separat & distinguit per actus inclusos; quia materia ex sui natura nullius est actiuitatis.

Autoritas arguendo ab esse ad posse est bona cõsequẽtia, & cõmunis regula.

Et intelligitur sic, arguendo affirmatiue, & sine distributione, & sine dictione, includendo negationem. Vnde non sequitur, a est maximum corpus, quod potest esse, consequẽtia non valet: quia antecedens potest esse, verum, sine consequente.

Album fit ex nigro, musicus fit ex non musico primo physicorum.

Ibi dicitur, quòd ex debet dicere circunstãtiam ordinis. Sed quando dicitur lignum debet componi ex suis medietatibus. Ibi ly ex debet dicere circunstantiam temporis.

Album de per accidens est quantum, philosopus in prædicamentis.

Ibi dicitur, quòd philosophus vult, quòd ille terminus album, ponitur in puncto quantitatis

sitatis de per accidens.

Agente eodem modo existente, & materia, eadem erit idem effectus, 2. metaphysicæ.

Intelligitur sic tam de agentibus principalibus, quam instrumentalibus, ita quòd sit omnino idem agens, & idem modo dispositam, tunc non fiunt diuersi effectus, sed vnus tantum.

Appetitus materiæ non est nisi motus materiæ ad formam, Commentator. 1. physicorum.

Respondetur, quod Commentator. capit motum ualde large siue proprie, videlicet pro naturali inclinatione.

Aliqua res naturalis distinguitur ab artificiali 2. phisicorum in principio.

Dicitur, quòd philosophus loquitur ibi indefinite, vel particulariter, & sic illa est uera: vel dicitur, quod solum voluit, quòd res naturales differant ab artificialibus ratione, & non re; quia eadem est res.

Alchimistæ dicunt, quòd ex ferro vel cupro potest fieri aurũ per eorũ artem.

Vbi dicitur, quòd ex ferro vel cupro fit aurum vel argentum, apparenter, non autē existenter, & ratio est, quia per nullam artem forma substantialis potest poni in esse speciuoco alterius formæ.

Ars simpliciter facit materiam. 1. physicorum.

Dicitur quòd intelligitur de materia secunda, non autem de materia prima: quia materia prima non est facta: quia est ingenerabilis, & incorruptibilis, vt patet ibidē.

Accidentis non est accidens. 4. metaphysicæ.

Intelligitur sic: accidentis non est accidens tanquam subiecti originalis: & sic stat bene, quòd albedo est in superficie, quę etiam est unum accidens. Et linea habet rotunditatem & corruptibilitatem. Sed hoc non tanquam subiectum originale: quia originaliter est in substantia.

Accidens diffinitur per subiectū suū. 7. metaphysicæ. Et sic album est subiectum habens sufficientem albedinē per sui denominationem.

Et in-

Et intelligitur sic de diffinitione descriptiua, non autem essentialis: quia oportet, quòd talis detur per unum genus, & per differentiam essentialem. Et talis indicat, quid est esse rei, vt patet primo topicorum.

Anima quantum ad partem intellectiuam nullius corporis est actus. 2. de anima.

Respondetur secundum commentatorem, quòd debet intelligi de intellectu diuino, & non humano.

Actui repugnat accidere actum, philosophus in libro de substantia orbis.

Respondetur, quòd actus substantialis non potest recipere alium actum substantialem, sed bene accidentalem.

Archa non est lignum. 9. metaphysicæ.

Respondetur, quòd philosophus ponit modum loquendi vulgarium. Vel potest dici, quòd ipse vult, quòd totum compositum non verificatur de sua materia. Et ideo vult, quòd archa non est lignum, tanquam sua materia, quia alias totum esset suæ partes, & econuerso. Vel potest dici, quòd philosophus vult, quòd materia non dicitur de to-

to composito in abstracto, sed bene in concreto. Vt archa est lignea.

Actus sunt suppositorũ. 1. metaphycę.

A primis nanq; substantijs nulla exit prędicatio, philosophus ĩ prędicamẽtis.

Respondetur quòd intelligitur à primis substantijs nulla erit prædicatio, quæ est superioris de inferiori; quia primæ substantiæ non habent inferius saltem essentialiter in prædicatione uera directa, & affirmatiua.

Animal est animantius planta Autor sex principiorum.

Dicitur, quòd intelligitur sic. Animal est perfectius animatum quàm planta. Vel dicitur, quòd animal plures habet potentias animæ quàm planta, quia animal habet potentiam vegetatiuam, & sensitiuam, planta autem caret sensitiua.

Anima vegetatiua est animalium prima. 1. & 2 de anima.

Ibi dicitur, quòd philosophus loquitur de communitate prioritatis, & Vult quòd in pluribus reperitur anima vegetatiua, quàm sensitiua vel intellectiua.

Actus

Actus actiuorum sunt in patiente prædisposito. 2. de anima.

Intelligitur sic. Si aliquid actiuum vel agens debet actum agere, vel etiam producere aliquem effectum in ipso patiente, tunc oportet, ipsum patientem esse bene dispositum ad illum actum suscipiendum. Etiam est uera vniuersaliter: & hoc si mutaretur numerus in numerum: vt sic. Omnis actus actiuus est in patiente prædisposito.

Ab insufficiente nihil fit. 1. physicorũ.

Intelligitur ab insufficiente. nihil fit de solo. Sed cum addito superiorum ex insufficienti bene aliquid fit.

Anima est abstracta à corpore, Commentatorem. 3. de anima.

Et videtur, quòd non est subiectum in libro de anima, quia tunc non consideratur secundum rationem adequatam, secundum quam ponitur esse subiectum in libro de anima consideratur, prout est principium operationum corporis animati: prout, & illa principaliter se tenet ex parte animæ. Item notandum, quod illa autoritas secundum Commen-

Comentatorem secundum vnam uiam tenetur. Vel quòd Commentator non est locutus assertiue. Aliter potest dici, licet anima est abstracta à materia secundum esse, est tamen coniuncta materiæ secundum operationem. Sed diceret aliquis, anima etiam alia à corpore consideratur. 2. physicorum, & sic videtur, quòd non debet considerari, in libro de aïa quia sunt distincta materia.

Respondetur, quòd hoc non est secundum rationem adequatam, secundum quam ponitur esse subiectum in libro de anima: quia in libro physicorum consideratur, prout est principium mouendi & quiescendi. Sed in libro de anima consideratur, prout est principium operationum corporis animati, & prout illa plincipaliter se tenet ex parte aïæ.

Accidentia magnam partem, cõferunt ad cognoscendum quod quid est. 1. de anima.

Illa autoritas secundum Temistium de accidẽtibus per se proprijs intelligitur: quia dicit, non enim cognosco ignem per fumum. sed per calorem. Etiam intelligitur de accidentiis

ciden-

tidentibus communibus secundum se sumptis, & ad inuicem combinatis: vt cognosco fortem per illa accidentia simul sumpta, & combinata s. habens russos crines, & est albus, nigrum capucium blaueam tunicam.

Accidentia non cognoscuntur demonstratiue. 1. posteriorum.

Respondetur quòd hoc verum est a priori, quamuis a posteriori fieri potest, quia vtique propria accidentia demonstrantur de suis subiectis, & sic faciunt demonstrationẽ & cognitionem substantiæ. Sic de proprijs accidentibus dicitur, quod non immediate notificant demonstratiue substantiam, sed bene mediate. Quia ex pluribus accidentibus communibus discernitur accidens proprium, & sic mediate notificant substantiam, secus est de accidente communium.

A proportione minoris equalitatis nõ fit actio.

Notandum quòd duplex est proportio. Vna est proportio quantificatiua, mediante qua vnum extensiuum quantum alteri proportionatur, Alia est proportio actionis, & de

illa

illa intelligitur auctoritas. Unde corpus ad non corpus bene est proportionatur. Alia est proportio secunda secundum aliquam virtutem sicut inter corpus & animam.

Anima non habet aliquam operationem propriam, quam non communicet corpori. 1.de anima.

Intelligitur de anima intrinsica, quæ est in corpore, sicut quando est totum compositũ, & sic excluditur anima exuta a corpore.

Ars, & scientia distinguuntur. 6.ethycorum.

Et debet intelligi capiendo scientiam stricte solum pro habitu speciuoco, & etiam capiendo artem stricte solum pro habitu practico. Sed capiendo illos æque communiter tam pro habitu practico quam spacifico, tunc nõ distinguuntur.

A maiori debet fieri denominatio. 6. physi.

Intelligitur de qualitatibus positiuis, & maxime intensiuis, non autem oportet de primitiuis fieri denominationem, sicut tenebre, denominatum tenebrosum. Et valet tantum

tum sicut a maiori, id est a digniori debet fieri denominatio.

Actus & potentia sunt maxime opposita commentator. 1. de anima.

Intelligitur sic uno modo, quòd sint maxime opposita siue contraria. i. communissime opposita, quia dicit, quòd circumeunt omnia prædicamenta, & sic non vult, quòd sint cõtraria proprie dicta. Alio modo dicitur, quòd per actum intelligit essentialem actualem & potentiam essentialem potentionalem. Et vult quòd actu esse, & secundum potentiam esse, opponuntur, & hoc sic est verum capiẽdo oppositionem large.

Ab hoc quidem ente omnibus deriuatum est esse, & viuere. 1. cœli.

Intelligitur, quòd philosophus loquitur ibi particulariter: vt sit sensus, ab hoc ente. i. a primo ente. i. a deo deriuatum est omnibus esse & viuere. Alio modo dicitur, quòd philosophus loquitur vniuersaliter de omnibus. Sed si sic, tunc sequeretur, quòd materia prima & cœlum essent generata, & deriuata à primo ente. Respondetur quòd aliquid

dicitur

dicitur esse deriuatum dupliciter. Vno modo inchoatiue, & sic omnibus non est esse deriuatum viuere naturaliter à primo ente, sicut materia cæli, & materia prima. Alio modo consignificatiue vel gubernatiue, & sic, omnia alia a primo ente habent esse, & uiuere. Et sic materia prima & cælum habent deriuatum esse a primo ente, cum purum ens consignificat, & gubernat omnia mundi viuentia.

Ad corruptionem subiecti sequitur corruptio scientiæ, 1. posterio.

Respondetur quòd hoc intelligitur de subiecto inhesionis & non attributionis.

Animal est prius homine, Porphirius.

Intelligitur in suppositione materiali, vt sic animal est prius homine, id est ille terminus animal est communior quàm homo.

Accidentis non est esse, sed inesse. 7. metaphy.

Intelligitur propriissime capiendo esse & non communiter, ut extendit se ad inesse.

Accidens non migrat de subiecto in subiectum. 7. metaphysicæ.

Intelli-

Intelligitur de subiecto inhesionis, & non attributionis, seu denominationis. Vel dicitur quòd verum est secundum numerum, non autem secundum speciem.

Absurdum est simul quęrere, & acquirere scientiam & modum sciendi. 2. metaphysicæ.

Illa autoritas dupliciter intelligitur. Vno modo ut in verbis stat simpliciter, & sic est vera sine glosa. Alio modo si per scientiam intelligitur metaphisica, & per modum sciendi logica, tunc sensus est, absurdum est simul acquirere metaphysicam, & logicam, quia metaphysica presupponit logicam ergo logica debet præsciri.

Ad agens vniforme sequitur actus & effectus vniformis. 1. cœli.

Intelligitur dummodo agens totale concurrit uniformiter tunc talis effectus saltem principaliter intentus manet uniformis.

Ab eodem non possunt produci naturaliter diuersa specifice distincta. 2. de generatione.

Intelligitur ab eodem ente naturali non

possunt procedere diuersa & specifice distincta.

Aurum est incorruptibile, secundum alchimistas.

Intelligitur sic. Aurum est incorruptibile, id est ualde duratiuum inter omnia alia metalla, quia durat vltra ordinationem humanam.

A voluntate antiqua non procedit actio noua Commenta. 8. physi.

Intelligitur sic. A voluntate antiqua. i. a deo non procedit actio noua. i. in nouum volitum, quia deus non incipit aliquid de nouo uelle, quia quicquid deus voluit, ab aeterno voluit. Vel sic, a voluntate antiqua non procedit actio noua sibi similis, quae non processit in specie.

Ad productionem effectus sufficiunt duo, scilicet voluntas & potestas. Boetius in libro 4. de consolatione philosophiae prosa. 2.

Intelligitur non absolute, sed limitate referuntur voluntas & potentia ad actionem. tunc auctoritas habet veritatem. Sed si referuntur

feruntur ad actionem, & ad tempus æternū, tunc non sufficiunt, nisi sint soluta velata ad idem tempus. Vnde grammaticus. Ego volo, possum legere, ergo lego absolute, non valet. Sed bene valet, ego nunc, & pro nunc possum legere, ergo nunc lego.

A priuatione in habitum impossibilis est regressio, per philosophum in prædi.

Intelligitur de illa priuatione, quæ priuat actum & potentiam simul, non autem de illa, quæ priuat solum actum, quia ibi bene est possibilis regressio.

Anima quę est intellectus forsitan manet post suum conceptum. 2. metaphy.

Respondetur, quod ibi philosophus loquitur dubitatiue, sed non assertiue. Et ideo dicit forsitan, quæ dictio est nota dubitationis.

Actio & passio sunt actus diuersarum potentiarum. 2. de anima.

Ibi dicitur quòd diuersarum potentiarum sunt actus potentiæ, enim non distinguuntur per actus. Sed quia actio & passio sunt diuersarum potentiarum. igitur sunt distinctæ quod est contra philosophum. 3. physi. qui di-

cit, quòd omnis actus est passio patet. quia actio est actus potentiæ actiuæ, passio uero dicitur actio potentiæ passiuæ, Ibi dicitur quòd auctoritas intelligitur particulariter, & non vniuersaliter. quia actio & passio sunt idem materialiter, sed differunt formaliter.

Ab abstracto ad concretum est bona consequentia. 2. topico.

Ibi dicitur, quod verum est in prædicationibus quidditatiuis & essentialibus, non autē in accidentalibus, igitur.

A simili causa in specie nō procedunt diuersi effectus. Cōmentator 9. meta.

Respondetur, quòd ly idem capitur multipliciter. s. idē in numero, idē in specie, idē in genere, modo aliqua tamen bene procedunt ad eosdem effectus in genere. ergo sunt idem.

Animal est substātia hominis, & æqui, secundum naturā cōmunem. Comen. 1. metaphysicæ, & si sic, tunc natura communis esset ponenda.

Ibi dicitur quòd ly est capitur in actu signato, sic, quod ille terminus animal significat substantiam hominis & æqui secundum naturam

turam communem, id est sub ratione generis, vel sub conceptu communi termini animali correspondente.

Aqua alit ignem 3. de anima.

Ibi dicitur, quòd aqua non capitur pro humido simpliciter. Sed capitur pro humido pigui & subtili, quia hoc nutrit ignem, sicut videmus ad experientiam vt butirum, oleū, sutile vinum cōbustum. Et vltra debet intelligi de nutritione comproprie dicta, quia nullum purum elementum nutrit.

Accidentia dicuntur entia ad aliquid 1. ethycor.

Intelligitur, quòd accidentia non habent esse per se, nisi in comparatione ad aliquid, & ad subiectum, quia accidens est mensura substantia. (ethyc.

Accidentia assimilantur propagini. 1.

Intelligitur sic, quòd propago non est arbor, sed aliquid arboris, a qua deriuatur arbor, ita accidentia non sunt entia, sed entis, id est substātie, a qua propagātur & oriūtur.

Accidentia non sunt entia sed entis, primo ethyco. & 7. metaph.

Intelligitur, quòd non sunt entia propriè, capiendo ly ens, quæ sunt in subiectis. Sed cõmuniter capiendo ly ens, bene sunt entia.

Animal constituitur ex corpore & anima, tanquam a regente, & rectoricam 1. polithycorum.

Intelligitur, quòd in animali, anima habet se, vt regens, & corpus habet se, vt rectũ, quia est instrumentum animæ.

Animalia mansueta digniora sunt alijs animalibus non mansuetis. 1 politi.

Intelligitur inquantum animalia, nam mansueta participantur aliqualiter regimine. Sed si oppositum inuenitur, secus est.

Abstinentia cibi confert febricitanti sanitatem. 5. ethyco.

Respondetur, ideo, quia abstinentia est summa medicina. Et est communis regula medicorum, & vulgarium.

Actio & passio non continentur sub inuicem 6. ethyco.

Intelligitur, quòd vnum non prædicatur de alio, quia illa prædicatio non est bona, actio est passio.

Ars

Ars imitatur naturam inquantum potest 2.physi.

Item illa autoritas uera est dummodo natura est fundamentum illius artis.

Ars acquisitiua cibi, est naturalis animalibus. 1.polyticorum.

Intelligitur, quod natura est solicita ad prouidendum de cibis animalibus cum primo generat. Vel sic, quando aliquis aliquid acquirit, illud, quod natura acquirit, tale acquirere est naturale.

Actiones principantes non sunt bonæ de se.7.politicorum.

Intelligitur, quod non sunt bona nisi principans differat ab alijs in bonitate naturali & acquisita, in tantum, quantum vir differt a muliere. seruus a domino.

Actiones iustitiæ necessariæ sunt in ciuitate, sed non eligibiles secundum se. 7. politicorum.

Ibi dicitur, quod per actiones iustitiæ, intelliguntur sententia, supplicia, condemnatoriũ, & necessaria sunt in ciuitate, & tamen secũdum se non fiunt eligibiles sed vt eo melius

ciuitas gubernetur, & saluetur.

Actiones, quæ sunt circa diuitias & honores, sunt simpliciter eligibiles 2. physicorum.

Ratio est, quia sunt quadam dispositiones ad bonum, & ad operationem bonarum, vt patet 7 politicorum.

Animalia omnia alia ab homine, sola naturali intentione habent suas actiones, vt patet ibidem, & quædam animalia parua habent suas actiones ex consuetudine: vt canes. Sed homo inter aĩlia, dirigit actiones suas in rationem.

Accusans debet esse melior accusato 2. politi.

Ratio, quia officium accusantis est ostendere causas in aduersario seu accusato. Etiam, ideo, quia accusans habet se vt agens: accusatus ut patiens. Modo omne agens præstantius est suo passo.

Actus, intellectus, & appetitus sunt ad inuicem concordes. 4. ethicorum.

Respondetur hoc est verum de virtutibus moralibus.

Assir-

Affirmatio, & negatio sunt in mente. 4.ethicor.

Intelligitur sic, quòd in mente, idest, in intellectu practico sunt affirmatio, & negatio. Sed in appetitu est prosecutio, & fuga.

Agricolæ magis appetunt lucrum quã honores. 6. ethicorum.

Intelligitur quòd delectabilius est eis laborare quam principare, & dominari.

Agriculturæ possessio est maxime naturalis, & iusta. 1. œconomi.

Et hoc est, duplici de causa. Prima est, quia ipsa non fit inhumaniter, & bestialiter, vel cum peccato, & violenter, scilicet cum offensione proximi. Alia causa, quia ab agricultura sumitur nutrimentum, tanquam à materia: & tale nutrimentum est naturale. Alia potest esse ratio: quia agricultura confert sanitatem, & superfluos, & malos humores expellit.

Amatio generatur ex quadam consuetudine. 9. ethicorum.

Ratio est secundum Albertum, quia amatio importat impetuosam inclinationem amoris,

& in ipsum appetitum, quia inclinatio causatur ex consuetudine.

Amicitia paternalis maior est quàm filialis. 8. ethi.

Ratio est, quia parentes magis cognoscunt quàm filij, qui sunt ex eis procreati, propter imperfectionem, & cognitionem filiorum, quàm habuerunt, quando nascebantur filij.

Amicitia coniugalis nõ solum est propter creationem filiorum, sed etiam propter virtutem 8 ethicorum.

Intelligitur quòd amicitia coniugalis non est solum propter creationem filiorum, hoc est verum, si ambæ sunt virtuose.

Amicus est alter ego. 9. ethicorum.

Hoc est verum, non quo ad essentiam, sed sic, quòd ex bona, quæ sibi homo vult, & amico suo. Vel secundum effectum dilectionis repræsentat quandoque alterum, quia homo est condolens sibi in adversis: gaudens in prosperis, sicut sibi ipsi.

Amicus debet se tenere ad amicum, sicut genu ad tibiam. 9. ethicorum.

Hoc est verum, prout ly sicut importat ali

qualem

qualem similitudinem.

Amicorum omnia sunt communia. 8. ethicorum, & 2. politicorum.

Hoc est verum, & consensu, & fauore, non autem ex iure. Vel aliter amicorum omnia sunt communia, id est, necessaria solum in necessitate. Capiendo ly omnia distributiue, quod tantum valet quodlibet cōmune, quod utile, est commune illi qui est in necessitate positus. Sic quod vnus non potest ei prohibere. Vel intelligitur de vtili victu aliquo ad eius sufficientiam, non autem intelligendo quo ad alium vsum.

Amor diuitiarum crescit in infinitum. 1. politic.

Hoc est verum quo ad manifestationem actus, vel est verum de amore inordinato, nō autem ordinato.

Appetitus sensitiuus obicit rationem. 10. polit.

Verum est quantum ad manifestationem actus, puta inquantum elicit actus, siue elicitur secundum formam rationis, non ultra progrediendo, nec vltra suspiciendo.

Ani-

Animal vigilans semper laborat. 7. ethicorum.

Intelligitur in aliqua operatione, non curãdo an talis operatio sit magna, vel parua, bona uel mala.

Actus & operationes animalis circa animam ponimus. 1. ethicorum.

Ibi vult quòd pertinent ad operationes animæ effectiua.

Ambobus existentibus amicis sanctũ est præhonorare veritatem. 1. ethico.

Intelligitur de amicitia vera, & speciali.

Accidens, & suum subiectum sunt idẽ numero. 10. ethicorum.

Intelligitur de accidente reali denominationis, & non inhæsionis.

Album solum qualitatem significat Philosophus in prædicamentis.

Illa est vera in significatione formali non autem in significatione materiali, quia ut sic significat substantiam connotare qualitatẽ.

Accidentis non est diffinitio 7. metaphysicæ & 6. topicorum.

Hoc est verum de diffinitione quiditatiua,

& essentiali proprie dicta, cum hoc tamen stat, quòd ad minus accidentis adhuc bene sit diffinitio descriptiua.

Auarus, iniustus sunt circa bona, quæ sunt simpliciter bona. 5. ethicorum.

Ibi dicitur quòd bona exteriora simpliciter sunt bona, quod tamen est falsum. Respondetur, quòd illa autoritas vult, quòd bonum simpliciter, prout tantum valet, sicut secundum se, non est malum, quanuis ratione abusionis sit malum.

Actio naturæ semper agit eodem modo 2. physic.

Et sic videtur quòd sensus nunquam decipiatur circa proprium sensibile, eo quòd sensatio est operatio naturæ. Ibi dicitur, quòd philosophus ponit differentiam inter operationem naturalem, & fortuitam. Nam dicitur quòd actio naturalis semper fit eodem modo, & illud dictum, est intelligendum, quòd natura agendo circa eandem speciem cæteris paribus semper producit eundem effectum. Sed actio fortuita nunc fit sic, nunc aliter.

Aliqua anima nullius corporis est actus.

ctus.2.de anima tractatu primo.

Intelligitur sic uno modo, quòd anima nullius corporis est actus, qui est eductus de potentia materia. Et hoc sic est verum de potētia intellectiua. Vel nullius corporis est actus tanquam instrumentum proprium, quia intellectus non indiget instrumento proprio vel organo corporali, vel sic nullius corporis est actus secundum inhærentiam.

Agens,& patiens debent communicare in materia.2.de generatione.

Intelligitur de agente proprio, & patiente proprio. Sed intellectus proprie non patitur, sed improprie,quia passione saluatiua.

Ad principia non est ratio, Commenta.2. topic.

Hoc debet intelligi de principijs immediatis,Vel ad principia non est ratio approbatiua à priori,licet ibi bene sit ratio à posteriori.

Album est in ligno per se. 1.posterior.

Ibi dicitur quòd non vult quòd illa sit per se vera,lignum est album. Sed vult quòd ibi sit directa prædicatio. Vel hæc est per se denominatiua: album est lignum: quia prædi-

catum

catum denominat subiectum accidentaliter.

Album non est substantia, sed quale. 4. topicorum.

Dicitur quòd verum est. quòd album non sit substantia, idest, terminus substantialis, quo ad significatum formale. Sed quo ad significatum materiale.

Animalia non est genus, Boetius in topicis.

Intelligitur, quòd terminus pluralis numeri animalia non est genus ad terminos singularis numeri, sed bene ad terminos pluralis numeri.

Ad idem non sequuntur duo opposita. 1. priorum.

Intelligitur quòd ad idem contingens non sequuntur duo opposita, sed bene ad idem impossibile. Et debet addi ad autoritatem copulatiue, vel coniunctim, ad unam propositionē bene sequuntur duo opposita disiunctiue, vt bene sequitur, homo currit, ergo homo currit, uel non currit.

Anima est rationalis Anastasius in simbolo.

Respon-

Respondetur pro intellectu ly rationale capitur dupliciter. Vno modo prout est differentia constitutiua hominis : & sic conuertitur cum illo termino homo. Alio modo capitur prout non est differentia animalis, sed pro rationali, & sic anima non est rationalis, sed rationalitatis.

A pluribus terminis simpliciter sumptis ad plures terminos secundum magis, & minus communiter est bona consequentia. 2. topic.

Ex illa authoritate elicitur illa. Sicut simplex ad simplex, sic magis ad magis, sic proximum ad proximum. Et intelligitur sic quod debet argui à terminis simpliciter sumptis ad terminos minus sumptos secundum magis, & minus, sic quod antecedens, & consequens sunt propositiones Kathegoricæ. Et sic bene sequitur iustus est virtuosus : ergo magis, & plus iustus, est magis virtuosus: & maxime iustus, est maxime virtuosus. Et illo modo valet septem conditionibus additis. Prima quod termini simpliciter sumpti sunt totalia extrema consequentis, propter hoc non

sequi-

sequitur, album est dulce, ergo magis album, est magis dulce. Secunda conditio, quòd vtrunque extremum sit prædicabile secundũ magis, & minus, ergo non sequitur, homo est animal: ergo magis homo, est magis animal. Tertia conditio, quòd in antecedente sit prædicatio per se, ergo non sequitur bibere est bonum, ergo magis bibere est magis bonum, ergo magis bonum. Quarta, quòd ibi sit prædicatio propria passionis de suo subiecto. Quinta, quòd vtrobique sit prædicatio directa. Sexta, quòd sumatur constantia subiecti. Septima, quòd præcisè sit eadem copula in antecedente, & consequente, & prædicatum antecedentis restringetur per subiectum consequentis, vel per aliquid sibi proportionabile.

Arguendo ab affirmatiua de prædicato finito ad negatiuam, de prædicato infinito valet consequentia. 2. perihermenias, vt sortes est albus, ergo non sortes est non albus.

Et intelligitur materialiter, formaliter non valet, quia arguitur à non distributo ad distributum. Sed si argumentum debet valere

secundum regulam, tunc semper à parte subiecti debet poni terminus singularis, vel terminus communis restrictus ad vnum suppositum, ergo consequentia non valet, homo est albus: ergo homo non est albus: quia oppositum consequentis non repugnat antecedenti, sed stat in veritate cum antecedente.

Arguendo à negatiua de prædicato finito, ad affirmatiuam de prædicato infinito, valet consequentia. 2. perihermenias, ut sortes non est niger, ergo sortes est non niger.

Illa regula solum tenet veritatem, sed magis tribus conditionibus saluis. Prima quòd arguatur in propositionibus de est tertio adiacente. Secunda, quòd non arguatur à non distributo ad distributum: ergo non sequitur, omne animal non est asinus, et omne animal est: ergo omne animal est non asinus. Tertia, quòd semper in antecedente distribuatur prædicatum, ergo non sequitur, omne animal non est, ergo omne animal est non animal, quia prædicatum non distribuitur in antecedente.

Arguendo ab affirmatiua de prædicato

to infinito ad negatiuam de prædicato finito valet consequentia. 2. perihermeniarum, vt homo non est iustus, ergo homo non est iustus.

Illa regula tenet veritatem saluis tribus casibus. Primus, quando tam in affirmatiua, quàm in negatiua prædicatum distribuatur pro qualibet differentia temporis Quia si hoc non fieret stante illo casu, quòd sortes pro una medietate temporis alicuius horæ non sit albus, & pro alia medietate eiusdem temporis sit albus, Tunc arguendo sic, Sortes est non albus ergo sortes non est albus, consequentia nō ualet, quia antecedens conuenit sorti, & tamen sibi non conuenit consequens. Sed si deberet valere, oportet quòd sic arguatur secundum Marsi. Sortes est non albus pro qualibet parte temporis præsentis ergo sortes non est albus. Secunda conditio, quod solum totale prædicatū infinitetur, ergo non sequitur, hoc est prædicabile non essentialiter. ergo non est prædicabile essentialiter, quia stat quòd idem sit prædicabile eßentialiter, & accidentaliter respectu diuersorum. Similiter patet per hoc,

quòd omnes rationes autoris consequentiarū non ualent in nominibus adiectiuis. Et similiter in alijs, vt ibi habetur, quia semper deficit illa secunda conditio. Tertia conditio quòd arguatur in propositionibus Kathegoricis de inesse, & non in modalibus, ergo non sequitur, sortes potest esse non albus ergo sortes non potest esse albus. Si autem negatio postponitur modo in secunda propositione tunc bene sequitur, vt sic, sortes potest esse non albus, ergo sortes potest esse non albus: & sic bene valet.

Arguendo à diuisis ad coniuncta est bona consequentia. 2. peri.

Ibi sciendum quòd per coniunctum siue per prædicatum coniunctum debet intelligi aggregatum ex determinatione, & determinabili, & prædicatum diuisum est vnum illorum. Illa regula habet veritatem seruatis duabus conditionibus. Primo quod illa duo prædicata diuisa non sint accidentia alicuius tertij. Vel quando vnum de per accidens uidetur inesse alteri, tunc consequentia nō ualet quia non sequitur sortes est albus, & sortes est monachus,

nachus, ergo sortes est albus monachus. Etiam non sequitur, sortes est magnus, & sortes est monachus, ergo sortes est magnus monachus, supposito, quòd sit parua statura, & magnus in scientia, quia antecedens potest esse verum sine consequente. Secunda conditio, quòd unũ prædicatum non includat aliud, ne committatur nugatio, quare non sequitur, sortes est homo, & sortes est animal, ergo sortes est homo animal.

Arguendo à coniunctis ad diuisa est bona consequentia. 2. periher.

Habet veritatem seruatis quatuor conditionibus. Prima, quòd prædicata accidentalia debent determinare idem in antecedente, & consequente, & quando hoc non est, tunc regula non valet. Secunda conditio, quòd unũ prædicatum non sit dictio distrahens respectu alterius, ergo non sequitur, sortes est albus vt carbo, ergo sortes est albus. Tertia conditio, quando arguitur cum dictione ampliatiua, sic quod ampliatio non varietur, & ergo non sequitur, chymera est ens ampliatum imaginabile, ergo chymera est ens, & chymera est

ampliabilis, consequens autem est una copulatiua, cuius una pars est falsa, ergo tota. Quarta, quando vnum prædicatum est equiuocum, tunc non valet quia non sequitur, hoc est canis latrabilis, ergo hoc est canis, & hoc est latrabilis. quia prima pars consequentis est propositio plures.

Anima est substantia in subiecto actu existens. Commentator. 6. meta.

Ibi dicitur, quòd vult per subiectum commentator & per substantiam in actu intelligere subiectum organizatum. quia omne animal requirit subiectum organizatum. Vnde subiectum organizatum est illud, quod habet partes diuersimode complexionatas ad diuersa officia exercenda deputatas.

Aliud est magnitudo & magnitudinis & caro & carnis esse, 3. de anima.

Illa autoritas debet sic intelligi quòd philosophus vult, ostendere modum intelligendi ipsius intellectus, & sic per magnitudinem, & carnem intelligere uel sub rationem communis conceptus. Sed per ly magnitudinis & carnis esse, intelligere debet singulariter,

scilicet

scilicet sub conditionibus indiuiduantibus. Vult ergo tantum, quòd aliud est intelligendum vniuersaliter, & aliud est intelligendũ vniuersaliter, & aliud est intelligendum singulariter. Et hoc est verum, & ponitur duplicia exempla metaphysicalia, ut magnitudinem & magnitudinis esse, & naturalia, ut aquam esse aquam modo cognitione sensitiua possumus cognoscere aquæ esse similiter esse magnitudinis. Sed per intellectum possumus solum cognoscere magnitudinem, quę est vniuersaliter cognoscere. Sed di. tamen, philosophus dicit, quòd nõ est idẽ caro, et carnis esse in quibusdã, & in quibusdã est idem, modo nequaquam est idẽ intelligere vniuersaliter & singulariter. Respondetur quòd philosophus vult quòd ipse intellectus non solum cognoscit vniuersaliter, sed etiam particulariter. Sed sensus cognoscit singulariter solùm. Et ergo sensitiua cognitio conuenit solum intellectui materiæ coniuncto, & sic quando dicit Aristoteles, quòd in quibusdam est idem caro, & carnis esse. vult tantum, quòd sint eiusdem potentiæ ipsius intellectus.

 Acciden-

Accidẽtia non habẽt materiã. 7. meta.
Respondetur quòd uerum est de materia, ex qua, quia illam non habent, sed bene in qua habent, scilicet in qua sunt subiectiua.

Actus & potentia, circumeunt omnia prædicamenta; Commentator. 1. de aĩa.
Intelligitur vno modo sic, quòd in quolibet prædicamento sunt termini verificabiles de prima substantia mediante illo verbo est vel potest. Vel ponuntur prædicabilia cum illis verbis est & potest, est uera quia verum est dicere in genere substantiæ homo est vel potest esse animal, & sic de alijs prædicamẽtis. Alio modo intelligitur sic, quòd in quolibet genere prædicamentali inuenitur aliquid, quod habet rationem actus. & quod habet rationem potentiæ. Sic iterum est vera quia in quolibet genere reperiuntur genera & differentiæ, & sic ibi sunt actus & potentiæ. eo quòd habent rationem materiæ. ut patet per Porphirium, & etiam reperitur forma vel differentia, quæ est actus, qui distinquit & separat vt patet per philosophum. tertio de anima. Alio modo sic actus & potentia in quolibet prædicamen-

to reperiũtur, id est termini magis & minus communes, & sic magis commune habet vt potentia, minus commune ut actus. Vel dicitur, quòd tantum vult, quòd isti termini actus, & potentia in communi non sunt in aliquo prædicamento, sed bene modo restricto.

Anima componitur ex intellectu agente & possibili. 3. de anima.

Intelligitur sic recte sicut sensus ad intellectum concurrit quando quòd actiuæ quandoque passiuæ. Sic intellectus concurrit quandoque actiuæ, & tunc dicitur intellectus agens. Quandoque passiuæ & sic dicitur intellectus patiens scilicet quãdo recipit illas passiones siue species. Sed non debet intelligi secundum realem compositionem, sed dicitur actus agens quando actu format intellectum.

Anima est corruptibilis. 3. de anima.

Intelligitur non secundum essentiam, & nõ secundum quasdam compositiones potentias instringibiles (de quibus dicitur secundo de anima.) quòd anima est corruptibilis, sed secundum quandam operationem instrumentalem.

Anima

Anima prædicatur equiuoce de animabus. Commentator. 3. de anima.

Intelligitur annalogice. Sic, quòd anima per prius dicitur de anima intellectiua, & hoc prioritate dignitatis, & per posterius de alijs animalibus, scilicet sensitiua & nutritiua Etiam potest intelligi de intelligentijs secundum annalogiam perfectionis.

Accidentia solum sunt sensibilia 2. de anima.

Intelligitur, quòd solum sunt sensibilia per se & directe, cum hoc tamen stat, quod substãtia per accidẽs, & indirecte sunt sensibiles.

Animal est animal propter sensum tactus. 2. de anima.

Intelligitur, quòd ly propter, non debet importare causam efficientem. Sed secundo modo intelligitur, quòd sensus tactus est suffitiens causa animalis, & hoc quo ad cognitionem. Sed debet importare conuertibilitatem, ita quod omne, quod est animal, habet sensum tactus, & econuerso, omne, quod habet sensum tactus, est animal.

Animal habens vnum sensus est imper-

per-

perfectissimum. 1. meta.

Intelligitur, quo ad totam speciem, non autem, quo ad certum indiuiduum.

Ablata anima auferatur & sensum. Philosophus in prædicamentis.

Intelligitur ablata anima &c. i. dispositio qualificatiua organi sensus.

Anima est in corde, sicut aranea in sua tela, in lib. de sensu & sensato.

Intelligitur, quòd anima sedet in corde principaliter & originaliter & minus principaliter in aliis membris. Sed aranea non est in qualibet parte tele, igitur anima non est in qualibet parte corporis. Respondetur, quòd philosophus loquitur opinatiue de illis, qui dixerunt animam tantum esse in corde, & dirigere suas operationes per omnia membra si quòd ille operationes regerent tota membra. Sed illa opionio reprobatur per philosophum ibidem, quia nullum agens instrumentale potest producere aliquam operationem nō coagente agente principali. Alij dicunt, quòd intelligitur, sicut & prius.

Anima est in corpore, sicut monarcha

in

in ciuitate bene dispofita, Philosophus in libro de motibus animalium.

Intelligitur ad sensum improprium, quòd ly sicut debet importare non omnimodam similitudinem, sed aliqualem & sufficientem, sic, quod anima est regens ipsum corpus, sicut monarcha in ciuitate.

Aliquid participat prius secundum magis, & aliquid secundum minus.

Intelligitur ad sensum impropriū, sic quòd aliquod indiuiduum communicat primo enti secundum magis. i. diuicius quàm ad indiuiduum.

Aliqua qualitas non est actiua. 2. de generatione.

Intelligitur non quòd aliqua qualitas, scilicet siccitas, & humiditas nullo modo sit actiua, sed sic quòd sit minus actiua quàm alia, quia siccitas & humiditas sunt qualitates minus actiue, quàm caliditas & frigiditas, quia ille sunt magis & minus.

Aliud est videre per visum, & aliud est discernere. 2. de anima.

Ubi dicitur quòd philosophus nō innuit duos sensus.

sensus exteriores visus. Sed duos sensus visus, vnum exteriorem, alium interiorem, & per hoc quòd dicit aliud est per visum discernere tangit sensum interiorem scilicet sensum communem interiorem, Sed per hoc quòd dicit aliud uidere, tangit sensum visus exteriorem, & hoc vult philosophus.

Anima est species specierum. 3. de anima.

Intelligitur sic anima est species specierũ, id est, forma formarum: quia dignissima formarum in istis inferioribus est anima humana: vel sic anima est forma omnium specierum, id est, formarum intelligibilium, scilicet receptiue, quia est recipiens species intelligibilium omnium rerum.

Anima est locus specierum. 2. de aĩa.

Ibi dicendum est, quòd locus dupliciter capitur. Vno modo proprie & sic vltima superficies locati dicitur locus, sic est pars integralis alicuius. Alio modo locus capitur pro cõtinente, & sic anima est locus specierũ: quia continet in se species, id est scientias, & virtutes.

Acciden-

Accidentis esse est inesse. 7. metaph. & 1. physi.

Intelligitur capiendo esse proprie pro illo, quod per se existit.

Ad Philosophum pertinet, inuenire prima principia medicinæ scientiæ ex lib. de sensu & sensato.

Ibi dicitur, quòd vbi philosophus dimittit, ibi medicus incipit, & ergo necessarium est, medicum esse philosophum.

Alimentum est contrarium alito. 2. de anima.

Intelligitur sic. quòd capiendo contrarietatem improprie, scilicet, quòd tantum valet sicut dissimile.

Apes & canes sunt prudentiora cæteris animalibus brutis. 2. metaphysicæ.

Intelligitur quòd maiorem habent industriã quàm alia animalia bruta: quia possunt sibi discernere conuenientiam & fugere disconuenientiam, & capiendo ly prudentiam proprie prout est recta ratio rerum agibilium, ut est habitus intellectualis, tunc solum conuenit hominibus, & non apibus uel canibus.

Anima

Anima sensitiua est in corpore extensa. 2. de anima.

Intelligitur quo ad organa, vel ad dispositiones requisitas ad actum sentiendi, sic, quòd requirit organa extensa.

Aliqua animalia solum habent vnum sensum, & aliqua tres. 3. de anima.

Ibi dicitur quòd philosophus est locutus de animalibus imperfectis.

Arguẽdo à positiuó ad comparatiuum est bona consequentia. 2. topicorum.

Intelligitur quòd arguendo negatiue, & non affirmatiue & capiendo comparatiuum proprie, vt sic, sortes non est albus, ergo sortes non est albior.

Aliquam est materia omnium liquefactibililium. 5. meta.

Ibi respondetur quòd materia non capitur proprie. Sed vult quòd omnia liquefactibilia cõueniũt ĩ materia aliqua ĩ qua humiditate.

Anima prius viuit vita animalis quàm vita hominis Philosophus in libro de animalibus.

Intelligitur, quòd anima prius apparet exer-

cere

cere operationes animalis quàm hominis : & ex hoc non sequitur, quod animalia sensitiua sit prius in homine, quàm intellectiua.

Ab uno simplici non possunt plura dependere. 12. metaphysicæ.

Intelligitur quòd ab uno simplici immediate, & sine ordine non possunt plura dependere, licet bene mediate & cum ordine. Et tali modo omnia à primo ente dependunt.

Ad vnitatem motus requiritur vnitas dispositionis. 5. physicorum.

Intelligitur de dispositione totali, vel de vnitate specifica, & non de vnitate numerali.

Ad res successiuas nõ requiritur, quòd partes eius sunt simul in eodem tempore adequate.

Intelligitur capiendo adequate aduerbialiter & non nominaliter, scilicet prout est nomen adiectiuum.

Aliquis motus est æternus 8. physico.

Intelligitur capiendo æternum impropriè, prout tantum ualet sicut æternitas, & nõ cõmuniter prout extendit se ad perpetuum.

Ad interrogationem factam per quid

de

de prima substantia, conuenientius respondetur, species, quàm genus est, Philosophus in prædica.

Intelligitur prout ly conuen...tius non valet in tantũ sicut magis notius: quia tunc fit econuerso. Sed vult prout conuenientius valet tantum, sicut magis determinate.

Actiuum & passiuum secundum potentiam dicuntur ad aliquid. 2. & 5. meta.

Intelligitur quòd dicibilia importantia actionem, & passionem includunt terminos, ratione quorum ordinantur secundum dici in prædicamento ad aliquid: non autem secundum esse & proprie.

A comparatiuo ad positiuum est bona consequentia. 2. topicorum.

Intelligitur dummodo non superuenit aliqua negatio, uel dictio habens vim negationis, & quando tenetur proprie.

Arguendo ab interpretatione ad interpretatum valet consequentia, & econuerso, Philosophus in topicis.

Ibi dicitur quòd dictum philosophi intelligitur negatiue, non autem affirmatiue. Etiam

ualet illa consequentia capiendo ab interpretato ad interpretatum affirmatiue, ut sequitur bene, ille est officialis, ergo ponitur loco episcopi.

Anima non est alterabilis. 7. physico.

Ibi dicitur quòd anima non alteratur alteratione corruptiua, sed bene saluatiua ab ignorantia in scientias.

Actus non parum distat à potentia. 1. de anima, & 9. metaphysicæ.

Ibi dicitur quòd uerum est capiendo actum pro actu potentie: & sic omne illud dicitur in actu potentie, quod actualiter est, & uocatur actus obiectiualis huic opponitur potentia obiectiua vocatur illud quod non est, sed potest esse, & sic actus & potentia sunt maxime opposita.

Appetitus est rõnem carentiæ. 1. phys.

Intelligitur non respectũ rei habendæ sed respectu rei habitæ, quæ fit per modum uoluptatis, & determinationis sine complacentia: & sic materia prima appetit formam, quam actu habet.

Ad substantiam non fit motus. 5. phys.

Et ratio

Et ratio eſt, quia ſubſtantiæ nihil eſt contrarium. Sed omnis motus fit de contrario in contrarium.

Ab experientia ſingularium accipimus vniuerſalem ſcientiam. 7. phyſic.

Intelligitur, quòd ex veritate ſingularium infertur veritas vniuerſalis.

Anima intelligit quando vult ſed non entit quando vult. 2. de anima.

Et ratio eſt, quia obiectum intellectus eſt in anima, & vult vera, ſenſus eſt extra animam, vt ſingulare.

Aquæ magnæ plus fluunt de nocte quã de die. 3. meteorum.

Et hoc ideo eſt propter abſentiam humoris ſolaris.

Amor ſociorum melior eſt quàm amor pecuniarum. 1. Rheto.

Intelligitur de fideli ſocio, & non de quolibet ſocio.

Artifex eſt ſapientior experto, & archi tector manuali artifice. 1. metaphyſicæ.

Ad ſapientem pertinet omnia in vniuerſali ſcire, & difficilia, & habere ſcientiam, qua

sui ipsius tantũ cã est, & nõ causa alterius.

Anima mouet corpus ad omnem differentiam positionis, scilicet sursum, & deorsum, ante retro dextro & sinistro, 2 de anima. Et hoc est uerum affirmatiue.

Audire fabulas est impedimentum cognitioni ueritatis. 2. metaphysicæ.

Antiqui philosophi acquisitis uitæ necessarijs, primo cœperunt philosophari 1. metaphysicæ.

Anima est causa corporis uiuentis in triplici genere causæ, scilicet formalis efficientis, & finalis. 2. de anima.

Artifex secundum possessum intendit se assimilare naturæ. Commentator. 2. metaphysicæ.

Animalia nutriuntur, & augentur magis dormiendo quàm vigilãdo, de somno, & vigilia.

Animalia respirant in humido, libro de morte, & vita.

Apes habent regem, qui non exit nisi cum omnibus apibus. Ibidem. Simpliciter vera.

Anima

Anima infunditur corpori iussu Dei, in lib. de proprietatibus elementorum. Simpliciter vera.

A mulieribus non regitur ciuitas. 1. politico. Simpliciter vera.

Anima preciosior est corpore in omni possessione 7 politicorum.

Ars supplet defectum naturæ. ibidem.

Amor odium, & proprium commodum sæpe faciunt iudicem non videre uerũ. 1 rhetoricorum. Simpliciter vera.

Amicus gaudet de bonis, & dolet de tristibus sui amici. 2. rhetoricorum

A luxuriæ feruore studeant se discipuli alienare, Boetius in libro de disciplina scholarium.

BOnum est adulterari cum uxore tyranni in tempore belli.

Intelligitur sic vtile seu expediens est tempore belli adulterari cum vxore tyranni vt ipsa reuelet secreta, & sic bonum non debet dici bonitatem moris: quia non est bonum morale sed malum: sed importat utilitatem: vt dictum est.

Bonum, & malum sunt contrarie opposita, Philosophus in prædicamentis.

Intelligitur sic prout bonum & malũ sunt differentiæ entis non sunt opposita contrarie, sed contradictorie: quia malum entis non est ens, sed bonum entis est ens. Sed nunc ad philosophum dicitur, quod loquitur de bonitate moris, & non de bonitate entis. Alio modo potest autoritas intelligi sic. Si vnum contrariorum est in rerum natura: sic etiam est reliquum, id est, si vnum oppositorum non est determinatum à natura modo natura determinat sibi ens siue bonum entis, & abhorret non ens vt patet.

Bonum utile non est melius bono honesto, Seneca.

Intelligitur de bono vtili inquantum non est bonum honestum, quia idem bene potest esse bonum vtile, & bonum honestum.

Bonum connumeratum bono facit ipsum melius. 1. ethicorum.

Intelligitur sic. Si bonum infinitum connumeratur bono finito facit ipsum melius, id est, nobilius, Sed si bonum finitum comparatur

bono

bono infinito non facit ipsum melius: quia omnia bona cum primo motore, & totum Vniuersum non facit ipsum magis bonum quàm primus motor seorsum, eo quòd est bonum infinitum.

Bis tria non sunt sex. 5. metaphysicæ.

Ibi notandum est quòd illa propositio, bis tria non sunt sex, est distinguenda. Nam lybis Vno modo capitur copulatiue, ita quòd coniunctio inclusa in ly bis causat propositionem ypPoteticam copulatiuam, & illo modo tantū valet bis tria non sunt sex, & tria non sunt sex. Et sic est uera, & illo modo cā capit philosophus. Alio modo capitur Vt coniunctio inclusa in ly bis scilicet, & tenetur copulatim. Et facit propositionem Kathegoricam de conditionato extremo, & tunc tantum valet tria, & tria non sunt sex, & sic ipsa est falsa.

Bonum animæ est optimum bonum ꝗ. politicorum.

Intelligitur comparatiue scilicet quòd bonum, quod est bonum hominis, est optimum respectu illorum duorum, scilicet boni vtilis, & boni delectabilis.

Bonum reperitur in quolibet prædicamento. 1. topicorum.

Intelligitur de bono entitatiuo, & non de bono morali. Quia illud non reperitur in quolibet prædicamento.

Brutum est animantius arbore. Autor sex principiorum.

Intelligitur quòd animal habet plures uirtutes uel potentias animæ, quàm arbor.

Bonum de quanto communius de tanto diuinius 1. ethico & 2. topic.

Verum est de bono eiusdem speciei. Etiam quando minus bonum includitur in maiori bono, propter esse monachum & esse vxoratum, quamuis enim vxoratum esse communius est, quàm esse monachatum, tamen quia dicitur esse monachum non includitur, in esse uxorato: ergo adhuc esse monachum est melius, & diuinius, vel quando per communem usum non derogatur habenti propter hoc quanuis habere equum cum decem socijs est communius, quàm se solo habere, tamen non est diuinius, quia derogat habenti.

Basiliscus solo visu interficit hominẽ,

per

per commune dictum.

Respondetur, quòd non est intelligendum, quòd per actum per se & per speciem uisibilẽ interficit hominem: Sed est intelligendum ad istum sensum, quod basilisci sunt aquei, & humidi, & maxime porosi, & per eos fiunt euaporationes, quæ inficiunt aerem, & ille aer attractus ab homine interficit hominem. Et sic simili modo dicitur de muliere menstruosa, quæ solo uisu maculat speculum.

Bonum & malum sunt in rebus, uerum & falsum sunt in anima 6. metaphy. & 3 de anima.

Ibi dicitur, quòd hoc est intelligendum exclusiue, sic, quòd uerum, & falsum sunt solum in anima. Quia si non esset anima, nunquam esset ueritas nec falsitas. Sed bonum, & malũ sunt in rebus, & ratione ad actum sunt in anima, quia si nulla esset anima, adhuc res esset bona uel mala. Et sic bonum, & malum non solum sunt in rebus, sed etiam in anima.

Bonum cum uoluntate est magis eligẽdum, quàm bonum sine uoluntate.

Intelligitur ad omnia finita bona cum uolũtate.

tate. Recta regula copulatiue regulata, illa magis sunt eligibiliora cum voluntate quàm bona sine voluntate.

Bona sine tristicia sunt eligibiliora bonis cum tristicijs. 3. topico.

Intelligitur quod bona sine tristicia & sic dummodo praeminentia bonitatis non conuenit bonis cum tristicijs. Dicitur notanter bona propter crapulose viuere & temperate viuere, quia crapulose viuere non est bonum, ergo non est plus eligendum, quàm temperate viuere. Dicitur etiam dummodo praeminentia, quia temperate uiuere sine tristicia non est eligendum quàm facere iusticiam cum tristicia Respondendum est quòd bonum cũ tristicia quarit bonitatis vim cum praeminentia veri. sed facere iusticiam cum tristicia est potentia.

Bonum ex circunstantijs est eligibilius bono necessario. 3.topico.

Intelligitur quòd bonum ex circonstantijs ut sic est eligibilius bono necessario ut bona natura naturate vt sic. Dicitur notanter natura propter bonum moris, quod etiam est necessarium.

sarium. Tunc etiam additur natura naturate, propter deum, & additur vt sic quia stat idem esse bonum ex circunstantijs, & bonum natura naturate, vt bonum viuere est bonum ex circunstantijs, & etiam est bonum natura.

Bonum simpliciter est, eligibilius bono particulari. 3. topico.

Intelligitur de quocunque uerum est dicere quòd sit bonum sine additio. Et sic autoritas debet intelligi cum reduplicatione.

Bonum nobilius est eligibilius bono minus nobiliori. 3. topico.

Et sic sequitur, quòd latro nobilius esset melior rustico bono moraliter. Similiter etiam quòd tirannus esset eligibilior comite bono moraliter. Respondetur quòd sic intelligitur quòd omne nobilius ut sic in eadem spetie nobilitatis est magis eligendum suo minus nobiliori uel nobili cateris paribus scilicet dummodo alteri non veniat una alia nobilitas aliam excedens.

Bonum proprium est magis eligendũ quàm bonum commune. 3. topico.

Et

Et sic sequeretur quod proprium bonum est magis eligendum quam summum bonũ quod tamen falsum est. Ibi sciendum quod bonum est duplex. quoddam est bonum commune propter cuius communitatem derogatur habenti, & illud bonum commune non est melius bono proprio, sed de quãto magis propriũ, de tanto magis est eligendum, ut est equus uel tunica. Aliud est bonum propter communitatem quod nullo derogatur, vt splendor solis, vel candele in domo. Et hoc bonũ de quanto communius de tanto diuinius & melius. de illo intelligitur dictum philosophi primo ethi. Sed de primo bono communi præsens autoritas intelligitur, & intelligitur cum speciuocatione, scilicet dummodo cætera sunt paria, & dummodo bono communi conuenit præeminentia.

Bonum in tempore, quod magis valet, est magis eligendum. 3. topi. & sic oua plus valet in hyeme, quã in estate quod tamen falsum est.

Respondetur quod aliquid plus valere alteri dupliciter intelligitur. Vno modo in sua natura.

natura, & sic omne animatum plus valet quàm esse inanimatum. Alio modo intelligitur quoad vsum nostrum, & sic tempore determinato oua plus valent in estate, quàm in hyeme quia fortificant naturam plus uno tempore determinato quàm alio.

Bonum, & ens conuertuntur. 4. metap.

Intelligitur de bonitate entis, & non de bonitate artis: de quo loquitur philosophus primo ethycorum dicens, quòd in diuersis artibus est aliud, & aliud bonum, & sic qualibet ars designat aliquid bonum. Hæc etiam autoritas intelligitur de bonitate moris, de qua loquitur in ethi. quòd bonus est honorandus secundum uirtutem. Etiam non debet bonũ capi pro bonitate perfectionis, ita quòd illud dicitur bonum, quod alterum perficit. Et de illo loquitur philosophus cum dicit tempus est quoddam bonum.

Sequuntur nunc autoritates simpliciter vera.

Babilonia erat tantæ latitudinis, quòd cum capta esset vna pars ciuitatis, tertia die nesciebatur in alia parte. 3. polit.

Bonum.

Bonum vniuersi consistit in ordine. 12. Metaph.

Quia omnia ordinem habent ad primum bonum.

Bonum voluntarium est, quod simpliciter est bonum. 2. ethi.

Illa autoritas est simpliciter vera.

Benefactores plus amāt beneficiatos, quàm amentur ab eis. 9 ethic.

Bona fortuna est impetus naturaliter factus à Deo mouente totam naturam, philosophus in libro de fortuna.

Bonam uitam scientia perfecta efficit Seneca ad Lucillum. Simpliciter vera.

Bonum ens, nec accommodatur, nec emitur, si uenale esset, non haberet emptorem. Sed malum ens quotidie emitur. Ibidem epistola quarta. Simpliciter vera.

Beneficiorum memoria senescere non debet, id est perire. Seneca in lib. de beneficijs. Simpliciter vera.

Beatitudo, est præmium humanorum actuum sicut probitas ipsa est præmiū, ita

ita in alijs nequitia est supplitium. 3.de consolatione. Simpliciter vera.

Bonitas Dei fuit causa factionis mundi,& originis omnium rerum. Plato in timeo. Simpliciter vera.

Beata est respublica, cui princeps sapiens dominatur. 1. de consolatione. Simpliciter vera.

Bonum est laudari, sed dignius est laudabile. Seneca in lib.de moribus. Ille est simpliciter vera.

Bona consuetudo excutere debet, quod mala introduxit. ibidem.

Bona domina est, quę non fuit in perfecta, id est maculata prauis operationibus in libro de pomo,& morte.

Bonus animus,& rectus, te facit parem deo,& non pęna. Seneca ad Lucillum.

Bonum est, pueros esse sine vitio 7.politicorum.

CORporeum, non est elementum ex quibus componitur. 7.metaph.

Intelligitur, quòd partes materiales nō sunt solum partes, ex quibus componitur solum cō-

posi-

positum, sed ultra hoc, requiritur forma dans esse & uiuere, illis partibus, ut patet per philosophum.

Collectiuum multorum in unam naturam species est: & magis id, quod genus est. Porphirius.

Intelligitur sic, quòd terminus specificus cōmuniter representatiuus est multorum, id est pluriam in unam naturam sub uno conceptu vel naturali similitudine, & magis illud quòd genus est illud magis sub consepetu communiori sua significata representat quam species, quia genus est superius ad speciem.

Circa compositionem, & diuisionem, veritas, & falsitas propositionum consistit. 1 periher.

Intelligitur, quòd circa compositionem, id est, circa propositionem affirmatiuam, & negatiuam, ibi est veritas, & falsitas, hoc tamē non est obiectiue.

Corpora cœlestia non habent materiam. Commentator. 1. physi.

Ibi dicitur quòd philosophus capit materiā pro-

proprie, scilicet quod cælum non habet materiam eiusdem rationis cum materia inferiorum, quia si sic, tunc cælum esset generabile, & corruptibi.

Cœlum est corpus simplicissimum. 1. cœli.

Vno modo cælum est simplicissimum, idest nullo modo compositum, & sic ipsa cælum est falsa. Alio modo intelligitur, cælum esse simplicissimum, quia non est compositum ex substantia, & accidente, vel accidentibus corruptiuis, quia cælum sic non suscipit peregrinas impressiones vt patet. 1. meteo. & non suscipit corruptiuas qualitates, licet saluatiuas, sicut splendorem & solem, & lunam, vel stellas quæ omnia cælum capit.

Carnis non est determinata quantitas In magnitudine, & paruitate. 1. physico. ibi videtur, quòd entia sunt ad minimū.

Respondetur, quòd vult, quòd entia naturalia sunt determinata ad minimum in quelibet specie entium separatorum ad inuicem, est danda quantitas ita parua quod indiuiduum eiusdem speciei, sub illa quantitate

non potest dare diuisibilitatem quæ est danda ad corruptionem, & hoc sic, quòd non potest permanere per notabile tempus.

Cor est primum viuens, & ultimū moriens. in lib. de morte, & vita.

Intelligitur quo ad operationes vitales, quæ prius apparent in corde, quam in alijs membris.

Cor, epar, cerebrum, sunt principia intrinseca animalis, vt dicunt medici hoc uidetur contra philosophum qui dicit, quòd tantum tria sunt principia rei naturalis, scilicet materia, forma & priuatio.

Ibi respondetur, quòd medici non proprie loquuntur de principijs simplicibus, sed magis de principijs principiatis. modo autoritas philosophi intelligitur de principijs essentialibus, & intrinsecis.

Cuiuslibet transmutationis naturalis principia intrinseca sunt cōtraria. 1. physicorum.

Intelligitur sic, quod cuiuslibet transmutationis naturalis principia diffinitiua sunt cōtra-

traria, large capiendo contraria. Secūdo modo sic intelligitur cuiuslibet transmutationis naturalis, idest ad exprimendum quid est transmutari, siue quid est transmutatio naturalis, oportet nos vti terminis cōtrarijs supponentibus pro principijs rei quæ naturaliter transmutatur, vel ad exprimendum quid nominis huius quòd est transmutatio naturalis. Tunc transmutatio naturalis est subiectum habere vel recipere aliquam formam, quam prius non habuit: modo vtimur illis terminis habere formam, & non habere formam supponentibus pro principijs rei, quæ sunt cōtraria large capiendo contrarietatē.

Certissimum sensum tactus habet homo. 2 de anima.

Intelligitur dupliciter. Vno modo secūdum facilitatem intelligendi, indicandi, & apprehendendi: & sic aranea habet certiorem modum tangendi, siue tactum, quàm homo. Alio modo, quo ad modum discernendi differentias tangibilium: & sic homo habet certiorem tactum. & non vult Aristoteles, quòd homo habet certissimum tactum per compa-

rationem ad alios sensus exteriores, quia nos iudicamus certius per visum. Sed vult quòd nos habemus certissimum tactum per comparationem ad alia animalia bruta, et hoc quo ad modum discernendi.

Color est proprium obiectum visus. 2. de anima.

Intelligitur dupliciter. Vno modo quicquid videtur, hoc uidetur ratione quo habet colores in se. Alio modo intelligitur quòd ly est capitur in actu signato, & sic color est proprium obiectum visus, id est color significat propriũ obiectum visus, & adequatum. Vel dicitur quòd Philosophus voluit illam proprium obiectum visus est color, sic quòd ly color stat cõfuse tantum, & sic non oportet dari certum colorem.

Causa materialis, & efficiens nunquã conincidunt. 2. physicorum.

Verum est de materia proprie dicta, quæ vocatur materia ex qua, sed non de materia in qua scilicet improprie dicta.

Conceptus non sunt equiuoci. 1. periherme.

Ist-

Intelligitur quod conceptus vere non sunt equiuoci ad illa quorum sunt naturales similitudines.

Conuertibile non probat suum conuertibile, per communem regulam.

Intelligitur de conuertibili ignotiori, vt sunt exponentes vnius expositæ.

Circulariter diffinire est impossibile. 1. posterio.

Intelligitur de absolutis in eodem genere diffiniendi non est inconueniens saltē à priori vel à posteriori secundum respectus, & in diuersis generibus diffiniendi.

Contingit plura scire, unum solum vero intelligere. 3. topicorum.

Intelligitur sic ad scientiam requiruntur obiecta scibilia. Sed intellectus fit quandoque circa unum, quandoque circa plura, uel aliter sic contingit plura scire in habitu, & tamen non contingit plura simul intelligere in actu, quia stat, quod aliquis sit habituatus pluribus scientijs, & tamen unum solum intelligit actualiter. Aliter sic, contingit solum vnum intelligere de se, & determinate, cum

hoc tamen stat, quod intellectus intelligit plura indistincte siue confuse. Aliter sic glosatur secundum Ludouicum, id est scientia solum est uniuersalium, quia singularia non sciuntur, ut patet primo posterio. Sed intellectus bene potest singulariter intelligere.

Cuilibet innata est scientia, & notitia. 1. poster.

Intelligitur formaliter vel uirtualiter secundum suas causas, & eo quod intellectus à natura assentit vera.

Cœlum est indiuisibile, & inalterabile. 1. cœli.

Intelligitur secundum separationem, est tamen diuisibile secundum assignationem partium, quia in cœlo diuersa possunt partes assignari Et sunt differentia positionum. Et est alterabile alteratione saluationis.

Cessante motu cœli cessat motus inferiorum. 2 cœl.

Intelligitur sic cessantibus illis tribus, scilicet motu luna, & influentia, cessat motus inferiorum. Quia staret quòd influentia in inferiora influeret cessante motu cœli, & hoc per

suam

suam influentiam, sicut sol per suum lumen, & planetæ per influentias. Et tunc motus nõ omnino cessaret in istis inferioribus, & modo quo iam dictum est.

Contraria ambo debent esse positiua. 1. metaph.

Intelligitur de cõtrarijs proprie dictis, prout contrarietas distinguitur contra oppositionẽ priuatiuam.

Cœlum est ligatum inter generabilia, & ingenerabilia. 1. cœli.

Respondetur quòd philosophus loquitur secundum opinionem Platonis, & ponit eam assertiue. Alio modo dicitur, quod philosophus loquitur de medio continentiæ sic quòd sub cælo sunt entia generabilia, et in generabilia, extra cælum sunt entia optimam vitam ducentia, vt inquit Philosophus ibidem.

Causa finalis habet rationem optimi. 3. physic.

Ibi dicitur quòd philosophus loquitur in illa autoritate diuina gratia cuius, & non gratia quo.

Causa est ad cuius essentiam siue esse

 sequi-

sequitur aliud. 2. physi. & Autor causarum, in lib. de causis.

Intelligitur de causa totali, & sufficienti, quia posita tali causa etiam statim sequitur effectus, sed sic, non de causa partiali.

Corpus est genus supremum ad substātiam, Commenta 1 de anima.

Intelligitur sic, quod corpus sit genus generalissimum inter omnia genera subalterna, sed non simpliciter.

Cuius finis bonus est, ipsum quoque bonum est 3. topicorum.

Intelligitur de bonitate morali, & particulari, vt patet sic, cuius finis particularis cū debitis circunstantijs debite perfecutis est bonus ipsum quoque moraliter est bonum. Alio modo intelligitur de fine uniuersali, & de bonitate entis, & sic iterum est uera.

Circulum demōstrare est impossibile. 1. poster.

Intelligitur demonstrando in eodem genere, sed in diuersis bene est posibile.

Causa finalis, & causa idem sunt, Commentato 1. metaphysicæ.

Ibi

Ibi dicitur quòd Philosophus capit causam propriissime solum pro causa finali, quia talis est potissima causa, siue causa causarum, vt patet ibidem.

Cœlum non suscipit peregrinas impressiones. 1 metaphysicæ.

Intelligitur quòd cælum non suscipit corruptiuas qualitates cum hoc tamen bene stat quòd capit qualitates saluatiuas sicut sunt lumen, & motus quo cælum mouetur.

Causa est prestantior suo effectu Autor in libro de causis 9. metaph. & 2. de an.

Intelligitur de causis subordinatis, sic quòd subordinans præstantior est subordinato suo. Vel sic, quòd omnis causa nobiliori modo habet se in causando, quàm effectus in prædicando, cum hoc tamen stat, quòd aliquando dignitates uel bonitates possunt conuenire effectui quas tamen non habet causa.

Casus, & fortuna sunt posteriores intellectu. 2. physicorum. si hoc intelligitur de uirtute sermonis, non est uerum, quia quandoque casus fortuna, & intellectus sunt eadem res.

Respondetur quòd sic debet intelligi. quòd casus, & fortuna sunt causa per accidens sed intellectus, & natura sunt causę per se secundum prius, & posterius, non autem secundũ rem.

Causa, & causatum sunt simul. 2. physicorum. & 7. metaphysicæ.

Intelligitur de causa in facto esse, & non in in fieri, siue de causa actuali, & non potentiali.

Corrupto subiecto corrumpitur, & suũ accidens, Philosophus in prædicamentis.

Sed diceres si sic tunc corrupto homine corrumpitur, & felicitas hominis ex quo felicitas est accidens hominis. Pro quo nota, quòd felicitas hominis habet duo subiecta, vnum totale, & illud est homo. Aliud est partiale, & illud est anima. Aliter dicitur quòd homo est subiectum denominationis felicitatis, quia homo denominatur felix à felicitate. Sed anima est subiectum inhæsionis felicitatis, modo primum corrumpitur, secundum vero manet. Et sic conceditur quòd accidens denomina-

tionis

tionis migrat de subiecto in subiectum, et hoc non est inconueniens nec contra Philosophum 7. metaph. Vel dicitur quòd corrumpitur subiectum totale, & adhuc tamen manet partiale, quod est anima, vt dictum est.

Causa efficiens est principium motus, & quietis. 2. physicorum.

Intelligitur causa est principium motus scilicet secundum operationem, & est principiũ quietis, scilicet secundum operis cessationem. Et sic habetur quòd causa efficiens dicitur principium productionis per suam operationem, quia est causa efficiens in producendo. Ratio quia uocatur principium quietis per sui operis cessationem, quia quando causa efficiens cessat laborare tunc etiam cessat transmutatio patet de carpentario qui est causa efficiens domus.

Cuius effectus bonus ipsum quoque bonum, regula in topicis.

Intelligitur cuius effectus particularis bonus est ipsum efficiendo erit bonum efficientis. i. agentis, & loquitur tam de bono entis, quàm de bono moris.

Cuius

Cuius corruptio uel abiectio (per contrarium) est magis fugienda illud est magis eligēdum. 2. topicorum. Et si sic, tunc sequeretur, quòd aer esset magis eligendus quàm domus, quia corruptio eius est magis fugienda.

Respondetur quòd corruptio capitur dupliciter. Vno modo pro infectione alicuius ut aeris vel alterius rei. Secundo modo sumitur proprie pro mutatione rei, quæ tunc dicitur de esse ad non esse: & illo modo, scilicet ultimo capitur hic. Sed diceres, si sic, tunc sequeretur, quòd prodigalitas magis esset eligenda quàm parcitas. Ibi dicitur quòd intelligitur cuius bonum contrarium est bonum uel eligibile, modo parcitas non est bona eo quòd est vitium.

Causa finalis est gratia cuius aliquid fit, & finis aliarum quæ est potissima causarum. 2. physi.

Intelligitur sic, causa finalis est gratia cuius aliquid fit, id est propter quam aliquid fit, scilicet effectus: tunc addit unam conditionem, & dicit, quòd causa finalis est potissima causarum.

sarum, id est optima, quia omnes aliæ causæ ordinantur ad ipsam tanquam ad finē. Sed diceres, omnis causa debet esse principiū, causa finalis non est huiusmodi, ergo non est causa, maior est philosophi 4. metaph. Respondetur secundum Commentatorem, quod causa finalis consideratur dupliciter. Vno modo uia generationis: & sic non est principium sed ultimum. Alio modo consideratur uia perfectionis: quia finis perfectior est omnibus, quæ sunt ordinata ad finem. Et sic illo modo est principium.

Causæ sunt sibi inuicem causæ. 2. physicorum.

Intelligitur, quod causæ possunt ad inuicem demonstrari, non tamen in eodem genere causæ, sed in diuersis causis.

Cuiuslibet syllogismi altera præmissarum debet esse vniuersalis. 1. priorum.

Verum est de syllogismo de medio communi existente in modo, & in figura.

Continua sunt quorum ultima sunt simul. 1. cœli, & 3. physicorum.

Intelligitur de continuis, quo ad desitionem,

quia

quia continua quo ad inceptionem non habēt ultima simul, & talia ultima secundum designationem dicuntur ultima secundum quid.

Coloratum nō est genus ad ly album. 2.topicorum.

Item ly coloratum capitur dupliciter. Uno modo participaliter, & sic capitur in prædicta autoritate. Alio modo nominaliter, & sic adhuc dupliciter. Uno modo quo ad significatum materiale solum, tunc etiam non est genus, quia tunc est prædicatio denominatiua, siue accidentalis. Alio modo capit quo ad significatum formale, & sic est unum purum sinkategreuma, & tale non prædicatur. Alio modo capitur pro utroque simul prout ambo significata significat sub conceptu confuso, & consimiliter capitur ly album, & sic coloratū prædicatur de ly album tanquam genus de sua specie.

Compositum intelligit non anima. 1.de anima.

Ubi philosophus vult quòd anima non intelligit secundum corpus, & sic vult quòd non habet operationem proprie quam non commu

nicet

nicet corpori .i. non habet intelligere per species abstractas à rebus sensibilibus ad quas non concurrit corpus tanquam instrumentum intelligendi.

Corruptibile, & incorruptibile sunt contraria. 1 metaph.

Hoc est verum capiendo contrarietatem cõmuniter pro ut extendit se ad oppositionem priuatiuam.

Contraria maxime distã t, philosophus in prædicamentis.

Verum est loquendo de graduali distantia non autem perfectionali seu logicali.

Causa finalis, & agẽs coincidũt. 2. phy.

Intelligitur uno modo secundum aliquos quòd illa non sit simpliciter uera, secundum autem alios dicitur quòd causa finalis, & agens coincidunt in causis per se, Sed in causis per accidens non oportet. Alio modo dicitur quòd causa finalis, & agens idem sunt sine reduplicatione, sed cum reduplicatione si oportet quòd coincidunt

Contraria debent esse in eodem genere. 7. metaph.

In-

Intelligitur quod debent esse in eodem genere prædicamentali, quia si non, tunc nō essent contraria, ut patet, ex eorum diffinitione.

Contrarietas in omnibus prædicamentis est quæsita, in sola autem qualitate reperta. Boetius.

Intelligitur capiendo contrarietatem strictissime. Sed capiendo contrarietatem large tunc etiam conuenit relationi actioni, & passioni, & intelligitur quòd contrarietas per se conuenit qualitati, & per accidens relationi passioni, & etiam actioni, scilicet in ordine ad qualitatem.

Corpora physicæ sunt maxime in substantiæ de anima.

Illa est intelligenda quòd corpora physica habent magis vel plus de entitate quàm aliæ substantiæ. Sed dicuntur maxime substantiæ, quia sunt manifeste substantiæ. Et plus apparent sensibus nostris esse substantiæ quàm aliæ, quæ non sunt physicæ scilicet artificiales, quia tales solum sunt substantiæ propter materiam physicæ autem substantiæ sunt, non solum propter materiam, sed etiam ratione formæ.

ma. modo philosophus ibidem dicit. Corpora naturalia sunt principia artificialium.

Cuius priuatio est peius ens habitus est melior. 2. topico.

Et sic sequeretur, quòd anima uegetatiua esset melior quàm intellectiua, vt patet, quia priuatio uegetatiua est peior. Probatur, quia ad priuationem animæ uegetatiuæ tolluntur omnia animalia tam homines, quàm alia animalia.

Sed ad priuationem animæ uegetatiuæ tolluntur omnia viuentia, non solum homines, sed etiam alia animalia.

Respondetur quòd illa autoritas non est vniuersaliter vera. Sed intelligitur de illis vbi vnum non præsupponit alterum, modo potentia intellectiua præsupponit potentiam uegetatiuam.

Contra negantem principia non est amplius disputandum. 1. physic.

Intelligitur quòd non est amplius disputandum contra illum in illa scientia, cuius talia principia sunt. Quare etiam dicit quòd nullus artifex habet stabilire sua propria principia.

piæ. Sed metaphysicus habet stabilire omnia.

Consilium non est de præteritis sed futuris. 6.ethicorum.

Ratio quia quod factum est non potest esse, non factum, quia facere genitum non genitũ hoc solo posse priuatur Deus, ut patet per philosophum. ibidem.

Communiora sunt faciliora. 1.physic. Et diceres metaphysica desiderat pura communissima, ergo erit facilior, quod tamen uidetur falsum.

Ibi dicitur quod licet metaph. desiderat pura certissima, & communissima, tamen quia specialiter tractat de substantijs separatis, scilicet de Deo, & intelligentijs. Ideo dicitur difficilior, quia scientia capit suam denominationem à fine, patet per illud commune dictum. Omnia à fine sunt denominanda.

Causa, & principium conuertuntur. 5. meta. Si sic, sequeretur conclusio talis, quòd Deus habeat causam, quæ etiam habet principium, patet hoc, quia Deus habet causam finalem quia habet opus, modo opus est finis operantis. 2.cęli.

Ibi

Ibi dicitur quòd Deus non habet causam finalem, gratia cuius, sed bene gratia quo.

Circa idem versatur logica, & metaphysica. 4. metaph.

Intelligitur quòd tam logica, quàm metaphysica sunt scientiæ communes quoad applicationem.

Cecitas est priuatio actus, & potentiæ. Arist. in 1. prædicamen.

Intelligitur de potentijs instrumentalibus, & non qualificatiuis, sed de formali, quia est humor glacialis, quia stat, aliquid habere oculos claros, & tamen ipsum nihil uidere, & ut patet per experientiam.

Contrariorum contrariæ sunt causæ. 2. de generatione.

Ibi dicitur, quòd idem particulare non est causa oppositorum, & non intelligitur de agente vniuersali quia tale potest esse causa oppositorum ut patet. 2. physicorum, & 2. metaph. in tractatu de causis.

Caro est organum tactus. 2. de anima.

Respondetur, quòd per carnem sentimus tanquam per medium: dicitur etiam quòd tactus

est in carne tanquam in medio. Vel dicitur quod tactus est infra carnem. Et hoc etiam dicit philosophus secundo de anima.

Cuius usus malus, ipsum quoque malú. regula topica.

Intelligitur cuius vsus per se est malus, ipsum quoque est malum.

Consilium non est de fine, sed de his, quæ sunt ad finem. 3. ethico.

Consulta oportet velociter operari: cõsiliaria autem tarde. 6. ethi.

Circa uoluptates, & tristicias est moralis virtus. 6. ethic.

Cognitio finis, vtilis est in arte. 1. eth.

Cum illis conuersari debes, qui te meliorem facturi sunt, illos autem dimitte, quos tu meliores facere posses. Seneca ad Lucillum.

Cottidie morimur, cottidie enim labitur aliqua pars uitæ. ibidem.

Cogitatio tua nunquam recedat à uero id est à bono. Seneca in lib. de forma vitæ.

Consilium oportet esse de his, quæ pos

sunt

sunt aliter haberi 6.ethic.

Cum consideratione promitte, & plenius quàm promiseris præsta. ibidem.

Casus est inopinatæ rei euentus, ex causis confluentibus in his, quæ generātur. Boetius. 5.de consolatione.

Consuetudo est altera natura. 7.ethic.

Consilium mulierum est inualidum, pium autem, sed imperfectum. 1.poli.

Ciues sunt socij vnius ciuitatis. 2.pol.

Contumelia est causa iræ. 5.polit. Simpliciter vera.

Compositum ex materia, & forma nō dicitur vnum, nisi quòd sua forma est vna. Commentator. 2.de anima.

Cecus à natiuitate sapientior est surdo, & muto, in lib. de sensu, & sensato. Simpliciter vera.

Cum euolat rex apum, uolatu fert secū turbam apum lib. 8. de hist. anima. Illa est uera.

DE infinito habetur scientia. 3.topicorum.

Ibi dicitur verum est priuatiue, & per pro

ter se habentibus non est scientia. 1. posteriorum.

Intelligitur, quòd de propositionibus singularibus cathegoricis non est scientia tanquam de scibili propinquo: cum hoc tamen stat, quòd de talibus est scientia tanquam de rebus significatis per propositiones, siue tanquam de scibili remotissimo.

De subiecto scientiæ debent demonstrari passiones principalissime in tali scientia consideratæ. 1. poster.

Verum est de illis passionibus, quæ sunt de per se nota de illo subiecto.

Demonstratio circularis est impossibilis. Ibidem.

Intelligitur in eodem genere demonstrandi respectu eiusdem generis causa, non de multis, scilicet demonstrantibus ad eandem conclusionem, & secundum idem genus causæ pertinentibus.

Diffinitum est notius suis partibus diffinientibus. 1. physicorum.

Ibi dicitur quòd Philosophus vult quòd facilius sit habere conceptus diffiniti, quàm conceptus

ceptus diffinitionis: cum tamen stat, quòd cõceptus diffinitiuus sit notior conceptu diffinibili, vnde ad habendum conceptum diffinitionis non sufficit concipere conceptum generis uel differentiæ vt dicit Buridanus, sed ad habendum conceptum diffiniti sufficit habere conceptum speciei.

Decem prædicamenta sunt decem rerum principia naturalium, Porph.

Intelligitur de principijs diffinitiuis supponẽtibus pro rebus naturalibus, & non loquitur de principijs essendi.

Dicens species esse separatas recte dicit 7. metaph. & sic uidetur, quòd vniuersalia realia sunt ponenda, si essent separata à singularibus.

Ibi dicitur quòd Philosophus comparat ibi uniuersale primo modo, & secundo modo dictum ad inuicem, quia qui ponunt uniuersalia realia esse à singularibus separata, melius, & notabilius dicunt, quàm illi, qui dicũt ea esse coniuncta; & sic non vult, quòd talia sint ponenda, sed vult quòd Plato cum suis sequentibus magis notabilius dixit.

Deus

Deus, & studiosus possunt facere mala, & agere. 4. topicorum.

Pro quo sciendum quòd ille terminus Deus vno modo capitur substantiue, & illo modo capitur. 12 metaph. vbi dicitur quòd Deus est animal optimum, & sempiternum, & sic non capitur hic. Alio modo capitur adiectiue, & sic idem est, quòd deificus, & studiosus, id est virtuosus, & sic tunc capitur in prædicta autoritate, & primo politicorum.

Deus est anima mundi. 1 cęli, & similiter uocat ibidem omnes intelligentias animas.

Respondetur quòd anima capitur ibi improprie, secundum quandam similitudinē, quæ talis est, quia sicut anima proprie dicta regit, & distinguit, & mouetur corpus. Sic etiam intelligētia facit suo orbi, cui appropriabitur.

Disiunctum ex differentijs diuisiuis alicuius generis conuertitur cum tali genere. Boetius in libro diuisionum.

Verum est sumptis illis differentijs in numero singulari, quia in numero plurali non habet ueritatem.

Dis-

Diffinitio est in prædicamento. 2.topicorum.

Respondetur quòd Philosophus loquitur ibi figuratiue ponendo totum pro parte. Et vult, quòd diffinitio ponitur in prædicamento non secundum se totam, sed solum secundum suas partes.

Diuisibile non est indiuisibile. 1.cęli.

Ibi dicitur quòd nullum diuisibile quantificatiuum seu extensum est, vel potest esse indiuisibile.

Differentia sumitur à forma. Porph.

Dicitur quòd forma debet in tantum ualere sicut conditio formalis seu perfectionalis.

Disciplina est, quæ in sola speculatione consistit, Vgo & sanctus Thomas.

Respondetur quòd capit scientiam speculatiuam communiter pro scientijs quorum obiecta non possunt facere speculationem.

Dialectica non est sciētia. 12.metaph. & 1.topicorum.

Ibi dicitur, quòd vult, quòd dialectica non est scientia specialis, sed est sciētia cōmunis.

Duo habitus contrarij non sunt simul in-

in eodem. 2. posteriorum.

Ibi dicitur, quod licet verum sit, quod non sunt in eodem actualiter, cum hoc tamē stat, quod unus actualiter, & alter potentionaliter sive habitudinaliter stant simul in eodem.

Dicimus enim Deum esse animal optimum, & sempiternum. 12. metaph.

Ibi dicitur quod Philosophus loquitur secundum opinionem vulgarium, qui dixerūt Deos esse animalia, & posuerunt plures Deos. Universaliter dicitur quod per Deum intelligitur corpus cœleste, ut sit sensus, Deus, id est corpus cœleste est animal optimū, et sempiternū.

Dabilis est minimus ignis, Commenta. 7. physic.

Respondetur inter ignes actuales, & quod in certo ordine est dare minimum ignem, sed respective non est minimum ignem simpliciter dare.

Diffinitum est notius diffinitione. 7. topicorum.

Intelligitur secundum rationes universales apprehēsas per intellectū, et intelligitur acquisitione imperfecta, & quo ad nos, sed ad acquisitio-

sitione perfecta nõ est uerũ ut patet intuenti.

Diffinitio totius conueniens parti non est bona. 6. topicorum.

Diuturniora sunt meliora. 1. ethic.

Intelligitur uno modo sic, aliqua sũt diuturniora ratione actus, & potentiæ, & sic conceditur, quod illud quod est bonũ, & diuturnius, est melius. Si autem ratione materiæ, tunc est falsum: quia tunc lapis esse melior quàm homo, quia lapis diuturnior est quam homo. Vel secundum Rupertum intelligitur de illis quæ sunt eiusdem speciei, uel etiam dummodo minus diuturniori non sit annexa melior conditio, propter quòd non oportet materiam primã melioris esse conditionis, & dignioris forma substantiali.

De diffinitionib. põt esse scia. 12. meta.

Intelligitur secundum rationes uniuersales, & per intellectum apprehensas.

Deus nihil intelligit extra se. 12. meta. & sic sequeretur, quòd Deus non intelligat ista inferiora.

Respõdetur, quòd Deus nihil intelligit extra se tanquã per aliquod, quod est extra Deum

cum hoc tamẽ stat, quòd Deus intellit extra se per suam nudum essentiam. Vel dicitur, quòd non intelligit extra se per medium & phantasma, sed alietate, & secundum suam simplicem essentiam, sed diceres, tamen dicitur. 3. de anima, oportet quemcunque intelligentem phantasmata speculari. Respondetur quòd hoc intelligitur de intellectu humano siue dependente, & non de diuino.

Deus partibus autem animæ dicimus (2. de anima) vbi videtur velle, quòd habeat partes.

Respondetur quòd Philosophus loquitur de partibus subiectiuis, seu de potentijs animæ, quæ sunt partes animæ, & hoc secundum rationem, & non secundum rem.

De vacuo & infinito est scientia. 3. top.

Ibi dicitur quòd de eis est scientia impropriè dicta, quæ est de necessarijs, & tanquam de propinquis.

De rebus per accidens nõ habetur scientia. 7 metaphysicę.

Ibi dicitur quòd de per accidens vel contingenter veris, de illis non habetur scientia, per

per propositiones cathegoricas de inesse, & de præsenti.

Demonstratio debet fieri ex puris, veris immediate necessarijs prioribus notioribusq; causis conclusionibus. 1. post.

Intelligitur de demonstratione, propter quid, quæ procedit ex propositionibus primis, & immediatis; propter hoc non sequitur demonstratio non procedit ex primis immediatis, ergo non est bona.

Duo accidentia non possunt esse in eodem subiecto. 12. metaphysicæ.

Intelligitur, quod duo accidentia naturalia & extensa non possunt esse in eodem subiecto precise & adequata, & secundum eandem partem subiecti, licet tamen accidentia spiritualia possunt esse in eodem subiecto.

Deus est substãtia æterna, & actus simplex mouens sicut intelligibile appetibile causa agens, & finalis totius vniuersi summa delectatio, & optima & omnino immutabilis inalterabilia impassibilis intransmutabilis. 12. metaph.

Vbi Philosophus vult quod omnia perfecta per-

pia. Sed metaphysicus habet stabilire omnia.

Consilium non est de præteritis sed futuris. 6. ethicorum.

Ratio quia quod factum est non potest esse non factum, quia facere genitum non genitũ hoc solo posse priuatur Deus, ut patet per philosophum ibidem.

Communiora sunt faciliora. 1. physic. Et diceres metaphysica desiderat pura communissima, ergo erit facilior, quod tamen uidetur falsum.

Ibi dicitur quod licet metaph. desiderat pura certissima, & communissima, tamen quia specialiter tractat de substantijs separatis, scilicet de Deo, & intelligentijs. Ideo dicitur difficilior, quia scientia capit suam denominationem à fine, patet per illud commune dictum. Omnia à fine sunt denominanda.

Causa, & principium conuertuntur. 5. meta. Si sic, sequeretur conclusio talis, quòd Deus habeat causam, quæ etiam habet principium, patet hoc, quia Deus habet causam finalem quia habet opus. modo opus est finis operantis. 2. cęli.

Ibi

Ibi dicitur quòd Deus non habet causam finalem, gratia cuius, sed bene gratia quo.

Circa idem versatur logica, & metaphysica. 4. metaph.

Intelligitur quòd tam logica, quàm metaphysica sunt scientiæ communes quo ad applicationem.

Cecitas est priuatio actus, & potentię. Arist. in 1. prædicamen.

Intelligitur de potentijs instrumentalibus, & non qualificatiuis, sed de formali, quia est humor glacialis, quia fiat, aliquid habere oculos claros, & tamen ipsum nihil uidere, ut patet per experientiam.

Contrariorum contrariæ sunt causę. 2. de generatione.

Ibi dicitur, quòd idem particulare non est causa oppositorum, & non intelligitur de agente uniuersali quia tale potest esse causa oppositorum ut patet. 2. physicorum, & 2. metaphi. in tractatu de causis.

Caro est organum tactus. 2. de anima.

Respondetur, quòd per carnem sentimus tanquam per medium, dicitur etiam quòd tactus

est in carne tanquam in medio. Vel dicitur quod tactus est infra carnem. Et hoc etiam dicit philosophus secundo de anima.

Cuius usus malus, ipsum quoque malũ. regula topica.

Intelligitur cuius vsus per se est malus, ipsum quoque est malum.

Consilium non est de fine, sed de his, quæ sunt ad finem. 3. ethico.

Consulta oportet velociter operari: cõsiliaria autem tarde. 6. ethi.

Circa uoluptates, & tristicias est moralis virtus. 6. ethic.

Cognitio finis, vtilis est in arte. 1. eth.

Cum illis conuersari debes, qui te meliorem facturi sunt, illos autem dimitte, quos tu meliores facere posses. Seneca ad Lucillum.

Cottidie morimur, cottidie enim labitur aliqua pars uitæ. ibidem.

Cogitatio tua nunquam recedat à uero id est à bono. Seneca in lib. de forma vitæ.

Consilium oportet esse de his, quæ pos

sunt

sunt aliter haberi 6.ethic.

Cum consideratione promitte, & plenius quàm promiseris præsta. ibidem.

Casus est inopinatæ rei euentus, ex causis confluentibus in his, quæ generãtur. Boetius. 5.de consolatione.

Consuetudo est altera natura. 7.ethic.

Consilium mulierum est inualidum, pium autem, sed imperfectum. 1.poli.

Ciues sunt socij vnius ciuitatis. 2.pol.

Contumelia est causa iræ. 5.polit. Simpliciter vera.

Compositum ex materia, & forma nõ dicitur vnum, nisi quòd sua forma est vna. Commentator. 2.de anima.

Cecus à natiuitate sapientior est surdo, & muto, in lib. de sensu, & sensato. Simpliciter vera.

Cum euolat rex apum, uolatu fert secũ turbam apum lib. 8. de hist. anima. Illa est uera.

DE infinito habetur scientia. 3.topicorum.

Ibi dicitur verum est priuatiue, & per pro

positiones negatiuas, & conditionales, non autem positiue, & affirmatiue, & per propositiones kathegoricas.

Descendentem à generalissimis ad specialissima, necesse est ire per multitudinem. Porphyrius.

Ibi dicitur, quòd autoritas in sensu diuiso est falsa, quia non est necesse, spiritum descẽdentem ire per multitudinem. Sed debet concedi in sensu composito, vt necesse est, descendentem ire per multitudinem à generalissimo ad spetialissima.

Dans formam dat omnia consequentia formam. 8. physicorum.

Intelligitur, vno modo, dans formam dat omnia consequentia necessaria ad formam, modo scire, & uirtutes non sunt necessaria ad formam, quia sunt de bene esse ipsius forma eo quòd sint forma accidentales perficientes ipsum intellectum. Alio modo sic intelligitur, & melius, dans formam, dat sibi formaliter uel uirtualiter omnia consequentia formam, nam sic, Deus dat sciẽtiam uirtualiter, quia creauit formam intellectiuam sic, quòd habet

natu-

naturalem inclinationem ad acquirendum scientiam.

Deus est infinitus. Ibidem.

Intelligitur quod Deus est infinitus in vigore, & perfectione, sed non extense, siue in quantitate.

De multiplicibus seu equiuocis non est scientia. 2. poster.

Vbi dicitur, quod secundum sanctum Thomam, de equiuocis, & multiplicibus in tota sua communitate manentibus non est scientia. Et ratio est, quia intellectus est uirtus immaterialis, vt patet in 3. de anima, & non potest simul, & semel ad plura se diuertere, sed capiendo aliquid equiuocum in certa eius significatione, tunc de eis bene potest haberi aliqua scientia.

De ente per accidens non habetur sciētia. 6 metaph.

Intelligitur, quod de propositione per accidens vera non habetur scientia, tanquam de scibili propinquo, sed bene de re significata per conclusionem.

De corruptibilibus, & possibilibus aliter

ter se habentibus non est scientia. 1.posteriorum.

Intelligitur, quòd de propositionibus singularibus cathegoricis non est scientia tanquam de scibili propinquo: cum hoc tamen stat, quòd de talibus est scientia tanquam de rebus significatis per propositiones, siue tanquam de scibili remotissimo.

De subiecto scientiæ debent demonstrari passiones principalissime in tali scientia consideratæ. 1. poster.

Verum est de illis passionibus, quæ sunt de per se nota de illo subiecto.

Demonstratio circularis est impossibilis. Ibidem.

Intelligitur in eodem genere demonstrandi respectu eiusdem generis causæ, non de multis, scilicet demonstrantibus ad eandem conclusionem, & secundum idem genus causæ pertinentibus.

Diffinitum est notius suis partibus diffinientibus. 1. physicorum.

Ibi dicitur quòd Philosophus vult quòd facilius sit habere conceptus diffiniti, quàm conceptus

ceptus diffinitionis: cum tamen stat, quòd cõceptus diffinitiuus sit notior conceptu diffinibili, vnde ad habendum conceptum diffinitionis non sufficit concipere conceptum generis uel differentiæ vt dicit Buridanus, sed ad habendum conceptum diffiniti sufficit habere conceptum speciei.

Decem prædicamenta sunt decem rerum principia naturalium, Porph.

Intelligitur de principijs diffinitiuis supponẽtibus pro rebus naturalibus, & non loquitur de principijs essendi.

Dicens species esse separatas rectè dicit 7. metaph. & sic uidetur, quòd vniuersalia realia sunt ponenda, si essent separata à singularibus.

Ibi dicitur quòd Philosophus comparat ibi uniuersale primo modo, & secundo modo dictum ad inuicem, quia qui ponunt uniuersalia realia esse à singularibus separata, melius, & notabilius dicunt, quàm illi, qui dicũt ea esse coniuncta: & sic non vult, quòd talia sint ponenda, sed vult quòd Plato cum suis sequentibus magis notabilius dixit.

Deus

Deus, & studiosus possunt facere mala, & agere. 4. topicorum.

Pro quo sciendum quòd ille terminus Deus vno modo capitur substantiue, & illo modo capitur. 12. metaph. vbi dicitur quòd Deus est animal optimum, & sempiternum, & sic non capitur hic. Alio modo capitur adiectiue, & sic idem est, quòd deificus, & studiosus, id est virtuosus, & sic tunc capitur in prædicta autoritate, & primo politicorum.

Deus est anima mundi. 1 cęli, & similiter uocat ibidem omnes intelligentias animas.

Respondetur quòd anima capitur ibi improprie, secundum quandam similitudinē, quatalis est, quia sicut anima proprie dicta regit, & distinguit, & mouetur corpus. Sic etiam intelligētia facit suo orbi, cui appropriabitur.

Disiunctum ex differentijs diuisiuis alicuius generis conuertitur cum tali genere. Boetius in libro diuisionum.

Verum est sumptis illis differentijs in numero singulari, quia in numero plurali non habet ueritatem.

Dis-

Diffinitio eft in prædicamento. 2.topicorum.

Refpondetur quòd Philofophus loquitur ibi figuratiue ponendo totum pro parte. Et vult, quòd diffinitio ponitur in prædicamento non fecundum fe totam, fed folum fecundum fuis partes.

Diuifibile non eft indiuifibile. 1.cęli.

Ibi dicitur quòd nullum diuifibile quantificatiuum feu extenfum eft, vel poteft effe indiuifibile.

Differentia fumitur à forma. Porph.

Dicitur quòd forma debet in tantum ualere ficut conditio formalis feu perfectionalis.

Difciplina eft, quæ in fola fpeculatione confiftit, Vgo & fanctus Thomas.

Refpondetur quòd capit fcientiam fpeculatiuam communiter pro fcientijs quorum obiecta non poffunt facere fpeculationem.

Dialectica non eft fcietia. 12.metaph. & 1.topicorum.

Ibi dicitur, quòd vult, quòd dialectica non eft fcientia fpecialis, fed eft fcietia comunis.

Duo habitus contrarij non funt fimul in-

in eodem. 2. posteriorum.

Ibi dicitur, quod licet verum sit, quod non sunt in eodem actualiter, cum hoc tamē stat, quod unus actualiter, & alter potentionaliter siue habitudinaliter stant simul in eodem.

Dicimus enim Deum esse animal optimum, & sempiternum. 12. metaph.

Ibi dicitur quod Philosophus loquitur secundum opinionem vulgarium, qui dixerūt Deos esse animalia, & posuerunt plures Deos. Vniuersaliter dicitur quod per Deum intelligitur corpus cæleste, vt sit sensus, Deus, idest corpus cæleste est animal optimū, et sempiternū.

Dabilis est minimus ignis, Commenta. 7. physic.

Respondetur inter ignes actuales, & quod in certo ordine est dare minimum ignem, sed respectiue non est minimum ignem simpliciter dare.

Diffinitum est notius diffinitione. 7. topicorum.

Intelligitur secundum rationes uniuersales apprehēsas per intellectū, et intelligitur acquisitione imperfecta, & quo ad nos, sed ad acquisitio-

sitione perfecta nō est uerū ut patet intuenti.

Diffinitio totius conueniens parti non est bona. 6. topicorum.

Diuturniora sunt meliora. 1. ethic.

Intelligitur uno modo sic, aliqua sūt diutur niora ratione actus, & potentia, & sic conceditur, quod illud quod est bonū, & diuturnius, est melius. Si autem ratione materiæ, tunc est falsum: quia tunc lapis esse melior quàm homo, quia lapis diuturnior est quam homo. Vel secundum Rupertum intelligitur de illis quæ sunt eiusdem speciei, uel etiam dummodo minus diuturniori non sit annexa melior conditio, propter quòd non oportet materiam primā melioris esse conditionis, & dignioris formæ substantiali.

De diffinitionib. pōt esse scia. 12. meta.

Intelligitur secundum rationes uniuersales, & per intellectum apprehensas.

Deus nihil intelligit extra se. 12. meta. & sic sequeretur, quòd Deus non intelligat ista inferiora.

Respōdetur, quòd Deus nihil intelligit extra se tanquā per aliquod, quod est extra Deum

cum

cum hoc tamẽ stat, quòd Deus intellit extra se per suam nudum essentiam. Vel dicitur, quòd non intelligit extra se per medium & phantasma, sed alietate, & secundum suam simplicem essentiam, sed diceres, tamen dicitur. 3. de anima, oportet quemcunque intelligentem phantasmata speculari. Respondetur quòd hoc intelligitur de intellectu humano siue dependente, & non de diuino.

Deus partibus autem animæ dicimus (2. de anima) vbi videtur velle, quòd habeat partes.

Respondetur quòd Philosophus loquitur de partibus subiectiuis, seu de potentijs animæ, quæ sunt partes animæ, & hoc secundum rationem, & non secundum rem.

De vacuo & infinito est scientia. 3. top.

Ibi dicitur quod de eis est scientia improprie dicta, quæ est de necessarijs, & tanquam de propinquis.

De rebus per accidens nõ habetur sciẽtia. 7 metaphysicę.

Ibi dicitur quod de per accidens vel contingenter veris, de illis non habetur scientia, per

per propositiones cathegoricas de inesse, & de præsenti.

Demonstratio debet fieri ex puris, veris immediate necessarijs prioribus notioribusq; causis conclusionibus. 1. post.

Intelligitur de demonstratione, propter quid, quæ procedit ex propositionibus primis, & immediatis, propter hoc non sequitur demonstratio non procedit ex primis immediatis, ergo non est bona.

Duo accidentia non possunt esse in eodem subiecto. 12. metaphysicæ.

Intelligitur, quod duo accidentia naturalia & extensa non possunt esse in eodem subiecto precise & adequata, & secundum eãdem partem subiecti, licet tamen accidentia spiritualia possunt esse in eodem subiecto.

Deus est substãtia æterna, & actus simplex mouens sicut intelligibile appetibile causa agens, & finalis totius vniuersi summa delectatio, & optima & omnino immutabilis inalterabilis impassibilis intransmutabilis. 12. metaph.

Vbi Philosophus vult quòd omnia perfecta

per-

perfectionalia nullam imperfectionem includentia, omnia cõueniunt Deo, & sunt Deus. Nam quicquid cõuenit Deo est Deus. Et intelligitur sic. Deus est substantia incorporea capiendo ly corpus, quouis modo, scilicet tam pro corpore composito, quàm substantiali, & æterna, id est non habens principium neq; finem, & actus purissimus nullam potentiã includens, simplex id est non compositus, mouens sibi omnia mobilia sicut intelligibile & appetibile, & non sunt vt sensibile, causa finalis semper gubernans totius vniuersi, qui est finis, secundum Commentatorem 1. cæli. primarius intentione dictus agens, id est causa actiua totius vniuersi, & sic de alijs particulis.

Deus est ens quo melius excogitari nõ potest. 4. physicorum.

Ex illo habetur quod Deus est ens perfectissimũ, & hoc est simpliciter verum, & optimũ.

De futuris contingentibus non est determinata veritas. 1. periher.

Dicitur quod hoc est verum de futuro cõtingente. Cuius veritas non dependet ex pro-

propositione, quæ est de præsenti determinate vera: modò veritas illius propositionis, homo mouebitur dependet ex veritate illius de præsenti scilicet homo mouetur.

Ditiores sunt magis fideles communitati ad communiora. 3. politicorum.

Intelligitur quòd vt in plurimum sunt magis fideles non quo ad commune bonum procurandum, sed magis ad conuentores. In illis est magis credit diuitibus, quàm pauperibus.

Diuitiæ sunt virtutes animæ. Alanus.

Ibi dicitur, quod verum est de diuitijs animæ quæ sunt scientiæ, & virtutes, sed hoc nō intelligitur de diuitijs corporalibus, sui corporis: quia tales diuitiæ perturbant animam.

Duo corpora non sunt in eodem loco. 4. physic. & 2. de anima.

Intelligitur de loco proprio non autem communi, quia locus proprius est qui continet solum locatum, sicut est aer.

Dimensiones in materia prima sunt perpetuæ, Commentator.

Ibi dicitur quòd vult perpetuæ sunt dimen-

siones, vt prima materia, sic quod ly dimensiones stat confusa, tantum & sic non oportet dare certum suppositum.

Dispositio medio inter agẽs, & patiẽs, respectu agentis diciur actio, & patientis passio, Commentator. 9. metaphy.

Intelligitur sic, quòd res, quæ est actio in ordine ad agens, dicitur actio, & in ordine ad patiens dicitur passio, cum hoc stat, quòd actio, & passio non sunt proprie ad aliquid, nam reciprocatio, et denominatio non sufficit ad hoc, quòd aliquid sit proprie in relatione, sed ultra hoc requiritur, quòd talia dicibilia prædicentur de se inuicem mediante ly ad aliquid essentialiter: modo sic non est de ly agens, & patiens.

Diffinitio non debt dari per opposita. 6 topic.

Ibi dicitur verum est, inquantum sunt opposita, modo licet actus, & potentia ponuntur in diffinitione motus, tamen ibi non ponuntur opposita. Sed tunc opponuntur quando actus ponitur pro actu & potentia pro illo, quod nõ est, sed potest esse.

Deus

Deus solum simplex est. 6.meta. Et sic videtur quòd forma substantialis non est simplex virtute illius signi exclusiui solum.

Respondetur quòd simplex capitur dupliciter. Vno modo ut priuat compositionem partium inter se, & non aliunde. Et sic anima intellectiua dicitur simplex, ex quo non est composita ex partibus, sed tamen æque bene est componibilis cum materia. Alio modo simplex, vt non solum priuat inter se compositionem partium, sed extra compositionem partium aliunde, id est quòd non sit cum altero composito, & sic solus Deus est simplex, quia non est compositus, nec tamen aliquo modo cōponibilis, & de illo ly simplex capitur in præsenti autoritate.

De æquipollentibus idem est iudiciū. Regula communis.

Intelligitur quo ad sequelam, scilicet ab uno ad aliud est bona consequentia, non autem oportet quo ad omnia, quia quo ad modum significandi non oportet, vt patet de ly homo, & risibile, quia ly homo significat sua significa-

a absolute, sed ly risibile connotat.

Deus, & natura nihil faciunt frustra. 1. cęli. & 3. de anima.

Intelligitur quòd verum est secundum totā speciem, vel ut in pluribus indiuiduis, sed natura bene facit aliqua frustra secundū unū indiuiduum vt producendo unum hominem cum sex vel octo digitis.

Dubitare de singulis non est inutile. Philosophus in prædicamen.

Intelligitur dubitare per rationes de singulis, non per se manifestis, & sufficienter determinatis, hoc non est inutile.

Dimittere sensum, & sequi rationem, debilitas est intellectus.

Intelligitur si aliquis certe nouerit sensus, & tamen propter modicam rationem quam habet per intellectum aliter diffinit per intellectum hoc est bene debilitas intellectus, quam male indicat.

De rōne materiæ est, abijcere formā, & aliam requirere. 1. physicorum.

Hoc intelligitur de ratione inferiorum generabilium, & corruptibilium.

Di-

Diuersæ operationes arguunt diuersas formas, per Commenta. 12. metaph.

Intelligitur in diuersis suppositis non autem in eodem supposito.

Deus non intelligit simplicia. Auicenna.

Intelligitur quòd Deus non intelligit eodem modo per species, sicut nos intelligimus.

Deus est innominabilis aliquo nomine. Commenta. in lib. de causis.

Intelligitur Deus est innominabilis aliquo nomine perfecto omnem perfectionem importans seu exprimens, quam homo in eo cognoscere potest, propter quòd multa nomina attribuuntur Deo, vt est sapientia, prudentia, saluator, & consimilia.

De natura contrariorum est se mutuò expellere. 1. metaph.

Intelligitur quòd contraria non possunt esse in eodem subiecto inhesiue, & formaliter, sed bene apprehensiue, & contentiue, quia ab eodem continentur.

De quanto aliquis est maioris possibilitatis de tanto est minoris posse.

Intelligitur de posse actiuo, stat tamen cum hoc, quòd sint inuicem potentia passiua, vt est materia prima, sicut patet primo physicorum.

Diaphanum est inuisibile. 2. de anima.

Intelligitur, quòd uix, & difficulter est uisibile. Et ratio est, quia non uidetur per speciem propriam, sed per speciem extrinsecā, uel per colorem.

Diuisio debet dari per opposita, secundum Boetium.

Intelligitur quo ad species mediatas, non autem intelligitur quo ad species immediatas.

Denarius est mensura omnium rerum, quia est fideiussor in qualibet re, qua indigemus, in omni necessitate. 5. ethico.

Deterius semper est gratia melioris. 7. politic.

Duplex est ius, scilicet legale, & naturale. Naturale, est, quod habet eandem potentiam apud omnes homines. Legale vero est, quod est statutum ex lege.

Difficile est resistere cōsuetudini, quia assimilatur naturæ. facilius est tamen

tra-

trasmutare consuetudinem. 7.ethic.

Delectationes bestiæ prauæ sunt ex natura, sed prauorum hominum est consuetudo. Ibidem.

Delectatio conseruat operãtem in opere suo. 10.ethicorum.

Duplex est uita, scilicet cõtemplatiua, & politica, inter quas contemplatiua est melior, quia ipsa est diuina, alia humana, ibidem.

De exemplo non requiritur verificatio, sed manfestatio. Commenta. 2.de anima.

Deceptio, & ignorantia plus proprie sunt animalibus quàm scientia. 2.de anima.

Duplex est appetitus scilicet intellectiuus, & ille dicitur uoluntas. Alius est sensitiuus, & ille dicitur cõcupiscibilis. 3.de anima.

Dentes æquorum senescunt albescunt. In libro. de historijs animalium.

Dentes canum iuuenum sunt albi, & acuti, senum uero obtusi, & nigri. ibid.

Desiderium dubium vadit ad infinitum 1.polit.

Doctrina naturaliter procedit ab homine secundum operationem, quam habet doctrina ad discipulum. In primo lib. poeticæ. Arist.

Dirige semper cogitationes tuas in bonum. In libro de regimine principum.

Discipulus debet esse docilis, attentus, & beneuolus, docilis cum ingenio, attẽtus in exercitio, beneuolus animo ad audiendum. Boetius in libro de disciplina scolarium.

Discolus est ille, qui discurrit per vicos, tabernas, & per plateas meretricũ, per cellulas, puplica spectacula. per choreas, & campos. Ibidem.

Deus est summum bonũ super omnem substantiam omnemque naturã, quem cuncta petunt, cum ipse sit plenæ perfectionis, & minus societatis indignus. Plato in timeo.

Dociles nos natura ediuit, & rationẽ nobis dedit imperfectam, quæ tamen

per-

perfici potest. Seneca ad Lucillum.

Disciplina bonos mores facit, & ergo illud sapiat unusquisque quod dedit. Seneca de moribus.

Diuitijs vtendum, sed non est eis abutendum. Seneca de moribus.

De dubijs non diffinies, sed suspensam teneas sentẽtiam. Seneca de forma vitæ.

Deum amabis, sed illum in hoc imitaberis, vt velis omnibus prodesse, & nulli nocere possis. Ibidem.

Deus malum facere non potest, sed nihil, quod Deus facere non potest, ergo malum nihil est, uerum est positiue. Boetius de consolatione.

Intelligitur de malo culpæ, non de malo pœnæ.

Diuina prouidentia rebus generandis non imponit necessitatem, quia si omnia euenirent ex necessitate, præmia bonorum, & pęna malorum periret. Ibid.

Dabo egenti, non vt ego ipse egeam, succurro perituro, nõ vt ego ipse pereã. Seneca in libro de beneficijs.

Eadem

Dicta notabilia

EAdem sunt principia essendi, & cognoscendi. 2. metaph.

Respōdetur quòd philosophus vult quòd principia sunt eadem in eadem demonstratione propter quid generis quia sicut res habet esse in demōstratione per suam rationem propter quid sic tam habet cognosci & patet ex quid nominis demonstrationis, propter quid. Vel intelligitur de principijs intrinsecis & essentialibus.

Ex eo quòd res est, vel non est oratio vera uel falsa dicitur. Philosophus in prædicamen.

Intelligitur quod omnis propositio affirmatiua de præsenti de inesse cathegorica de terminis non ampliatiuis quod si ita est sicut per eam significatur secundum eius significationem totalem, & propositionalem tunc illa dicitur vera. Si autem non tunc dicitur esse falsa.

Ex duobus entibus in actu non fit unū tertium. 7 metaph.

Intelligitur quòd quorum quodlibet est in actu formali, tunc ex eis fit vnum tertium

eam

cum hoc tamen stat, quòd ex duplicibus entibus, quorum vnum est in actu, & aliud in potentia, fit vnum tertium, sicut ex materia & forma fit vnum compositum. Vel intelligitur de entrogenijs, quia due gutte diuerse faciunt vnum tertium per se scilicet aquam.

Ex puero fit vir. 2. metaph.

Intelligitur quòd ly ex dicit circumstantiã ordinis. Alij tamen dicunt, quòd ly ex debet importare circũstantiam causæ efficientis.

Entia uolunt male disponi. 2. metaph.

Ex illa autoritate sequeretur, quòd omnia entia totius mundi, seu vniuersi, sunt bene & optime disposita. Sed diceret, tunc quid de monstris. Dicendum ibi licet monstrum secundum se non sit bene dispositum, tamen in ordine ad decorem vniuersi est dispositum bene & ex tali relucet decor vniuersi.

Ens, & unum conuertuntur. 4 metaph.

Verum est capiendo ly ens participialiter & vnum aggregatiue, non autem verum est capiendo ly ens nominaliter.

Effectus gerit similitudinem suę causæ. Autor lib. de causis.

In-

Intelligitur de causis particularibus. Sed non de vniuersalibus, vt est Deus, & intelligentiæ, de quibus non oportet.

Entia metaphysicalia sunt abstracta à sensibus 2 physic.

Ibi dicitur quòd Aristoteles non vult quòd sunt realiter distincta, sed quo ad modũ cõsiderandi. Sit quod metaphysicus considerat de illis, quæ non habent respectum ad modũ, vel quo ad materiam, vel quo ad qualitates sensibiles, & per hoc consideratio metaphysici differt à consideratione physici.

Ex ente, & ente non fit ens per se nisi secundum accidens. 2. physico.

Intelligitur sic, quòd ex ente & ex ente non fit ens per se uniuersaliter, vel inquantum est ens, id est absolute. Vel intelligitur sic, quòd ex ente, & ente non fit ens, & hoc est uerum, quòd ambo entia sunt entia in actu formali.

Essentiæ prædicamentorum sunt impermixtæ. per themistium. 2. de anima.

Intelligitur, quòd terminus unius prædicamenti non prædicatur essentialiter de termino.

no alterius prædicamẽti, cum hoc tamen stat, quod prædicatur de tali termino accidentaliter, vt homo est albus.

Effitiens, & materia non coincidu... 2. physic.

Intelligitur de materiali causa, ex qua, & efficienti, sed non prohibet quod materia in qua ut subiectum scientiæ, & causa efficiens, scilicet intellectus possunt coincidere.

Eadem numero sunt quorum materia est vna. 5. metaph.

Ibi dicitur quòd illi termini sunt idem numero, qui supponunt pro eodem, & quorum idem est significatum materiale. Alio modo intelligitur eadem numero sunt, quorum idem est significatum materiale.

Ex nihilo nihil fit. 1. physicorum.

Intelligitur quòd Philosophus vult illam, nihil fit ex non ente realiter, & hoc est verum physica.

Æterni non est aliqua causa. 8. physic.

Intelligitur primo modo sic, quòd æterni non est causa aliqua, à qua est producta tam quam ex materia. Alio modo intelligitur

alter-

æterni non est causa, videlicet affirmatiue, & consignatiue, & sic est falsa.

Entia non mota sunt physicæ considerationis. 2. topicorum.

Intelligitur sic, entia quæ nō considerantur sub ratione motus, vel tanquam causæ ad effectus, vel tanquam principia ad principiata ista non sunt physicæ considerationis modo anima reducitur ad ens mobile tanquam ad causam efficientem.

Æternum est quod non habet principium neque finem.

Intelligitur de principio diuinationis, habet tamen principiū conseruationis depēdentiæ.

Ex non quanto fit non quantum. 2. cœli.

Verum est, quòd ex non quanto non fit quā tum continuum, licet bene discretum: & licet tres conclusiones grammaticæ scientiæ non sunt quantitas cōtinuus, quia simplex qualitates in anima, sunt tamen quantitas discreta quia numerus.

Ex vno nihil sequitur. 2. priorum.

Intelligitur quòd ex vna propositione nihil sequi-

sequitur syllogistica, sed ex vna bene sequitur enthi.

Eadem sunt principia compositionis & resolutionis. 1. de generatione.

Intelligitur de resolutione separatiua, quæ est partium aliquarum à se inuicem separatio. Vel intelligitur de resolutione reali, & non logicali.

Eadem est ratio partis & totius.

Intelligitur in naturalibus, & non in artificialibus & licet propositio sit subiectũ Petri hispani non tamen ex hoc sequitur quod sit subiectum secundi vel tertij tractatus.

Eiusdem effectus non sunt diuersæ causæ. Autor de causis.

Intelligitur sic, quòd eiusdem effectus non sunt diuersæ causæ subordinate, ergo etiam non sequitur intellectus infert, ergo non præmissæ quia præmissæ & intellectus sunt causæ subordinate, tanquam ad efficiens, & ad instrumentum.

Ens nec est vniuocum nec æquiuocum. 4. metaph.

Intelligitur quod ens non est æquiuocum à casu,

casu, sed bene à consilio, seu per analogiam, quia per prius dicitur de substantia, & per posterius de accidente.

Entis diuersæ sunt species. 1 physic.

Intelligitur capiendo species pro terminis minus communibus.

Æquale est de esse quantitatis. 1. cœli, & in prædicamentis.

Intelligitur de quantitate finita non autẽ infinita.

Ex vero nil nisi verum. 2. priorum.

Intelligitur quòd in consequentia bona & formali, ex antecedente vero nihil aliud sequitur nisi verum.

Æterno nihil est prius. 8. physicorum.

Hoc est verum secundũ tẽpus cũ hoc tamẽ stat quòd aliquid sit prius secundũ naturã.

Eedem differentiæ non sunt diuisiuæ inferioris & superioris, in prędicamẽtis.

Intelligitur de differentijs essentialibus, sed non accidentalibus, vt quantitas diuiditur in finitum, & in infinitum.

Æterna nõ sunt in tempore. 4. physic.

Intelligitur commensuratiue adæquatæ,

com-

commensuratio temporis non conuenit æternis.

Ea, quæ scimus sunt minima respectu eorum, quæ ignoramus Themistius.

Verum est quòd ea, quæ scimus determinate & in speciali, & non in uniuersali, sed cõfusò modo, quia in vniuersali scimus omne ens per istam propositionem. Omne ens vel est, vel non est.

Excellens sensibile corrumpit sensum. 2. de anima. Et si sic, tunc vnum illorũ non est alterum, quorum vnum cõtingit pati corruptiue & aliud nõ. Sed sensum contingit pati corruptiue, ex autoritate. intellectum vero non, ergo sensus & intellectus sunt idem.

Ibi dicitur, quòd sic intelligitur, quòd excellens sensibile corrumpit sensum quo ad dispositionem, non autem quo ad essentiam, & sic sensus materiam, sed non materiam sensus corrumpit, propter appellationem. Similiter in 2. ethicorum, dicitur quòd sensus contrariatur rationi: & sic iterum sequitur, quòd sensus & ratio non sunt idem.

H Ibi

Ibi dicitur quod hoc demonstratiuum sic intelligitur quod sensus, id est iudicium potentiæ sensitiuæ contrariatur rationi, id est iudicium potentiæ sensitiuæ contrariatur rationi, id est iudicio rationis, & sic illa autoritas est vera.

Embrio primo viuit vita vegetatiua, & postea sensitiua.

Intelligitur quòd prius apparent in embrione operationes potentiæ vegetatiuæ, quam potentię sensitiuæ.

Eligibilius est bonum circunstantionatum, quàm necessariorum & sine circunstantia. Philosophus in ethicis.

Intelligitur de bono naturæ naturatæ, & nō de bono naturæ naturantis, quia primum est bonum simpliciter, & summum bonum est maxime eligendum.

Esuries est calidi & sicci, & sitis est frigidi & humidi. 2. de anima.

Intelligitur sic. Esuries est appetitus calidi & sicci nutritiui ad confortandum calorem naturalem. Sed sitis est appetitus frigidi & humidi, & hoc ad restaurandum humidum radi-

radicale, in quod agit calor naturalis.

Echo differt specie à sono primario, Commentator 2. de anima.

Intelligitur quod Echo & sonus differunt specie, secundum rationem specificam, cum hoc tamen stat, quòd sit sonus & idem sonus in re. vel dicitur quòd differunt secundum apparentiam auditus.

Æternaliter nunquam fuit, nec stat aliqua frustra potentia.

Verum est de potentia obiectiua, non autem subiectiua. Vel si fuerit potentia ad corruptionem sui, & non alterius.

Ex non homine fit homo, 1. physic.

Intelligitur quòd ex non debet dicere circunstantiam causæ materialis, sed circunstantiam temporis, id est, post non hominem fit homo.

Eiusdem rei non debẽt esse plura principia. 1 cœli, & 1. physicorum.

Intelligitur in eodem genere causandi, non autem in diuersis, quia prima causa est causa omnium in genere causæ efficientis, seu cõseruantis, & etiam forma, vel anima est cau-

sa genere causa formalis.

Ens est prius Deo. Philosophus in prædicamen.

Intelligitur quòd ens est prius quo ad sequelam, non autem quo ad naturam essedi.

Effectus non est causa. 5.metaphysicæ.

Intelligitur cum reduplicatione quòd effectus vt sic, non est causa.

Eiusdem non sunt plures actus, Commentator de substantia orbis.

Verum est inter se speciuoca & essentialiter distincti.

Æternæ sunt species rerum.

Intelligitur sic formaliter, vel virtualiter, secundum est, vel secundum eius causas.

Ea, quæ volumus agere ad amicos, sunt eligibiliora, quā ad quoscunque. 3.top.

Intelligitur de vera amicitia, id est, de illa, quæ fit propter bonum honestum. Et sic illa amicitia amasia non est vera amicitia, eo quòd non fit propter bonum honestum.

Ex non ente nihil sequitur, in prædic.

Intelligitur dupliciter. Vno modo capiendo l'ynes participaliter, tunc autoritas in se est vera.

vera. Alio modo capiendo ly non ens impropriè, pro non vera, siue pro falsa, & sic ex nõ ente bene sequitur aliquid.

Ex æqualitate scitorum arguitur æqualitas scientiarum, per communem animi conceptionem.

Respondetur quòd hoc simpliciter non est verum, sed intelligitur ex precise æqualitate scitorum, & modorum sciendi æque perfecte, arguitur æqualitas scientiarum. Et ergo illa consequentia non valet. Intellectus humanus scit tot, sicut Deus, ergo est sciens sicut Deus.

Ens extra animam diuiditur in decem prædicamenta. 5. metaph. vbi videtur velle quòd nullum ens in anima sit in prædicamento, & per consequens videtur, quòd grammatica, logica, rhetorica, non sunt in prædicamento.

Dicitur quòd nullum ens in anima est, quod existit nisi obiectiue, & imaginarie, cum hoc tamen stat, quòd ens est in anima existens inhæsiue, vt scientia.

Ens & verũ conuertuntur simpliciter,

[illegible] metaph. [illegible] passio- [illegible] sunt [illegible].

[illegible], sicut [illegible] Commenta- [illegible]

[illegible] sensu si [illegible] cum [illegible], tunc [illegible], si [illegible], & tunc [illegible].

[illegible] ignis quàm carbo. [illegible]

[illegible], quàm [illegible] est perfe- [illegible] est [illegible].

[illegible] intentione, & vlti- [illegible].

[illegible] cū [illegible] mere [illegible].

Foe-

Formæ est agere, materiæ uera pati. primo de generatione.

Verum est principalissime, non autem subiectiue, quia solius compositi est agere subiectiue.

Famam, quam omnes homines famant non in toto deperditur. 7. ethicor. & in lib. de somno, & vigilia dicitur, illud quod plures famant præstat fidem. Et dicit Commentator ibidem, quod aliquod dictum famosum secundum se, totum esse falsum, est impossibile.

Et intelligitur de sapiētibus omnimode fide dignis, si plures sapientes dicerent, & famarent illud praestaret fidem.

Formæ non est forma. 7. metaphy. Autor sex principiorum.

Intelligitur quod forma non est forma essentialiter, & compositiua, sic quod una forma non componit aliam essentialiter, sed bene accidentaliter, sicut scientiæ sunt forma ipsius animæ.

Forma est simplex, & indiuisibilis. Autor sex principiorum.

Intelligitur quod forma est simplex, id est non componitur ex partibus diuersarum rationum diuisibilium. Et intelligitur, quod nō est in partes diuersarum rationum diuisibilis.

Finis est melior ordinatis in finem.

Intelligitur de fine, gratia cuius, & non de fine gratia quo. Quia si sic sequeretur, quod finis esset melior Deo, quod non est dicendum.

Felicitas humana est quid optimum, delectabilissimum, eligibilissimū 1. ethi.

Intelligitur quod felicitas humana inter operationes humanas est quid optimum inter operationes humanas ergo est quid optimū, quia consequens est verum capiendo superlatiuum assertiue.

Falsum est non ens, 5. & 6. metaphy.

Intelligitur capiendo non ens improprie, scilicet pro non vero.

Frustra est potentia, quæ non reducitur ad actum. 1. cœli. 3. de anima.

Intelligitur de potentia rei, qua tenet se ex parte rei, & modo significandi.

Forma est infinita, & immanifesta. 2. physic.

In-

Intelligitur quòd forma est immanifesta quoad suos effectus, siue quo ad suas operationes.

Fortuna est causa felicitatis. 2. physic.

Intelligitur de felicitate subiectiua quæ est intellectus, non autem obiectiua. Vel dicitur quòd philosophus capit felicitatem impropriè scilicet pro successu prospero.

Finis mouet causam efficientē. 2. physi.

Ibi dicitur quòd philosophus vult, quòd finis & causa distinguuntur realiter, licet modo deus mouet propter aliquā finem, tamen finis non mouet eum, quia est immutabilis.

Finis est eligibilior his quæ sunt ad finem. 3 topic.

Intelligitur omnis finis, qui per se est bonus, gratia cuius, vt sic est eligibilior ordinatis ad finem, seu in ipsa primaria intentione, & secundum dictum rectæ rationis, dicitur per se propter finem per accidens, dicitur bonus propter malum finem. Dicitur gratia cuius propter finem gratia quo. Dicitur vt sic, quia idem agens est finis gratia sui ipsius, & sic tunc licet idem non sit eligibilius

seipso,

ſeipſo, vt agẽs dicitur ordinatum in ſeipſum, quia non oportet quòd omnis finis gratia cuius ſit meliori ordinatis in alium finem, & maxime ſi alius finis ſit melior illo. Dicitur ſecundum dictum rectæ rationis, quia ſecundum peruerſam rationem auarus ordinat primam cauſam in pecuniam.

Forma eſt prior materia. 7.metaph. Et ſi ſic tunc ſequereretur, quòd forma eſſet ingenerabilis, & incorruptibilis, quod eſt falſum, & cõtra philoſophum. 1.phyſicor. eo quòd forma eſt generata.

Dicitur quòd philoſophus vult, quod forma eſt prior ideſt dignior quam materia.

Forma eſt quæ dat eſſe rei. 1.polit.

Intelligitur, quòd forma ſubſtantialis quæ non eſt intrinſeca, & eſſentialis rei naturalis, illa dat eſſe formale rei.ideſt media. Dicitur forma ſubſtantialis propter formam accidentalem, dicitur rei naturalis propter rem independentem, quæ eſt deus, dicitur cauſa intrinſeca propter extrinſecas, vt ſunt corpora ſuper celeſtia. Dicitur eſſentialis propter qualitates primas quæ ſunt cauſæ qualitatis acciden-

cidentales, sicut sunt caliditas & frigiditas, humiditas siccitas, dicitur quæ dat esse rei, scilicet formale propter materiam, quæ est de esse entitatis.

Fortuna est causa per accidens eorum, quæ fiunt propter hoc extra semper, & frequenter in non habentibus propositum. 2. physic.

Intelligitur quòd forma est causa propter effectum fortuitum, qui effectus non est causa, & per consequens non est fortuna. Dicitur per accidens causa, id est indeterminata, ad denotandum, quòd fortuitus effectus non procedit ex causis determinatis. Et ideo dicit philosophus, quòd fortuna est causa indeterminata & immanifesta. Dicitur eorum quæ finnt, &c. id est respectu effectuū non intentorum. Et dicitur hoc idem propter effectus intentos, qui non sunt fortuna. Et sunt duplices effectus, qui veniunt præter intentionem. Quiddam primo sunt ociosi, & sunt illi, qui non sunt alicuius bonitatis, vel malitiæ, vt fractio barba, & huiusmodi. Alij sunt præter intentionem per oppositum videlicet

licet non otiosi, & in talibus debet fieri fortuna. Tunc dicitur etiam semper & frequenter, id est quòd fortuna habet fieri in effectibus cõtingentibus ut raro. Et dicit Albertus magnus, si aliquem euntem ad forum cõtingeret semper inuenire aurum, hoc non diceretur fortuna, nec fieri à fortuna, & nota quòd aliquid dicitur fieri extra semper & frequenter dupliciter. Vnomodo ex raritate temporis, ut ecclipsis solis. Alio modo ex causis, quia raro eueniũt ex determinatis causis, & de illo intelligitur autoritas, & sic patet quòd eclipsis solis non dicitur fortuna, quia non fit ex raritate, sed causa, ex raritate temporis dicitur in agentibus à proposito, ad denotãdum quòd fortuna solum habet fieri in agentibus ex deliberatione, propter hoc casus non est fortuna, quia fit in non habentibus propositum. Et ex illo patet, quòd infantes & animalia bruta non habent aliquam fortunam.

Forma recipit materiam primo vniuersalem, & deinde minus vniuersalem. 10. metaph.

Intelligitur quòd forma primo recipit materiam

teriam vniuersalem, id est elementarem seu confusam, & deinde minus confusam seu mixtam, & sic autoritas est vera.

Forma est quodãmodo priuatio. 2. ph.

Intelligitur quòd duplex est forma, scilicet positiua, & priuatiua, modo priuatio bene potest esse forma primatiua, sed nunquam compositiua, siue positiua.

Forma non est separabilis à materia. 12. metaph.

Intelligitur quòd accidentalis forma nõ est separabilis a materia sic, quòd ipsa per se existat, quia talis forma accidentalis est accidentalis est accidens. Et licet potest separari à materia, non tamen potest permanere per se, cum accidens non potest stare sine subiecto, non autem intelligitur de forma substantiali siue essentiali.

Formæ substantiales elemento. suscipiũt magis & minus, Commen. 1. cœli.

Intelligitur de formis accidentalibus, vel dicitur, quòd commentator fuit locutus improprie, non autem assertiue.

Figura est, quæ termino vel terminis clau-

sa genere causa formalis.

Ens est prius Deo. Philosophus in prædicamen.

Intelligitur quòd ens est prius quo ad sequelam, non autem quo ad naturam essēdi.

Effectus non est causa. 5. metaphysicæ.

Intelligitur cum reduplicatione quòd effectus vt sic, non est causa.

Eiusdem non sunt plures actus, Commentator de substantia orbis.

Verum est inter se speciuoca & essentialiter distincti.

Æternæ sunt species rerum.

Intelligitur sic formaliter, vel virtualiter, secundum est, vel secundum eius causas.

Ea, quæ volumus agere ad amicos, sunt eligibiliora, quā ad quoscunque. 3. top.

Intelligitur de vera amicitia, id est, de illa, quæ fit propter bonum honestum. Et sic illa amicitia amasiæ non est vera amicitia, eo quòd non fit propter bonum honestum.

Ex non ente nihil sequitur, in prædic.

Intelligitur dupliciter. Vno modo capiendo lypies participialiter, tunc autoritas in se est vera.

vera. Alio modo capiendo ly non ens impropriè, pro non vera, siue pro falsa, & sic ex nō ente bene sequitur aliquid.

Ex æqualitate scitorum arguitur æqualitas scientiarum, per communem animi conceptionem.

Respondetur quòd hoc simpliciter non est verum, sed intelligitur ex precise æqualitate scitorum, & modorum sciendi æque perfecte, arguitur æqualitas scientiarum. Et ergo illa consequentia non valet. Intellectus humanus scit tot, sicut Deus, ergo est sciens sicut Deus.

Ens extra animam diuiditur in decem prædicamenta. 5. metaph. vbi videtur velle quòd nullum ens in anima sit in prædicamento, & per consequens videtur, quòd grammatica, logica, rhetorica, non sunt in prædicamento.

Dicitur quòd nullum ens in anima est, quod existit nisi obiectiue, & imaginarie, cum hoc tamen stat, quòd ens est in anima existens inhæsiue, vt scientia.

Ens & verū conuertuntur simpliciter,

falsum & nō ens cōuertuntur. 6. metaph.

Dicitur, quòd verum est, prout sunt passiones entis, sed non tenet veritatem, prout sunt passiones propositionis.

FOrma humana introducitur, sicut qualitas in alteratione, Commenta. 1. physico.

Intelligitur conditionaliter ad hunc sensū si forma hominis suscipit participationem cum qualitate, idest si passiue introducitur, tunc habet se recta sicut qualitas in alteratione, si uero non, tunc contingit oppositum, & tunc forma non introducitur successiue.

Flamma est magis ignis quàm carbo. Philosophus in topicis.

Intelligitur quòd flamma plus lucet, quàm carbo, non autem quo ad essentiam est perfectior, seu magis ignis, sed quo ad lucem est perfectior.

Finis est primum in intentione, & vltimum in executione 1. physic.

Intelligitur de agentibus à proposito, & cū deliberatione, non autem in agentibus mere naturaliter, seu in actione natura.

For-

Formæ est agere, materiæ uera pati. primo de generatione.

Verum est principalissime, non autem subiectiue, quia solius compositi est agere subiectiue.

Famam, quam omnes homines famant non in toto deperditur. 7. ethicor. & in lib. de somno, & vigilia dicitur, illud quod plures famant præstat fidem. Et dicit Commentator ibidem, quod aliquod dictum famosum secundum se, totum esse falsum, est impossibile.

Et intelligitur de sapiētibus omnimode fide dignis, si plures sapientes dicerent, & famarent illud præstaret fidem.

Formæ non est forma. 7. metaphy. Autor sex principiorum.

Intelligitur quòd formæ non est forma essentialiter, & compositiuæ, sic quòd una forma non componit aliam essentialiter, sed bene accidentaliter, sicut scientiæ sunt formæ ipsius animæ.

Forma est simplex, & indiuisibilis. Autor sex principiorum.

Intelligitur quod forma est simplex, id est non componitur ex partibus diuersarum rationum diuisibilium. Et intelligitur, quòd nō est in partes diuersarum rationum diuisibilis.

Finis est melior ordinatis in finem.

Intelligitur de fine, gratia cuius, & non de fine gratia quo. Quia si sic sequeretur, quòd finis esset melior Deo, quod non est dicendum.

Felicitas humana est quid optimum, delectabilissimum, eligibilissimū 1. ethi.

Intelligitur quòd felicitas humana inter operationes humanas est quid optimum inter operationes humanas ergo est quid optimū, quia consequens est verum capiendo superlatiuum assertiue.

Falsum est non ens, 5. & 6. metaphy.

Intelligitur capiendo non ens improprie, scilicet pro non vero.

Frustra est potentia, quæ non reducitur ad actum. 1. cœli. 3. de anima.

Intelligitur de potentia rei, qua tenet se ex parte rei, & modo significandi.

Forma est infinita, & immanifesta. 2. physic.

In-

Intelligitur quòd forma est immanifesta quoad suos effectus, siue quo ad suas operationes.

Fortuna est causa felicitatis. 2. physic.

Intelligitur de felicitate subiectiua quæ est intellectus, non autem obiectiua. Vel dicitur quòd philosophus capit felicitatem improprie scilicet pro successu prospero.

Finis mouet causam efficientē. 2. physi.

Ibi dicitur quòd philosophus vult, quòd finis & causa distinguuntur realiter, licet modo deus mouet propter aliquā finem, tamen finis non mouet eum, quia est immutabilis.

Finis est eligibilior his quæ sunt ad finem. 3. topic.

Intelligitur omnis finis, qui per se est bonus, gratia cuius, vt sic est eligibilior ordinatis ad finem, seu in ipsa primaria intentione, & secundum dictum rectæ rationis, dicitur per se propter finem per accidens, dicitur bonus propter malum finem. Dicitur gratia cuius propter finem gratia quo. Dicitur vt sic, quia idem agens est finis gratia sui ipsius, & sic tunc licet idem non sit eligibilius seipso.

seipso, vt agẽs dicitur ordinatum in seipsum, quia non oportet quòd omnis finis gratia cuius sit meliori ordinatis in alium finem, & maxime si alius finis sit melior illo. Dicitur secundum dictum recta rationis, quia secundum peruersam rationem auarus ordinat primam causam in pecuniam.

Forma est prior materia. 7.metaph. Et si sic tunc sequererur, quòd forma esset ingenerabilis, & incorruptibilis, quod est falsum,& cõtra philosophum. 1.physicor. eo quòd forma est generata.

Dicitur quòd philosophus vult, quod forma est prior idest dignior quam materia.

Forma est quæ dat esse rei. 1.polit.

Intelligitur, quòd forma substantialis quæ non est intrinseca,& essentialis rei naturalis, illa dat esse formale rei.idest media. Dicitur forma substantialis propter formam accidentalem, dicitur rei naturalis propter rem independentem, quæ est deus, dicitur causa intrinseca propter extrinsecas, vt sunt corpora super celestia. Dicitur essentialis propter qualitates primas quæ sunt causæ qualitatis accidentalis-

cidentales, sicut sunt caliditas & frigiditas, humiditas siccitas, dicitur quæ dat esse rei, scilicet formale propter materiam, quæ est de esse entitatis.

Fortuna est causa per accidens eorum, quæ fiunt propter hoc extra semper, & frequenter in non habentibus propositum. 2. physic.

Intelligitur quòd forma est causa propter effectum fortuitum, qui effectus non est causa, & per consequens non est fortuna. Dicitur per accidens causa, id est indeterminata, ad denotandum, quòd fortuitus effectus non procedit ex causis determinatis. Et ideo dicit philosophus, quòd fortuna est causa indeterminata & immanifesta. Dicitur eorum quæ fiunt, &c. id est respectu effectuū non intentorum. Et dicitur hoc idem propter effectus intentos, qui non sunt fortuna. Et sunt duplices effectus, qui veniunt præter intentionem. Quiddam primo sunt ociosi, & sunt illi, qui non sunt alicuius bonitatis, vel malitiæ, vt fractio barbæ, & huiusmodi. Alij sunt præter intentionem per oppositum uidelicet

licet

licet non otiosi, & in talibus debet fieri fortuna. Tunc dicitur etiam semper & frequenter, id est quòd fortuna habet fieri in effectibus cõtingentibus ut raro. Et dicit Albertus magnus, si aliquem euntem ad forum cõtingeret semper inuenire aurum, hoc non diceretur fortuna, nec fieri à fortuna, & nota quòd aliquid dicitur fieri extra semper & frequenter dupliciter. Vnomodo ex raritate temporis, ut ecclipsis solis. Alio modo ex causis, quia raro eueniũt ex determinatis causis, & de illo intelligitur autoritas, & sic patet quòd eclipsis solis non dicitur fortuna, quia non fit ex raritate, sed causa, ex raritate temporis dicitur in agentibus à proposito, ad denotãdum quòd fortuna solum habet fieri in agentibus ex deliberatione, propter hoc casus non est fortuna, quia fit in non habentibus propositum. Et ex illo patet, quòd infantes & animalia bruta non habent aliquam fortunam.

Forma recipit materiam primo vniuersalem, & deinde minus vniuersalem. 10. metaph.

Intelligitur quòd forma primo recipit materiam

teriam vniuersalem, id est elementarem seu confusam, & deinde minus confusam seu mixtam, & sic autoritas est vera.

Forma est quodāmodo priuatio. 2.ph.

Intelligitur quòd duplex est forma, scilicet positiua, & priuatiua, modo priuatio bene potest esse forma priuatiua, sed nunquam compositiua, siue positiua.

Forma non est separabilis à materia. 12. metaph.

Intelligitur quòd accidentalis forma non est separabilis a materia sic, quòd ipsa per se existat, quia talis forma accidentalis est accidentalis est accidens. Et licet potest separari à materia, non tamen potest permanere per se, cum accidens non potest stare sine subiecto, non autem intelligitur de forma substantiali siue essentiali.

Formæ substantiales elemento. suscipiūt magis & minus, Commen. 1. cœli.

Intelligitur de formis accidentalibus, vel dicitur, quòd commentator fuit locutus improprie, non autem assertiue.

Figura est, quæ termino vel terminis clau-

clauditur. 1.metaph & 1. Euclidis.

Intelligitur per se ad excludendum substantiam, quæ termino uel terminis clauditur per accidens s. mediante magnitudine, ut patet. 1.matheorum.

Finiti ad infinitum nulla est proportio. 1.celi.

Intelligitur determinate, licet bene indeterminate, tamen hoc non est inconueniens.

Falsum semper est in compositione. 3.de anima.

Intelligitur, sic secundum Egidium, quod falsum ad intellectum componentem spectat.

Finitum, & infinitum soli quantitati conueniunt 3.physic.

Intelligitur de quantitate proprie dicta, & extensa, non autem de quantitate communiter dicta secundum uigorem, potentiam, & dominationem.

Forma est tota quiditas hominis. 7 metaphysic.

Intelligitur quod forma est perfecta quiditas hominis, & quiditas formalis perfectior est quam quiditas materialis.

Forma est magis substantia quàm materia. 1. physic.

Intelligitur pro ut ly magis dicit perfectionem, & non prout dicit intentionem.

Fit autem quodlibet à quolibet. Ibid.

Ibi dicitur quòd philosophus non loquitur assertiue, sed tanquam receptum ab antiquis, quia Anaxagoras dixit quòd formæ latitarent in materia. Vel dicitur quod philosophus vult iam quòd quodlibet ens naturale, quod fit, uel quod aptum natum est fieri à quolibet alio, id est à materia, quia eadem est materia in omnibus generabilibus, & corruptibilibus.

Forma est quoddam diuinum optimũ, & appetibile. 1. physic.

Intelligitur sic quod forma est principium intrinsecum, & essentiale existens, & quoddam diuinum secundum assimilationem, quia assimilatur primo enti, & capiendo ly diuinum non essentialiter, quia ut sic, solus Deus est diuinus.

Fantasia est uirtus actiua. 2. de anima.

Id est uirtus reseruatiua plurium fantasmatorum

matorum potens se referre super illa quotiescunque vult.

Forma simplex nullius est subiectum secundum Boetium.

Intelligitur de forma simplici simpliciter prima sicut est, Deus, quæ nullius est subiectum.

Forma est compositione contingens simplici, & inuariabili essentia subsistens. Autor sex principiorum.

Intelligitur de forma non diuisibili in partes diuersarum rationum, quia qualibet pars formæ est forma, quia sicut qualibet pars quantitatis est quantitas, ita qualibet pars qualitatis est qualitas.

Fortuna est infinita, & immanifesta. 3. physic.

Intelligitur sic, quod est infinita. i. certa quia non certe cognoscimus vnde euenit effectus fortuitus: quia dicitur secundo physico. quòd infinita uni accidunt, & ergo infinita sunt causæ effectus fortuiti.

Forma corporeitatis nunquam separatur à materia, per Commentatorem primo

mo physicorum. Et sic, tunc materia prima esset ens in actu formali substantiali, quod est falsum, & contra philosophum. 1. physicorum.

Respondetur quòd commentator primo physico. dicit quòd forma corporeitatis nunquã separatur a materia, vult quòd corporeitas sit una forma inclusa in essentia materia, & vult quod materia nunquam stat nisi sit corporea, uel dimensionata secundum consuetudinem natura. quia perpetua sunt dimensiones in materia prima.

GEnerare sibi simile est naturalissimum operum in viuentibus. 2. de anima.

Respondetur quòd generare sibi simile inter operationes potentię vegetatiua est perfectior, & hoc, quo ad illas operationes, qua sunt nutritio & augumentatio. Et vult philosophus finaliter, quòd viuens est in nobiliori & perfectiori statu, quando est in potentia propria, quo ad generare sibi simile, quàm quando solum est in potentia ad generandum, & sic dicitur, quòd generare sibi simile nõ est prædicatum

dicatum

mice & substantiue contra Platonem, qui ponit vniuersalia realia distincta à singularibus, vt equum communem, & hominē cōmunem, à quibus singularia haberent esse.

Generatio & corruptio sunt motus cōtrarij. 5. physicorum.

Hoc intelligitur de generatione, & corruptione rei permanentis, & non successiue, & licet motus secundum vnam eius partem corrumpitur, & secundum aliam generetur, tamē hoc nō est incōueniēs, cū sit res successiua.

Genus est materia speciei. Porphyrius.

Intelligitur similitudinarie non autem proprie, quia sicut materia prima est indifferens inferre quācunque formam, sic etiam ipsum genus est indifferens ad quancunque speciem.

Genus infinitatum est species. 4. topic.

Intelligitur quòd genus infinitatum est terminus minus communis sicut ly ens sumptū cum negatione infinitatum est terminus communis, & ratio est quia de quanto terminus finitus fuit generalior, si fuerit infinitatus erit specialior.

potest fieri artificialiter: & ergo debet dici quòd autoritas principaliter habet intelligi de generatione naturali, & non artificiali.

Graue mouetur in medio ratione medij, sicut homo in naui. Commentator. 2. cœli.

Ibi dicitur quòd Philosophus vult recte sicut homo mouetur in naui non per se, sed ad motum nauis, sic etiam graue simplex existens in medio non mouetur, nisi medium mouebitur cum eo.

Graue existens sursum, mouetur deorsum à grauante suam grauitatem, vel à remanente prohibens. Etiam, ibidem.

Respondetur, quod tantum vult, quòd si aliquid secundum naturam suam esset graue, & quiesceret violenter sursum, & tale debet incipere deorsum moueri, tunc necessarium est, vel erit remanere prohibens scilicet grauitatem, sic, quòd illud graue post quietem, non possit inchoare suum motum, nisi per aliquod grauans grauitatem, & remanens prohibente, & sic illa autoritas est vera.

Generatio substantialis non habet ens

logica. Petrus Hispanus in tractatu suo.

Grammaticæ fructuositas nullo modo est omittenda. quia per eam cuislibet scientię redditur commentabilis passio. Boetius in libro de disciplina scolariũ.

Gratiosi medici incipiunt considerationem suam ab his quæ demonstrat naturalis. in lib. de sensu & sensato.

Gentes diuersificantur duplicibus modis. Vno modo naturaliter secundũ virtutes eorum, & etiam secundũ eius propriam naturam suis regionibus. Secundo secundum leges suas, secundũ quas receperunt finem à natiuitate, scilicet de primo principio ab angelis, & resurrectione. Commentator in libro de somno & vigilia.

Gallus vociferat post prælium & victoriam. libro quarto de historijs animalium.

Gemelli inueniuntur in ouis, in quibus sunt duo vitelli sexto libro de historijs animalium.

Genitorem difficile est totius vniuer-

Primo est ponenda inter scientias naturales, non autem inter scientias mathematicales. Et historia non capitur hic in autoritate communiter pro traditione notatoria solum, sed capitur proprie pro scientia vel pro traditione scientifica.

Homines vt in plurimum attingunt veritatem. 1. rhet.

Verum est in factis particularibus, non autem vniuersalibus.

Hoc est ens in anima, ergo hoc est ens: consequentia non valet. 1. elenchorum.

Intelligitur sic, si aliquid opinatur esse in anima, non sequitur ergo, quòd hoc sit ens extra animam, quia non sequitur in simili, hoc est homo secundum opinionem: ergo hoc est homo, consequentia non valet ex eo, quòd esse hominem, secundum opinionem, est esse hominem, secundum quid.

Habitus est perfectior priuatione. 2. cœli.

Intelligitur cũ reduplicatione vt sic, omnis habitus ut est perfectior priuatione.

Homo albus est ens per accidens. 5. meta-

secundum sensum, & non rationem, est centies millesies peior asino, vel aliquo alio animali irrationali.

Homo & asinus non possunt habere eandem diffinitionem. 2. priorum.

Respōdetur, quod Aristoteles vult ibi, quod species disparate non possunt habere eandem diffinitionem propinquam, sed bene remotā, vt illam, substantia animata corporea & sensitiua.

Homo est quodammodo finis omniū. 2. physic.

Respondetur quod Philosophus vult, quod homo est finis omnium siue animalium, quia omnia animalia sunt in morte prater homines. Aliter dicitur quod Aristotelis, vult illam, omnis homo est finis, prout ly homo stat confuse tantum. Aliter dicitur quod homo est finis omnium scilicet artium, quia omnes artes sunt inuente propter hominem.

Homo generat hominem & sol. 2. physicorum.

Intelligitur ad hominis generationem concurrit virtus solis, & virtus hominis.

Homo

& habens curam, optime dispositus est, & ideo amantissimus esse videtur. 10. ethicorum.

Homo sapiens maxime est felix. Ibid.

Homo naturaliter est animal politicū, primo politicorum.

Honestum & magnum genus vindictę est ignoscere. Seneca in libro de forma vitæ.

Humiditas cibi veniens ad cerebrum infrigidata facit hominibus reuma, in libro de sensu & sensato.

IMpossibile est continuum esse compositum ex indiuisibilibus. 6 physicor. & 1 cœli.

Intelligitur impossibile est continuum componi ex indiuisibilibus, tanquam ex partibus integralibus, modo quāuis est quoddam continuum compositum ex indiuisibilibus. s. ex materia & forma. hoc est tamē ex partibus essentialibus, & non integralibus.

Infinitum secundum quod infinitum est ignotum. 1. physico.

Intelligitur quòd infinitum esset in magnitudine,

tur sic, quantum est de per se, & per appositionem combustibilium, nisi natura communis impediret, vel dicitur quòd augmentaretur vltra modum.

In vno quoq; prædicamento sunt quędam generalissima & specialissima quędam. Porphir.

Intelligitur quod in vno quoque prædicamento sunt generalissima, non sic, quòd quod libet prædicamentum haberet plura generalissima. Sed referendo singula singulis.

In parte enim animæ non est alteratio. 1. physic.

Intelligitur quòd in parte animæ non est alteratio corruptiua, licet ibi sit alteratio saluatiua, vt quando ipse intellectus alteratur de ignorantia in scientiam, de malo ad bonum.

Intellectus scit singula. 3. de anima.

Notandum, quòd intellectus scientiæ scit singula, dupliciter intelligitur. Vno modo realiter, & sic est falsa. Alio modò intelligitur receptiue, sic quòd potest recipere species omnium sensibilium, & sic intelligitur præsens autoritas. Nam sicut pupilla est quoddam

om-

sunt diffinibiles mansiue, & hoc est verum tanquam diffinibile propinquum.

Intelligere est pati. 3. de anima.

Intelligitur de intellectione acquisita per phantasmata, non autem per nudam essentiam. Et illo modo Deus intelligit, quia omnia intelligit per suam nudam essentiam.

Iustitia per se est in genere, iustum autem per accidens. 4. topicorum.

Intelligitur quòd iustitia est per se in genere morali, iustum autem per accidens, & philosophus non loquitur de genere prædicamentali.

Ista est propositio affirmatiua, fortem contingit non esse. 2. Periherm.

Intelligitur sic quod illa propositio habet affirmatiuam veram, hoc est de modo, est tamen negatiua de dicto.

In omni consequentia bona & formali oppositum consequentis repugnat antecedenti est cõmunis regula logicorũ.

Intelligitur de opposito contradictorio, vel etiam aliquando de opposito contrario, non autem semper habet veritatem de subcontrariis.

res sunt intellectus humani perpetui, quia in quolibet supposito est vnus intellectus. Sed intellectus non est materialis, sic etiam materia prima est perpetua, vt patet primo physicorum. Et in quolibet supposito est alia, & alia materia prima secundum numerum, & non secundum speciem.

In perpetuis non differt esse à posse. 2. physico.

Ibi notandum quod in perpetuis duplex est posse, vnum intrinsecum, & illud respicit quiditatem & essentiam eternam, & tale non differt ab esse. Aliud est posse extrinsecum, & illud respicit operationes intrinsecas eterni, & tale differt ab esse essentiali & non accidentali, & sic quod est eternum potest esse.

In Deo sunt omnia. 12. metaphysice.

Intelligitur causatiue, ordinatiue, & conseruatiue non autem inhasiue.

Indiuidua substantiæ sunt species. 7. metaphy.

Intelligitur specificatiue, quia per terminos communes speciuocantur vt magister.

Idem accidens non est in diuersis su-

Intelligitur de formis substãtialibus, & totalibus, & non de accidentalibus nec partialibus, vel tenendo illam opinionem, quã tenet sanctus Thomas, quòd plures formæ substantiales sunt in eodem composito, tunc intelligitur autoritas sic, quòd impossibile est in vno, & eodem composito esse plures formas non subordinatas. Sed non tenendo illam opinionem, tunc autoritas simpliciter est vera.

Idem aptum est facere idem. 2. de generatione.

Intelligitur quòd idem inquantum idem, & idem modo se habens respectu eiusdẽ materiæ eodem, modo dispositæ & mediãte eodẽ subiecto aptum natum est facere idem.

In generatione substantiali nullum sensibile debet præexistere. 2. de generatione.

Intelligitur quòd non debet manere idem subiectum praexistens hoc aliquid ex actu formali & substantiali.

In neutro genere causarum processus est infinitnm. 2. meta.

Verum est in essentialiter subordinatis.

terminus supponit, & esse ipsum id est significatum formale, quod terminus connotat.

In somno perfecti animalis sensitiua potentia quiescit, & vegetatiua laborat. Philosophus in libro de somno & vigilia.

Ibi dicitur quòd debet intelligi quòd anima sensitiua in somno perfecti animalis quiescit ab operationibus suis, quæ sibi deberent conuenire, inquantum est sensitiua. Sed non cessat ab his operationibus, quæ sibi debentur, ut vegetatiua.

In mobilibus velocitas sequitur proportionem virtutis mouenti. 6. physic.

Ibi dicitur quòd mouentia sunt duplicia, quædam sunt naturalia, & talia agunt secundum vltimum sui posse, & de illis intelligitur autoritas. Alia sunt mouentia voluntaria, & de illis non est opus modo, primum mouens est mouens voluntarium & liberũ, ergo non oportet, quòd mouet primum mobile infinita velocitate.

In mathematicis nõ est bonum neque finis. 3. met

verificatur disiunctiue pro prima parte, sed pro secunda necesse est quemlibet intelligentem phantasmata speculari.

Intellectus est verorum 3. de anima. Et sic sequeretur, quòd non possumus intelligere falsa.

Ibi dicitur quòd ibi Philosophus capit, verum pro vero entis, & non vero propositionis.

Idem est scientia, & vna scientia. 1. elẽchorum & 4. metaphisicæ.

Idem est locus unins totius terræ, & vnius globi. 4. physico.

Intelligitur de loco communi & propria.

Intellectus humanus non est separatur à magnitudine. 3. de anima.

Sciendum, intellectum habere magnitudinem dupliciter intelligitur. Vno modo secundum eius essentiam, sic quòd ipse intellectus essentialiter sit magnitudo, & sic est falsa. Alio modo intelligit inhæsiue & tunc intellectus habet magnitudinem tanquam subiectum inhæsionis cui inhæret.

Idem non mouetur diuersis motibus. 4. phisicorum.

Intelli-

ue, & inhæsiue non est potentia infinita. Dicitur actiue, quia in magnitudine finita bene est potentia passiue infinita. Dicitur inhæsiue propter potentiam non inhæsiuam, quæ est Deus gloriosus.

Infinita vni accidunt. 2 physicorum.

Hoc intelligitur secundùm successionem, & non omnia simul.

Impossibile est vnum elementum esse. 2.cœli.

Intelligitur exclusiue sic, quòd impossibile est tantum vnum elementum esse, sic quòd etiam non essent plura elementa.

Illud, quod non determinat se ad vnũ oppositorum, non est in potentia ad reliquum, per vnam maximam, illa maxima absolute non est vera.

Et ratio quia nec in priuatiue oppositis, nec contrarie oppositis valet, quia non sequitur Deus non determinat se ad sortem: ergo est in potentia ad non sortem nam, Deus ad nihil est in potentia. Sed hoc bene sequitur illud, quod non determinat se ad vnum oppositorum, & est in potentia ad alterum eorũ: ergo

non tenetur, quo ad illam partem. Aliter dicitur, quòd intellectus non est virtus in corpore, id est, non virtus adducta de potentia mere ad actum.

Intelligentia Dei est appetitus Dei. 12. metaphy.

Intelligitur quòd in Deo intelligentia Dei est prior natura quam appetitus, id est ratio, secundum quam Deus dicitur intellectus, dicitur prior quam ratio, secundum quam dicitur appetitus.

Impossibile est Deum esse ternum, & vnum. Commentato. 12. metaphysic.

Ad illam autoritatem respondetur dupliciter. Vno modo quòd Commentator ibi non tenetur, ex quo fuit paganus. Alio modo dicitur, quòd loquitur de ratione naturali, quod non est cognoscibile, nec prædicabile, quod aliquid sit ternum & vnum. Sed diceres anima est terna & vna, ergo Deus est ternus & vnus, consequentia tenet, quia necessarium sequitur ad quodlibet. Respondetur verum est naturaliter, non autem formaliter, vel vniuersaliter.

non in ordine ad genus. Vel dicatur, quòd vult, quòd genera magis ample significant sua significata quàm species.

In quibus contingit magis amicos participare, sũt magis eligibiliora, quàm in in quibus non. 2. topi. & sic sequeretur, quòd ipsa amicorum essent magis eligibilora, quàm pulli aliorum. Similiter sequeretur quòd artes mechanicæ amicorum essent eligibiliores, quàm scientiæ liberales aliorum.

Intelligitur ergo primo de bonis per se, & honestis propter primam instantiam, & hoc intelligitur dummodo aliјs bonis non conueniat præminentia bonitatis propter secundā instantiam. Sed secundum alios intelligitur cum restrictione siue cum reduplicatione, vt omnia bona, & in quibus participant, amici, vt sic, sunt eligibiliora, & sic quamuis artes liberales absolute non sunt eligibiliores, tamē inquantum eis participant amici sunt eligibiliores, sic etiā dicitur de alia instātia.

Illud quod per se est eligendũ, est magis eligẽdũ eligẽdo per accidẽs 5. top.

In-

sentire, & intelligere. Nam priuatio huius, quod est sentire, est peior quã priuatio huius, ꝙ est intelligere. Et tamẽ in veritate habitus huius quod est sentire, est melior, quàm habitus huius, quod est intelligere patet: quia ad priuationem sensus sequitur priuatio intellectus, eo quòd nihil intelligitur, nisi quod prius fuit in sensu: & etiam priuatio materiæ primę est peior, quàm ipsius compositi: tamen ipsius non est melior habitus.

Respondetur quòd intelligitur vbi unum non includit aliud.

Idẽ nõ opponitur pluribus. 1.periher.

Verum est de eadem specie oppositionis uel eodem genere.

Illud quod ostensiue concluditur per impossibile syllogizatur. 2.priorum.

Respondetur quòd hoc est verum, sed non oportet quòd fiat in eadem figura, & sic potest dici, quòd propositio vniversalis potest syllogizari ostensiue, & per impossibile, sed non in eadem figura, quia in prima figura bene

 ostensiue

nitur in voluntate, sed secundarie in appetitis, & non oportet, quòd sensitiuus appetitus velit secundum istam iustitiam.

Idem non agit in corruptionem sui ipsius. 2. physic. in oppositum videtur esse semen, quia forma seminis facit esse corporis animatum, & quàm cito est corpus animatum, tam cito desinit esse forma seminis, ergo semen agit ad sui ipsius corruptionem.

Respondetur quòd autoritas intelligitur in sui primaria actione & per se, cum hoc nihil probibet quòd idem per accidens agere potest in sui corruptionem patet quia organisatio corporis illa fit a forma seminis vna influentia corporis cœlestis, & tamen quando illa fit tunc desinet esse forma seminis, & sic semen agit per accidens ad sui corruptionem.

In nobis non est odoratus, Commentator. 2. de anima. Et videtur quòd nos deficimus in vno sensu.

Respondetur quòd vult, odoratus, non est ita certus in nobis, secundum iudicium iudicandi, sicut est in alijs animalibus.

L 2 Illud,

Illud, quòd est difficilis cognitionis spectat ad metaphysicam. 1. metaphysi. videtur, quòd considerare de ipsa anima, pertineat ad ipsam metaphysicam.

Respondetur quòd scientiam de anima esse difficilem intelligitur dupliciter. Vno modo, quo ad quiditatem animæ, & talis scientia est difficilis. Secundo in ordine ad suas operationes, & sic scientia de anima est de numero facillimorum. Et primo modo spectat ad metaphysicum, & physicum.

Intellectus recipit indifferēter omnes formas substantiales. Commentator. 3. de anima.

Intelligitur dupliciter. Vno modo sic, quòd intellectus recipit formaliter omnes formas materiales, & sic est falsa. Alio modo intelligitur secundum speciem, & tunc sensus eius est, quòd intellectus recipit indifferenter species omnium rerum formarū materialiū.

In perpetuis non est potentia. 9. metaphysicæ. Et videtur non in pura potentia, & sic non est contra philosophum. 3. de anima.

Respondetur quòd intelligit dictum suum de potētia contradictionis, sic quòd in æternis siue in perpetuis nō est potētia cōtradictionis.

Intelligere non est motus, 2. 2. Thom.

Intelligitur sic, intelligere non est motus, id est actus imperfectus inquantum est actus entis existentis in actu formali.

Indiuisibile non potest esse æquale, 5. 1. physicorum. Et videtur quòd intellectus non potest esse formatus scientijs, & virtutibus.

Respondetur, quòd uerum est quòd indiuisibile non potest esse æquali qualitate corporali, sicut est caliditas & frigiditas. Sed potest esse æquale qualitate spirituali, & hoc non est inconueniens.

Indiuisibile ad quodcunque se diuertit, totaliter se diuertit. 3. de anima.

Illa autoritas dupliciter intelligitur. Vno modo sic, indiuisibile ad quodcunque se diuertit. i. quòd indiuisibile nō est secūdū vnā partē in uno, & secundū aliā in alio, & sic simpliciter est uera, quia indiuisibilè non habet partes. Alio modo sic indiuisibile quocunque se diuer-

se diuertit, secūdū quālibet partē se diuertit, & sic tūc autoritas est falsa, eo quòd præsupponit indiuisibile habere partes, quod non est verum.

Idem corruptum in numero nō reuerti potest. 2. de generatione, & 2. de anima. Vbi dicit animalia mortua, surgere non est possibile.

Intelligitur sic, quando est facta separatio formæ substantialis a corpore, tunc dicitur idem corruptum non potest reuerti in numero sub eadem materia in numero. & hoc stādo via numerali, tamen ad esse sui bene pōt.

Illa quæ differunt numero & specie, nō sunt vnum. 2. de anima.

Intelligitur sic, vnum non est reliquum, & sic est simpliciter vera. Alio modo intelligitur, quòd non sunt vnum, id est nō sunt vnū tertium, & sic est falsa, quia materia & forma differunt specie & numero, & tamē sunt vnum tertium. s. compositum.

Intelligentiæ non sciuntur, nisi per motum.

Ibi dicitur quòd proprie loquendo intelligen

tia-

tia non sciuntur per motum, sed capiendo scire generaliter, tunc bene sciũtur per motũ.

Intellectus diuinus speculatur omnia. Boetius de consolatione. Et per consequens videtur, quòd intellectus diuinus speculetur fantasmata, consequens est falsum, & cõtra philosophũ. 12. metaphysicæ. Vbi dicit. Intellectus diuinus, est pure actiuus.

Illa autoritas intelligitur dupliciter. Vno modo obiectiue. Alio modo instrumentaliter. Respondetur ergo quòd intellectus diuinus intelligit fantasmata obiectiue, & non instrumentaliter, & hoc vult Boetius.

Inter accidentia non est ordo. 4. metaphysicorum. Et si sic, sequeretur, quòd metaphysica non esset prior alijs scientijs, eo quod anima est accidens, cuius oppositum patet in prohemio meta.

Pro quo notandum, quòd aliqui dicunt inquantum sunt in subiecto, tunc non est ordo inter accidentia. Sed loquendo de accidentibus inquantũ in subiecto sunt, tunc inter ea est ordo, eo quòd tunc unũ depẽdet ab alio.

Illud, quod prædicatur de pluribus in quid & in plus, difficulter est absoluere, quin sit genus. 3 meta. &. 3. topico.

Intelligitur illud quod prædicatur de pluribus vniuoce, secundum vnum nomē & eandem rationem difficulter est absoluere quin sit genus.

Inter visibile debet cadere diaphanū. 1. de anima.

Intelligitur secūdum Egidium de visu exteriori, nō aūt de interiori, sicut est sensus cōis.

Ignis est principium augumentationis. Ibidem.

Intelligitur sic Ignis idest calor naturalis est principium scilicet instrumentale augumentationis.

Illa est prædicatio immediata, in qua terminus vnius prædicamenti prædicatur de termino alterius prædicamenti. 1. posterio.

Intelligitur quod talis prædicatio non est essentialis, sed accidentalis vel disperata.

Idem non reducit se de potentia ad actum. 9. meta. & 2. de anima.

Intelligitur quòd idem non potest esse totale agens, & totale patiens, vel sic, nullum idem reducit se de potentia essentiali ad actum essentialem, quia hoc est impossibile, quando aliquid non esset & faceret se ipsum, & intelligitur de virtute propria, quia de virtute aliena idem reducit se de potentia ad actum, ut patet de intellectu.

Idem non est agens & patiens. 9. meta.

Intelligitur respectu eiusdem.

Intellectus est potẽtia libera. 3. de aĩa.

Intelligitur quo ad secundam & tertiam operationes, quæ sunt diuidere, vel componere, sed quo ad primam operationem, scilicet quo ad simplicium apprehensionẽ, tunc non est possibile.

Intellectus est denudatus ab omni eo, quod intelligit. 3. de anima. Et sic videtur, quod nõ potest intelligere seipsum.

Respondetur, quòd intelligitur dummodo intelligit directe per species proprias & distinctas, & non dum intelligit per species reflexas reflexe, & alienas & illo modo intelligit seipsum.

Intelle-

Intellectus & intelligibile debent esse proportionata. Ibidem.

Verum est secundum quandam assimilationem, vel secundum rationem intelligibilis, non autem secundum rationem quantitatis.

Intellectus humanus habent materiã. 12 metaphy.

Intelligitur secundum Thomam & Buridanum sic, id est habet in se quandam virtutem receptiuam specierum materialium. Vel sic, dicitur, quod per materiam intelligit aliquam operationem, per quam intellectus humanus differt ab intellectu diuino, & sic dicit Albertus, quòd omnes res, vltra deum, habent materiam uel aliquid proportionabile materia.

Intellectus est separatus à corpore. 3. de anima.

Intelligitur id est, non est alligatus aliquo organo corporeo.

Infinito nihil est magis. 3. physic.

Intelligitur de infinito quo ad extensionẽ, quia illo modo nihil potest esse magis quo ad quantitatem.

Idem

Idem non est causa oppositorum. 2. physicorum.

Intelligitur idem agens particulare non est æque primo causa oppositorum specifice distinctorum. Dicitur particulare propter agẽs vniuersale, vt est Deus, vel sol. Dicitur æque primo, quia idem bene potest esse causa vnius per prius, & alterius per posterius, &c. Dicitur specifice distinctarum, quia pater habens filium est causa oppositorum, quia patris, & filij, quia quicquid est causa causa, etiam est causa causati vt patet. 2. physicorum. Sed loquendo de oppositis priuatiue uel contradictorie, tunc non est necesse, vt addatur specifice distinctarum.

In multiplicibus vel æquiuocis diuisio debet præcedere diffinitionem. Boetius in libro diuisionum.

Intelligitur quando tale æquiuocum diuiditur in sua æquiuocata, sed quando non, tunc non est necesse.

Idem non mouetur sursum, & deorsum. 6. topic.

Intelligitur non per se, sed bene per accidens.

dent; quia idem bene potest moueri sursum, & deorsum, vt patet de anima in manu, & pede existente.

Ignis aqua, terra, aer sunt ex se idem. 1. meteo.

Intelligitur secundum suas partes, & non secundum suum totum.

Intellectus est potentia irrationalis, voluntas vero rationalis. 9. metaph.

Intelligitur sic, quòd intellectus non est potentia libera, quia non potest intelligere vniuersa, voluntas est potentia libera, quia potest non vera assentire.

In mathematica non est finis. 4. metaphysic.

Intelligitur quòd demonstratio mathematicalis non habet causam finalem, licet habet causam materialem.

Ignis ĩ sua sphera corrũpitur. Egidius.

Et licet sibi non potest implicare contrariũ formaliter, eo quòd aliqua non ascendit, sed tamen potest sibi applicare uirtualiter, quia ignis potest considerari aliquo modo per constellationem frigidam, & si sic, tunc descendit,

dit, quia graue mouetur deorsum, & sic per talem modum corrumpitur ignis. Vnde ignis non est corruptibilis naturaliter loquendo secundum se totum, sed solum secundum partes, tamen per potentiam diuinam potest corrumpi.

Intellectus sequitur rem intelligendo. 3. de anima.

Intelligitur de intelligendo aliquo simplici conceptu, & non discursiuo.

Impossibile est indigentem bona operari. 1. ethicorum.

In infortunijs virtus relucet. Ibidem.

In obscuris oportet uti apertis testimonijs. 2 ethicorum.

In re frequenti cognoscitur habitus. 3 ethico. Iactator maxime est uituperãdus. 3. ethico.

Iuuenis non potest esse sapiens, quia prudentia requirit experientiam, quæ indiget tempore. 5. ethic.

Impossibile est prudentem non esse bonum. Ibidem.

In infortunijs refugiendum est ad amicos.

micos. 8. ethicorum.
In actibus humanis minus creditur sermonibus, quàm operibus. 10.ethic.
Impossibile est indigentem bene principari, & studio vacare. 2.politico.
In ciuitate sunt tres species, scilicet diuites, pauperes, mediocres, inter quos optimi sunt mediocres, quia semper medium est optimum. 2.polit.
In magnis negotijs oportet unũ ordinari ad unum opus, quia melior est cura, quæ intensa est circa unum, quàm circa plus. 4. politi.
Iuuenes custodiendi sunt, vt non dicant, aut audiant aliquod turpe, quia ex dicere, aut audire aliquid turpe, sæpe facere contingit idem. ibidem.
Iustum est auxiliare pauperi. 1.rhetor.
Ira est appetitus cum tristitia propter apparentiam sui ipsius uel suorum. 2. rhetor.
Ira est factiua inimicitiæ, & odij. Ibid.
Infirmi coeuntes bellantes, & amãtes sitientes, & vniuersaliter aliquid desiderantes,

rantes, & non assequentes de facili irascuntur. 2. rheto.

In quolibet genere, id est in qualibet congregatione, est dare aliquid bonũ: Et licet in ea inueniuntur aliqua mala, in 2. lib. poeticæ Aristot.

Inferiora à superioribus reguntur, in libro de regimine principum.

Initium salutis est notitia prima. Ibid.

Ille est beatissimus & securus possessor, sui qui sine solicitudine expectat. Ibid.

Ille non tollit minus gratia, qui cum rogasset accipit, qui optimum est præuenire desiderium rogantis. Seneca, lib. de beneficijs.

Ingratus est ille, qui se beneficium accepisse negat, quod accepit, ibidem.

In dando beneficia eligendus est vir simplex, & integer, memor, & gratus alicui abstinens, id est non auarus, vt Seneca de maxime beniuolis.

In omni tractatu fieri decet, vt inter initia consideretur, quid sit de quo agitur. Plato in timeo.

Illud

Illud quod est simplex secundum se, immobile, à nullo potest moueri, in lib. de moribus animalium.

In ossibus leonum, & porcorum modica, vel nulla est medulla, in 2. lib. de hystorijs animalium.

Inter animalia longissimæ vitæ est homo, & elephas, in lib. de longitudine, & breuitate vitæ.

In bonis exterioribus nõ est felicitas, quia ipse felix nullo bono exteriori indiget. 7. polit.

Inter omnia animalia solus homo habet rationem. 7. polit.

Intellectus nihil aliud est quàm humanum corpus diuini spiritus pars immẽsa. 7 polit.

In minimis rebus diuinum auxilium debet implorari, inuocandus enim est pater omnium rerum, quo prætermisso nullum rite fundatur exordium. 3. de consolatione.

In plantis est una anima in actu, plures vero in potentia, & ideo pars earum ab-

abscisæ viuunt. 2. de anima.

LVmen non est corpus. 2. de anima.
Intelligitur lumen non est corpus consubstantiale, sed bene est corpus quantificatum concretiue. Vel lumen non est corpus resolutum à corpore lucido. Vel sic lumen non est corpus extensum, seu extensiue, siue extensione propria.

Lumen non est reflexio corporum, sed corporis. ibidem.
Verum est, non est lumen reflexio corporũ, resolutorum athomalium ab alio corpore, sicut dixit empedocles.

Locus à coniugatis, non ualet nisi in terminis quantificatiuis, per regulam topicalem, quia non sequitur, actio est passio, ergo agens est patiens, sed bene sequitur, albedo est color, ergo album est coloratum.

Logica est scientia speculatiua. Commentator quarto metaphysicæ.
Intelligitur sic, quòd logica utens est habitus, quo utimur in scientijs speculatiuis, puta in scientia metaphysicali.

M Locus

Locus communis est, qui continet omnia quarto physicorum.

Intelligitur qui continet omnia alia à se, propter cœlum, quod continet omnia, non tamen seipsum.

Locus non est in loco. Ibidem.

Id est, non est de ratione loci, quòd sit in locato per se, sed bene per accidens.

Locus est æqualis locato. ibidem.

Verum est de loco proprio, non autem de loco communi.

Loco termini descripti licet quandoque uti descriptione. 7 physic. & 7. metaphys.

Intelligitur, quòd loco descriptionis quidditatiue licet uti termino diffinitiuo.

Littera, & sillaba carent sensu. Prisc.

Intelligitur carent sensu. i. significatione ultimata, non tamen sic, quòd non essent sensu exteriori perceptibiles.

Lapides sunt maxime fortunati, ex quibus fiunt altaria. 3 physic.

Intelligitur similitudinarie, & metaphorice, quia sicut homines promoti ad dignita-

tes,

tes, & honores, dicuntur fortunati, sic etiam lapides, quando ornantur pannis preciosis, & alijs ornamentis dicuntur fortunati, & hoc improprie.

Laus est sermo elucidans necessarium virtutum. 1. retho.

Litera, est simplicissimum eorum, de quibus fit sermo, in lib. 2 poeticæ Aristotelis.

Logica est scientia ueri, falsique indagatrix. Boetius in libro de disciplina scolarium.

Locus medius est locus principantis, in libro de iuuentute & senectute.

Luna est inferior planeta, sine luna mercurius, sine mercurio venus, sine venere sol, sine sole mars, sine marte iupiter, sine ioue saturnus, sine saturno oĩa alia orbis stellarum, in libro de proprietatibus elementorum.

Linguam habet animal, vt communicet aliquid alteri. 3. de animalibus.

Laus, & gratiarum actio debentur dãti, & non accipienti. 4 ethico.

Lex prohibet se ipsũ iterficere. 5. eth.

MAteria non est ens. 1. physicorum.
Intelligitur sic, materia prima non est ens in actu formali substantiali, cum hoc tamen stat bene, quod sit ens deriuatum quo ad esse, sic est in rerum natura.

Motus, & tempus sunt infinita. 6. topic.
Intelligitur sic, quòd capiendo ly infinitum sincateg. sic, quòd ly motus & tempus stant confuse tantum. Alio modo conceditur secũdum successionem, & potentiam, sic quòd motus secundum successionem, est infinitus.

Motis nobis mouentur omnia, quæ in nobis sunt: 6. physic. & 1 topico.
Intelligitur per se vel per accidens inhæsiue, vel permanenter. Dicitur per se propter animam. Dicitur inhæsiue propter deum. Dicitur permanenter, propter motum, qui mouetur secundum successionem.

Materia nec est quid, nec quale, nec quantum, septimo metaphysi.
Intelligitur materia prima secundum se nec est quid, id est hoc aliquid, quia hoc aliquid est substantia per se existens: nec est

quale,

quale, id est secundum suam essentiam, non est qualis secundum aliquam qualitatem per se & proprie, nec est quantum, id est non est quanta quantitate continua.

Materia prima est medium inter esse & non esse. 1. physico. sed hoc videtur falsum, quia si sic, sequeretur, quòd inter duo contradictoria, esset dare medium.

Respondetur, quòd sic intelligitur, quòd materia prima est medium inter esse simpliciter, & inter non esse in actu formali substantiali, modo, esse, simpliciter, & esse in actu formali substantiali, non sunt cōtradictoria, & per consequens, instantia non habet locū.

Materia prima generatur per accidēs Commentator. 1. physicorum.

Intelligitur per accidēs, id est secūdū quid.

Materia prima in rei veritate generatur primo physicorum.

Respōdetur, quòd verum est subiectiue, sic, quòd incipit esse subiectum forma, non antē generatur terminatiue.

Mensura & mensuratum debent esse omogenia. 12. metaphysicæ.

Intelligitur de illis, quæ mensurantur de se inuicem, secundum certam proportionem, & non de illis, quæ mensurantur de se inuicem secundum diffinitionem in partes æquales.

Malum entis destruit seipsum, & videtur velle, quòd malitia nominaliter sit aliquid, quod est tamen contra philosophum. 2. de anima.

Illa dupliciter intelligitur. Vno modo conditionaliter, ut sic, si malum entis esset, tunc destrueret seipsum, id est malum entis significat destructionem sui ipsius. Alio modo sic intelligitur, malum entis destruit seipsum, quia ad malum sequitur destructio sui ipsius entis, & sic tunc idem destruit seipsum, & hoc est verum per accidens, non autem per se.

Melius est pauperem ditari, quàm philosophari. 4. topicorum.

Intelligitur dupliciter. Vno modo indigentia quo ad corpus, non autem quo ad animam melius est philosophari. Alio modo sic intelligitur, melius est pauperem ditari quã philosophari, id est intellectum ignarum ditari sibi per alios primo & in principio, quã philosopha-

philosophari, id est studere philosophiã, quia philosophia non potest haberi sine artibus, & principaliter sine logica, quia illa est via, & semita dirigens ad omnes scientias.

Materia prima primo recipit formam vniuersalem, deinde minus vniuersalẽ, Commentator. 12. metaphysicæ.

Respondetur, quòd sic intelligitur, quòd materia prima primo recipit formas vniuersales, id est dispositiones accidentalis pro forma introducenda, & postea minus vniuersalem, id est formam mixti & compositi.

Mouens debet esse simul cum motu. 7. phisicorum.

Verum est de mouente naturali propinquo & immediato, hoc debet esse simul tempore cum motu, quia nunquam mouens est simul cum motu secundum locum, quia si sic, tunc sequeretur, quòd duo corpora essent simul in eodem loco, quod est impoßibile.

Materia remanet in re facta priuatio ve non. 1. physicorum.

Intelligitur quòd materia remanet in re facta sub illa materia. Sed priuatio forma aduenien-

adueniente, non manet ſub illa ratione vel denominatione. Et eſt ſciendum, quod illa eſt falſa: materia eſt priuatio formæ, quia negatio incluſa in illo termino priuatio præcedit ly formæ, & ſic diſtribuit eum. Et ſic tunc ſenſus materia cuiuslibet formæ eſt priuatio, modo illa eſt falſa, & ergo omnes tales propoſitiones ſunt negandæ, materia caret forma, materia priuatur forma. Sed illæ ſunt concedendæ, materia forma caret, & materia forma priuatur, ſic, quod ly forma ſtat determinata.

Motus in quantitate dicitur augumentatio vel diminutio. 5. phyſicorum.

Intelligitur quòd motus eſt ad quantitatem propria, quia neceſſe eſt variare reſponſiones terminorum de prædicamento quantitatis propter ipſum motum.

Materia prima nunquam eſt ſine morpheis paſſionibus.

Intelligi, quòd materia prima nunquàm eſt ſine formis ſubſtantialibus, ſiue accidentalibus, vt patet. 2. de anima.

Materia prima non eſt. 1. phyſicorum.

Intelli-

Intelligitur, materia prima non est in actu formali, quia materia prima non est forma. cum hoc tamen stat, quod materia prima sit in actu potentia, vel essentia.

Magis & minus non diuersificant speciem per vnam maximam. 2.

Intelligitur de specie essentiali sic, quod magis & minus non diuersificant speciem essentialem, sed bene accidentalem.

Medium componitur ex extremis. 5. physicorum.

Intelligitur de compositione similitudinaria, id est quod medium in aliquo gerit similitudinem vnius extremi, & in alio alterius extremi.

Minimo nó potest dare minus. 1. physicorum.

Intelligitur in sensu composito, vt sic, non minimo possibile est dare minus.

Materia prima non est in potentia ad formam. Commentat. & Philosophus. 5. metaphisicę.

Intelligitur de potentia actiua, & instrumentali, & non de potentia principali.

Magnitudo & moltitudo non sunt accidentia quantitatis. 5.metaphy.

Intelligitur capiendo ea respectiue, tunc nõ sunt species quantitatis. Sed capiendo ea absolute, tunc sunt species quantitatis.

Mundus est æternus. 6.physicorum, & 12.metaphy.

Intelligitur non absolute. quia si sic, tunc esset contra fidem. Sed vult Aristoteles, quòd rationibus naturalibus non potest aliter ostẽdi, nisi quod mundus sit aeternus.

Minus bonum coniunctum alteri facit ipsum magis bonum. 1 ethico. & sic sequeretur, quòd corpus animatum esset nobilius ipsa anima.

Intelligitur, dummodo vnum bonum non includit aliud propter deũ qui est infinitus.

Manifestum est, quòd Deus non habet genus, nec qualitatem, nec quantitatẽ. Auice. Et vult, quòd ille terminus, deus, non est substantia, nec terminus substantialis.

Vnde nota, substantia capitur dupliciter. Vno modo, ut non dicitur a substando, & illo modo,

modo, Deus non habet genus, & hoc intendit Aristoteles. Alio modo substantia dicitur a per se stare, vel a per se stando, & illo modo, habet deus genus, etiam ly deus est terminus substantialis in prædicamento substantia ponibilis, vt idem Auicenna dicit 9 metaphysica, quòd deus non sit contentus sub genere, nec sub diffinitione, nec sub demonstratione substantia, sed est expers qualitatis, & quantitatis, & quiditatis vel est aliquid sibi simile, nec secũ conueniendũ. Et dicit B. Aug. quòd deus non est substãtia, vt dicit Boetius, quòd relictis extremis incidit in medium, id est in substantias compositas, Etiam Albertus magnus dicit. Deus non est in genere substantia, nisi supra genus. Et Themistius dicit, termini significantes substantias siue essentias simplices non sunt in genere prædicamentali. Pro illis autoritatibus est sciendum, q ly substantia, potest esse imposita ad significãdum dupliciter. Vno modo, vt solum significat essentiam qua esset subiecta accidentibus. Et sic dicitur a substando, & si ly substantia illo modo esset imposita, & caperetur

pro

pro generalissimo substantia, tunc staret autoritas in veritate. Alio modo potest esse imposita, non solum, ut significat rem subsistentem accidentibus, sed indifferenter quamlibet rem per se existentem, non curando, an illa res accidentium sit subiectum, aut non, & si ly substantia esset illo modo imposita ad significandum, & esset genus in prædicamẽto substantiæ tunc autoritas non haberet veritatem, Et respondetur quo ad omnes autoritates sub distinctione, quia si ly substantia capitur primo modo, tunc procedunt autoritates, & hoc idem intendunt. Si autem secundo modo, tunc non sunt contra illos tenentes, quod deus sit terminus prædicamentalis.

Materia prima appetit formam, ficut fœmina virum, turpe bonum. 1. physic.

Intelligitur de appetitu materiali, & non animali: Vel sic materia prima appetit formam perficitur forma.

Motus est tempus 4 physicorum.

Respondetur quod philosophus vult, quod illa non est prædicatio essentialis, sed accidentalis, ut etiam, hic homo est risibilis.

Materia

Materia prima nullius est actiuitatis. 1. physicorum.

Intelligitur assertiue, & per se, cum hoc tamen bene stat, quod sit alicuius actiuitatis coactiue, quia materia prima non agit per se, sed bene coniuncta formis.

Materia prima est sine formis. 1. de generatione.

Intelligitur quantum est de per se, tunc est sine formis, id est nullam certam formam determinat cum hoc tamē stat, quòd habeat formam in potentia.

Materia non est in potentia ad formā generandam 1. physicorum.

Intelligitur de potentia instrumentali, non autem principali.

Materia manente vna, potentię eius fiunt multæ Commen. ibidem.

Intelligitur secundum Marsilium sic, quòd de materia prædicantur uere plura prædicata potentionalia. Vel dicatur quòd loquitur de potentia instrumentali, eo quòd sunt multæ dispositiones accidentales abilitantes. & disponentes ipsā materiā ad formā recipiēd.

Meta-

Metaphysicus, & dialecticus considerant circa vnum subiectum real. & sic videtur, quòd logica sit scientia realis.

Respondetur, quod per dialecticam non intelligit logicam docentem, sed utentem, quæ versatur circa omnem scientiam, eo quod logica vtens de per se, non habet aliquas conclusiones.

Medium promouet ipsum motum. 3. cœli in oppositum est philosophus. 4. physicorum. vbi dicit, quòd medium est resistentia successiua, & per consequens, est impedimentum motus.

Respondetur quòd autoritas. 3. cæli intelligitur, scilicet quando medium est subtile, & sic per accidens promouet motum scilicet ratione veritatis, & utilitatis. Sed de per se medium semper resistit motui, eo quòd in esse appetit esse indiuisum.

Mensura debet esse quid minimum. 12. metaph.

Respondetur, quòd intelligitur quo ad sufficientiam notificationis, id est quòd non debet deficere ad minus in notificatione mẽsurati.

Mo-

Motus circularis cœli est primus motuum. 8. physicorum.

Intelligitur, est primus motuum, s. diuturnior motuum. Vel sic, est primus motuum. i. perfectior motuum.

Metaphysica est de omnibus entibus mundi. 1. physicorum.

Intelligitur quo ad quiditatem eorum, ex quo metaphysica res considerat sub ratione quiditatis.

Metaphysica est scientia nobilissima, & difficillima. 1. metaph.

Intelligitur non exclusiue sic, quòd solius metaphysici sit considerare difficillima, sed etiam alterius artificis. Sed vult, quòd principaliter solius metaphysici sit considerare difficillima.

Melius est habere animam habentem scientiam quàm habitum corporis. Seneca ad Alexandrum.

Melius est mori, quàm facere contra bonum virtutis. 3. ethicorum.

Medicinæ fiunt per contraria. 2. ethicorum.

Malum

Malum est facere facile bonum autem difficile. ibidem.

Medium in omnibus rebus est laudabile. 2.ethicorum.

Minus malum est eligibilius magis malo. 5.ethicorum.

Maximum bonorum exteriorum est honor. 4.ethic.

Maior amicitia existens bonum utile, maxime videtur fieri in senibus, quia tales non curant delectabile tantum utile. 6.ethicorum.

Matres plus amant filios, quàm patres, quia certiores sunt de eis, & plures labores habent circa eos. 6.ethicorum.

Maioribus datur honor, minoribus autem lucrum, quia honor est tributio uirtutis, & beneficij lucrum autem est auxilium indigentiæ. 8.ethic.

Magistris, Dijs, & parētibus, nemo potest reddere æquiualens. 9.ethicorum.

Magis tenemur amicis largiri bona, quàm extraneis, ibidem.

Melius est cū amicis, & precipue quā

cum

cum extraneis, & quibuscunque commorari. ibidem.

Multo grauius aliquis fert, si honore priuatur, quàm si bona sua auferantur. 2. Oecono.

Masculinum genus dignius est fœminino. 1. politic.

Melius est iudicare secundum leges, & litteras, quàm secundum propriam sententiam. 2 polit.

Multi serui quandoque deterius seruiunt pautioribus, ibidem.

Melius est ciuitatem regi ab uno optimo viro, quàm ab una optima lege. 3. politicor.

Maximum fortunium est omnes ciues mediocrem substantiam habere, tanquã sufficientem eis quia per tales bene regitur ciuitas. 4. polit.

Minores vt fiant æquales faciunt seditiones, æquales vero, vt fiant minores. 5. politicor.

Mors est recessus animæ à corpore, in libro de pomo, & morte.

Monstro similis est auaritia. Seneca in libro de moribus.

Mihi crede auarus non potest esse diues, nec felix. ibidem.

Multum plus prodest si pauca præcepta sapientiæ teneas, & illa prompte, & in usu tibi sint, quàm si multa disceres, & illa non habeas animo. Seneca lib. de beneficijs.

Mali puniti feliciores sunt quàm impuniti, quia pœna bona est ratione iustitiæ. 4. de consolatione.

Mancipiorum raro est clementia. Boetius in lib. de disciplina scolarium.

Miserum est eum esse magistrum, qui nunquàm nouit, se esse discipulum. Ibi.

Musica ualet ad recreationem, & ad delectationem. Et ideo pueris bene ualet studere in musica. 8. polit.

Magnæ ciuitates sunt plus quàm paruæ. 5. polit.

Mulier maioris est pietatis, & compassionis, quàm vir. Sed est maioris inuidiæ, & diligit lites, & de facili decipitur.

tur. 8. lib. de hiftorijs animalium.

Moderati ditati non minus agunt. Vnde dicit Salomon.

Moderati ditati funt felices. 10. ethic.

Meretrix nonaria eft, inferni ianua, via iniquitatis, fcorpionis percuffio, uifcarium fceleris, puteus interitus. Boetius in lib. de difciplina fcola.

Melior eft iuftitia regnantis, quàm felicitas temporis ipfius fubditis. in lib. de regimine principum.

Multo grauius eft male dediffe beneficium, quàm non dediffe. Seneca, de beneficijs.

Nihil agit vltra gradum fuæ perfectionis. 7. metaph.

Verum eft non concurrente aliquo agente nobiliori, vt præmiſſa cauſant concluſionẽ, modo notitia concluſionum eſt perfectio notitiæ præmiſſarum, quia concluſio ratione demonſtrationis ſcitur demonſtratiue. Sed præmiſſa ſciuntur per experientiam, & autoritatem, ſed ad hoc concurrit agens nobilius, ſcilicet intellectus, & ſic non eſt inconueniens,

quòd præmissæ agunt ultra gradum suæ perfectionis.

Non existentibus primis substantijs, impossibile est aliquid aliorum remanere, in prædica.

Intelligitur in sensu composito, & sic, impossibile est non existentibus primis substantijs aliquod aliorum remanere: & sic tunc intelligitur dupliciter. Vno modo, de rebus, impossibile est si non sunt res significatæ per ipsam substantiam actu uel aptitudine, non potest aliquid aliorum remanere. Alio modo intelligitur ad sensum logicalem, ut impossibile est si duæ substantię id est si termini singulares significantes res singulares substantiales non sunt apte natæ pro aliquo supponere, quod termini communes substantiales accidentales pro aliquo supponant.

Neque animal dicis esse hominem, Porphyrius.

Illa autoritas, intelligitur quòd illa prædicatio, homo est animal, nō est directa eo, quòd inferius prædicatur de suo superiori.

Nomina, & verba secundum se dicta simi-

similia sunt. 1. periherm.

Intelligitur uno modo sic, id est uerba secundum se dicta, id est materialiter capta sunt nomina. Sed illa glosa non ualet, quia non est de intentione philosophi. Alio modo intelligitur sic, verba secundum se dicta, id est solitarie sumpta sunt similia nominibus quo ad hoc, quia recte sicut nomen solitarie sumptũ nec significat vere, nec false, sic etiam uerbũ solitarie positum, nec significat vere uel false.

Nomina, & verba transposita idem significant. 2. periherme.

Illa autoritas habet duplicem sensum, vnus est quòd solum propter transpositionem terminorum, scilicet nominum, & verborum, nomina & verba non amittunt suas significationes essentiales, licet bene accidentales, vt est casus, numerus, & figura. Sed alium sensum habet, quòd propter transpositionem nominum, & verborum, non mutatur ueritas propositionis, & si ille sensus debet esse uerus, tunc oportet quòd seruentur proprietates logicales, scilicet ampliatio, & restrictio.

Non ens non intelligitur. 1. physico.

Intelligitur non ens non intelligitur per propositiones cathegoricas affirmatiuas. Sed tamen bene stat, quòd non ens intelligitur per propositiones cathegoricas negatiuas.

Non est necesse res ferre ad disputationem siue ad disputandum. Sed utimur terminis pro rebus. 1.elencho.

Intelligitur de necessitate conditionata, ut si deberemus disputare de rebus per nomina, & non possumus res portare ad disputationem tunc oportet nos uti nominibus, pro rebus.

Nullum uiolentum est perpetuum. 1. cœli.

Intelligitur, quòd pure uiolentatur modo quanuis anima intellectiua uiolentetur in separatione à corpore, tamen illa non est pura uiolentatio, sed est naturalis, quia propter indispositionem materiæ: quia sicut anima coniungitur materiæ naturaliter, bene prædisposita, ita etiam anima separatur naturaliter à materia, ipsa existente indisposita.

Numerus est infinitus per appositionẽ vnitatum. 3.physic.

In-

Intelligitur quòd numerus potest multiplicari in infinitum per appositionem unitatũ.

Natura, & principium sunt subiectum scientiæ naturalis, Commenta. 4. physi. Et sic sequeretur, quòd ens mobile, non esset subiectum in libris physicorum.

Intelligitur quòd scientia libri physicorum est de natura, et principijs naturalibus, cum hoc tamen stat, quòd ens mobile sit subiectum in illo libro.

Natura dirigitur ab agente infallibili, Comment. 12. metaph.

Verum est de natura quæ est forma, non oportet autem de natura, quæ non est forma.

Nihil est in intellectu, quin prius fuit in sensu. 1. physicorum, & 2. de anima.

Intelligitur quòd non oportet quòd omnis cognitio intellectiua alicuius rei dependet à sensu eiusdem, quia de Deo, & intelligentijs habemus notitiam intellectiuam, & tamen non sunt sensibiles, sed sufficit, quòd omnis nostra cognitio intellectiua dependet à sensu illius, vel alterius rei, modo dicitur, quòd notitia intellectiua de Deo causata est ex noti-

tia effectuum à nobis, per quam deuenitur immediate in cognitionem substantiarum insensibilium, & hoc à posteriori.

Natura non deficit in necessarijs, nec superabundat in superfluis. 2. de anima, & 1. cœli.

Intelligitur quo ad perfectionem finis ultimate, tunc natura non deficit nec superabũdat, licet bene deficit, & superabundat in determinatione certi finis, & determinati particularis. Alio modo intelligitur, quòd natura nec deficit nec superabundat, quo ad totam speciem, licet bene ad partem speciei. i. indiuidui. Vel dicat, quòd natura non deficit nec superabundat in pluribus, sed bene aliquando paucis. Item ponendo casum, quòd tantum tres essent homines in mundo, & nati omnes in manibus seorsum cum sex digitis, ibi est monstrum, & tunc saluando, quòd tota humanitas sit monstrum. Est dicendũ ad autoritatis solutionem, quo ad totam speciem humanam actualem uel potentionalẽ, & ultra potest dici, tota humanitas monstrũ actualiter, non autem potentionaliter.

Nul-

Nullum cōplexū est diffinibile 2. topic.

Intelligitur tanquam diffinibile propinquū, licet bene vt remotū. Et ratio est, quia omne diffinibile propinquum debet esse species. Sed nullum complexum est species, ergo nullum complexum est diffinibile.

Nihil scitur demonstratiue & diffinitiue secundo posterio.

Intelligitur secundum se totam & adequatam, cum hoc tamen stat, quàm una scientia sciatur, secundum unam partem forma demonstratiue, & secundum aliam partem diffinitur. Alio modo sic, nihil scitur demonstratiue, scilicet vt notitia simplicis conclusionis, cum hoc tamen stat, quòd aggregatū scientia vnius scibilis sciatur demonstratiue, & diffinitiue.

Non cōtingit sensum decipi circa proprium obiectum. 2. de anima.

Intelligitur, dummodo medium est bene dispositum, & dummodo obiectum est bene appropriatum; quia si non, tunc contingit, sensum decipi, vt sensus visus circa carbonē, qui apparet rubeus, & tamen est niger, hoc

est

tia effectuum à nobis, per quam deuenitur immediate in cognitionem substantiarum insensibilium, & hoc à posteriori.

Natura non deficit in necessarijs, nec superabundat in superfluis. 2. de anima, & 1. cœli.

Intelligitur quo ad perfectionem finis ultimate, tunc natura non deficit nec superabũdat, licet bene deficit, & superabundat in determinatione certi finis, & determinati particularis. Alio modo intelligitur, quòd natura nec deficit nec superabundat, quo ad totam speciem, licet bene ad partem speciei. i. indiuidui. Vel dicat, quòd natura non deficit nec superabundat in pluribus, sed bene aliquando paucis. Item ponendo casum, quòd tantum tres essent homines in mundo, & nati omnes in manibus seorsum cum sex digitis, ibi est monstrum, & tunc saluando, quòd tota humanitas sit monstrum. Est dicendũ ad autoritatis solutionem, quo ad totam speciem humanam actualem uel potentionalẽ, & ultra potest dici, tota humanitas monstrũ actualiter, non autem potentionaliter.

Nul-

Nullum cõplexũeſt diffinibile 2 topic.

Intelligitur tanquam diffinibile propinquũ, licet bene vt remotũ. Et ratio eſt, quia omne diffinibile propinquum debet eſſe ſpecies. Sed nullum complexum eſt ſpecies, ergo nullum complexum eſt diffinibile.

Nihil ſcitur demonſtratiue & diffinitiue ſecundo poſterio.

Intelligitur ſecundum ſe totam & adequatam, cum hoc tamen ſtat, quàm una ſcientia ſciatur, ſecundum unam partem forma demonſtratiue, & ſecundum aliam partem diffinitur. Alio modo ſic, nihil ſcitur demonſtratiue, ſcilicet vt notitia ſimplicis concluſionis, cum hoc tamen ſtat, quòd aggregatũ ſcientia vnius ſcibilis ſciatur demonſtratiue, & diffinitiue.

Non cõtingit ſenſum decipi circa proprium obiectum. 2. de anima.

Intelligitur, dummodo medium eſt bene diſpoſitum, & dummodo obiectum eſt bene appropriatum, quia ſi non, tunc contingit ſenſum decipi, vt ſenſus viſus circa carbonẽ, qui apparet rubens, & tamen eſt niger, hoc

eſt

est ex eo, quòd medium non est bene dispositum, quia nigrum visum per lucidum apparet esse rubeum, sic nigredo carbonis iudicatur per lucidum, ignis ergo apparet esse rubeus, sic etiam de uaporibus sensuum visus de mane per lucem solis.

Nihil prohibet quandam animam separare. Sic quòd nullius corporis est actus. 2. de anima.

Intelligitur per inhærentiam, est tamen actus per assistentiam, siue per appropriatam existentiam, & ita est de intellectiua, quæ est anima cœli. Vel secundum alios sic intelligitur, nihil prohibet animam eductam de potentia materiæ separari, & ita est de potentia intellectiua, vel forma humana.

Nullũ diuisibile, est indiuisibile. 2. cœli & dicitur ibidem, quòd ex non quanto fit quantum, & sic sequeretur, quòd nulla scientia esset in anima, ex quo scientia est diuisibilis.

Respondetur quòd verum est, quòd nullum diuisibile, quòd est quantum continuum, & extensum, est indiuisibile, cum hoc tamẽ stat, quòd

quòd diuisibile, quod est quantum discretũ, ratione intensionis vel aggregationis, est indiuisibile, & scientia, quæ est diuisibilis, est in anima, quæ est indiuisibilis.

Nulla bona diffinitio debet dari per opposita, vt elicitur ex. 5. topico. Ratio, quia membra bonæ diffinitionis, debẽt competere diffinito. Sed opposita, non conueniunt vni, & eidem.

Respondetur, quòd illa autoritas intelligitur de diffinitione quidditatiua, sic, quòd illa non debet dari per opposita copulatiue, cum hoc tamen stat, quòd aliqua potest dari per opposita disiunctiue.

Nulla potentia stabit æternaliter frustra primo cœli.

Verum est, si fuerit potentia obiectiua, non autem subiectiua. Vel uerum est, si fuerit potentia ad corruptionem sui, & non alterius.

Naturalia sunt generabilia & corruptibilia. 1. physic & 7. metaphysic. Et sic videtur, quòd materia prima sit magis corruptibilis, quia propter vnumquodque tale, & ipsum magis tale. Sed propter

pter materia vnũquodque est corruptibile, ergo &c.

Respondetur verum est, si vtrunq; fuerit tale formaliter, & vnum fuerit causa efficiens, uel finalis alterius, modo, materia prima non est corruptibilis formaliter, sed tantum subiectiue.

Natura solum intendit speciem, & nõ indiuiduum, Auicenna.

Respondetur quòd natura nõ indiuidualis. Sed communis, sicut cælum solum intendit speciem semper continuare, & nõ indiuiduũ. Alio modo dicatur, quòd Auicenna in ista parte non tenetur, ex quo etiam ponit vniuersalia realia.

Nihil scitur nisi uerum. 1. posterio.

Verum est tanquam diffinibile propinquũ.

Nec esse est excellens diuidi in illud, quod excellit. 7. physico.

Intelligitur de excellenti quantificatiuo, modo deus non est excellens quantificatiue.

Nullum indiuisibile mouetur. 6. physi.

Intelligitur per se & circumscriptiue de loco ad locum.

Nulla

Nulla forma est composita ex partibus diuersarum rationum, Autor sex principiorum.

Respondetur, quòd loquitur de forma simplici, & non composita, nec est inconueniens, quod aliqua forma sit composita ex partibus diuersarum rationum, sicut forma aggregata ex pluribus.

Nescimus uerum sine causa. 2. meta.

Intelligitur a priori. Vel sic nescimus verum propter quid sine causa, cum hoc tamen stat, quod scimus uerum quod est.

Non solum regratiandum est his, qui bene dixerunt, sed etiam his, qui male dixerunt, ibidem, & 2. elenchorum, Et sic videtur, quòd notitia erronea etiam sit bona habenti eam, quod tamen est falsum. Et cõtra Aristotelem. 1. de anima, vbi dicit, quòd quælibet notitia in se non est bona simpliciter.

Respondetur quò illa autoritas non est intelligenda quòd de erroribus antiquorũ esset regratiandum. Sed pro labore, & de inquisitione veritatis est eis regratiandum. Et ergo

sub

sub dit ibidem, quòd isti antiqui, per sensum necessarium exercitati sunt.

Nullum ens per accidens est concretũ in genere. 7. metaphy. & sic sequeretur, quòd termini concreti non essent ponibiles in prędica.

Sciendum, quòd termini concreti uno modo considerantur, quod non habent respectũ ad significatum suppositale, vel materiale, sed solum secundum rationem significati formalis, & sic est ens per accidens, & unum purum nomen adiectiuum. Alio modo considerantur quo ad ambo, scilicet quo ad rationem significati formalis, & quo ad rationem siue significatum suppositale. Et adhuc dupliciter considerantur. Vno modo respectu suorum inferiorum, & sic concretum est in genere, & non est ens per accidens. Alio modo considerantur in ordine, quo ad terminos substantiales, & sic iterum est ens per accidens, quia de subiectis siue substantijs concreta sunt verificabilia accidentaliter, tunc negatur autoritas, sed conceditur ad hunc sensum, nullum ens per accidens est in genere

nere respectu quorum est ens per accidens.

Natura solum habet determinare de illo, quod est corpus, vel passio corporis. 3. de anima. Et videtur quòd naturalis, non habet determinare de intellectu humano.

Respondetur, quòd naturalis solum habet determinare de corpore, uel de passione corporis, uel de eo, quod dependet a corpore, in operatione eius. Et ens etiam habet determinari de intellectu.

Nigredo est priuatio albedinis, in lib. de sensu & sensato.

Respondetur, quòd uult tantum, quòd nigredo est quantitas minus perfecta, quàm albedo.

Necesse est in demonstratione, credulitatem, vel scientiam præmissarum esse maioris credibilitatis scientiæ suæ conclusionis. 1. posterio.

Intelligitur de necessitate conditionata, ut si debet haberi credulitas uel scientia conclusionis, per premissas, tunc præmissa debent esse magis scita. & declaratur per illud principium,

cipium propter quod vnumquodque tale, & ipsum magis.

Nihil dat quod non habet. 1. elencho.

Intelligitur formaliter vel virtualiter. Si primum tunc est verum simpliciter. Si secundum, simpliciter est negandum.

Non reminiscimur post mortem. 3. de anima.

Intelligitur de reminiscētia proprie dicta, eo quod illa reminiscentia est dicta sensibilis, & secundum illam requiritur organum corporari, quod in morte corrumpitur corrupto ipso corpore.

Notitia primorum principiorum est nobis innata. 1. posteriorum, & videtur, quòd intellectus in principio suæ creationis non habet se tanquam tabula rasa, in qua nihil est depictum quod est contra Aristo. 3. de anima.

Respondetur, quod sic intelligitur, quòd anima naturaliter est inclinata ad assentiendum notitiam primis principijs, quia talis est euidens & manifesta.

Nec materia est, nec forma est, sed to-

tum

tum compositum. 7. metaphy.

Intelligitur quod materia non est nec forma suppositaliter, sed totum compositum.

Nihil scitur sine causa 10. metaphy.

Intelligitur a priori & cognitione perfecta, cognitione autē imperfecta, & a posteriori aliquid bene scitur sine causa ut puta deus, quia aeterni nō est aliqua causa, ut patet. 8. phy. & ex qua sit producta tanquā ex materia, cum hoc tamē stat, q aeterni est aliqua causa a posteriori, quia cognoscimus deū p suos effectus.

Nihil videtur nisi color. 2. deanima.

Intelligitur sic capiendo ly color concretiue pro colorato, ut sit sensus, nihil videtur nisi coloratum, nihil nullo modo se habens.

Nec vox, nec littera docet, sed verus est doctor, qui mentem illuminat. Commentat. 1. physicor.

Intelligitur, quod ipsa vox non docet principaliter, sed solum instrumentaliter. Sed ille verus doctor est scilicet intellectus principalis, qui mentem illuminat. Et etiam potest exponi de spiritusancto, siue de eius gratia.

Numerus potentiarum multiplicatur

in infinitum, ſecundum numerum ſpecierum generabilium. Commentator. 1.phyſicorum.

Intelligitur de potentijs inſtrumentalibus paſsiuis ſiue qualificatiuis diſpoſitionibus materiæ diſponentibus materiam per formæ introductionem.

Nihil eſt, quod poteſt rationem entis ſubterfugere. Auicenna.

Intelligitur, quòd nihil eſt quin contineatur ſub ly ens, uel de quo non ſit verum dicere quòd ſit ens.

Nihil habetur de tpe niſi nũc. 5. phy.

Intelligitur quòd nullum tempus eſt totum ſimul & adequata niſi nunc, adhuc tamen ſtat, quòd præſens ſit diuiſibile exiſtens in aliquo mobili, quod mouetur.

Numerus eſt diuiſibilis in ſuas vnitates indiuiſibiles. 5.phyſicorum.

Dicitur, quòd uult vnitas non eſt diuiſibilis in duas partes, quarũ qualibet pars ſit tota, & talis habet ſe taliter ſicut vnitas.

Nullum bonum honeſtum recipit additionem. Seneca.

Intel-

Intelligitur, quòd nullum bonum honestum recipit additionem per admixtionem sui cõtrarij scilicet malitia cum hoc tamen stat, quòd capiat additionem gradus, ad gradus, ad eiusdem speciei.

Nihil est quod nòn generatur. 5. physi.

Intelligitur sic, quòd nihil generatur subiectiue, quod est in actu formali substantiali, respectu forma contraria. Alio modo sic intelligitur, nihil est res permanẽs, qua generatur successiue & terminatiue, & minus cõpletiue, quãdo generatur. Dicitur res permanens propter motũ localẽ. Dicitur, quòd generatur successiue propter animã humanã quę creando infunditur & generatur subitanea. Dicitur subiectiue propter materiã primã. Dicitur minus cõpletiue generaliter & participaliter.

Non potest esse princeps sine amicis. 5. ethicorum.

Ratio, quia de quanto fortuna est maior, de tanto est minus secura.

Negato vno contrariorum, de aliquo concedendum est & reliquum. Petrum hyspanum.

Notādum quòd illa autoritas est uera saluis quatuor conditionibus. Prima est quādo, subiectū est susceptibile amborū contrariorū tunc oportet, quod si unū negatur de subiecto, quia reliquū designetur in esse subiecto, & er go non sequitur, lignum nō est ægrum, ergo li gnū est sanū. Secunda cōditio, quòd cōtraria sunt immutata, & ergo nō sequitur, lignū non est albū, ergo est albū. Tertia quando arguitur cū constantia subiecti. Tunc nō sequitur. Adam nō est sanus, ergo est æger. Quarta, quòd subiectum eodem modo habet se ad ampliationem & suppositionem, nā nō sequitur, animal nō est ægrum, ergo aīal est sanū.

Nulla propositio est vera, nisi vbi idē prædicatur de seipso.

Intelligitur de propositione de inesse, & de terminis supponentibus, ut chimera est chimera, & de copula præsenti ampliatiua.

Nulla potētia est ad præteritū. 1. cœli.

Intelligitur uno modo sic, nulla potentia est, quæ potest producere præteritum, & sic est falsa, quia deus potest destruere sortē, & producere, vt ex fide credimus. Alio modo intel-

ligitur,

ligitur, quod nulla potentia est ad præteritũ, quod fuit præteritum, & hoc est verum, quia si virgo perdidit virginitatem, deus non potest facere, quod non modo perdidisset.

Nos sumus domini nostrarum operationum a principio vsque ad finem. 3. ethicorum.

Intelligitur sic, nos sumus domini. i. liberi producti nostrarum operationum.

Nemo elegit iuuenes iudices. ibidem.

Intelligitur, sic nullus eligit secundũ dictamen rectæ rationis iuuenes, in moribus iudices siue rectores. Ratio est, quia tales nõ sunt prudentes ut patet 6. ethicorum & intelligitur ibidem, quod prudentia requirit experiẽtiam experientia uero tempus, iuuenes. n. nõ habent tempus, ergo nõ possunt esse prudẽtes.

Nullum accidens es pars substantiæ. Commentator. 2. de anima.

Intelligitur sic, nullum accidens est pars substantialis, sed bene accidentalis.

Nihil agit in seipsũ. 1. de generatione.

Hcc est verũ corruptiue, tãquã totale agẽs, & per se, cum hoc tamen stat, quod aliquod

agat in seipsum saluatiue, ut intellectus seipsum intelligendo.

Neque est possibile materiã sui ipsius appetere speciem, id est formam. 1.phy.

Intelligitur sic, quòd materia non appetit formam, quam habet per modum desiderij, quia ille appetitus fit propter carentiam, sed appetit formam appetitu complacentia siue voluptatis.

Nullum ligneum est lignum. 9.metaphysicæ. sic etiam, nullum substantiale, est substantia.

Respondetur, quòd non vult, quòd omnes tales sunt negandæ, ubi prædicatum est substãtiale, sed vult, quòd nullum materiale est materia, ex qua componitur, id est materia in abstracto non debet de composito verificari, sed bene in cõcreto, vt dicẽdo, deus est naturalis, domus est lignea, & nõ domus est lignum.

Necesse est, omne diuisum prædicare, de membris diuidentibus. Boetius.

Intelligitur de illis membris, quæ habent se vt species vel differentiæ, & non de illis, quæ habent se vt analogum in sua analogata.

Nobi-

Nobiliora sunt, quæ paucioribus indigent. 1. cœli.

Intelligitur sic, tale non habet aliquid in esse, per quod potest expellere iam indigentiā. Vel dicitur, quòd simpliciter est falsa, quia sic, rex non esset nobilior rustico, ex quo pluribus indiget quàm rusticus, vel dicatur, quòd intelligitur de minori indigentia supra se; & non infra se, & hoc propter deum & regem.

Nihil agit infra suam speciem. 7. metaphysicę. Et 2. de anima.

Intelligitur virtute propria, licet bene virtute aliena aliquis agit infra suam speciem, & hoc uirtute agentis nobilioris.

Nihil est commune vniuoce superioribus & inferioribus, in lib. de substantia orbis, cuius oppositum videtur esse de lumine, quia videtur seruire tā superioribus quàm inferioribus, quia non solū luminosum videtur in inferioribus sed etiam in superioribus.

Respondetur, vniuocum sumitr dupliciter. Vno modo, vt excludit analogū, & equiuocū simul, illo modo autoritas est vera. Secundo

capitur vniuocum, ut contra equiuocum distinguuntur, & sic tunc falsa. Nā tunc valet tantū, quòd nihil est commune vniuocū, quod æque primo conuenit inferioribus & superioribus. Sed improprie ibi est semper analogia causæ & causati.

Nulla qualitas mixta est ī simplici corpore. in libro de sensu & sensato.

Intelligitur sic, quòd nulla qualitas mixta a qualitatibus contrarijs, est in corpore simplici existenti in sua naturali dispositione.

Non bona sunt eligibiliora. 3. topico.

Ibi dicitur, quòd ly non debet capi infinitanter, & ly bona non debet capi transcendēter, prout diuiditur in bonum naturale, morale, & intellectuale. Sed magis debet capi, pro bono morali.

Nulla substantia fit à casu. 7. metaphysicæ.

Intelligitur de substantia perfecta primaria, cum hoc tamē stat, quòd substantia imperfecta, & secundaria debet fieri à casu.

Nihil differt ætate puer & moribus puerilis. 1. ethicorum.

Nullus est bonus vel maius per superabundantiam, ibidem.
Non est omnino felix qui specie turpissimus est, Ibidem.
Nullus est beatus, nec bonus, nisi uolens. 3. ethicorum.
Non parum differt sic vel sic assuesci à iuuentute, imò multum. 3. ethic.
Nullus vult viuere sine amicis habens reliqua bona. 8. ethic.
Nec Lucifer, nec Vesperus est ita mirabilis, sicut iustitia. 5. ethic.
Non facile est ex antiqua consuetudine omnes transferre ad sermones. 10. ethico.
Natura non facit vnum instrumentũ nisi ad unum opus. 1. polit.
Nullum animalium à natura habet sermonem, nisi homo. 1. polit.
Natura facit omnia animalia propter hominem. 1. polit.
Non idem est bonus vir, & bonus ciuis. 3. polit.
Non contingit eum bene principare, qui

qui nunquam sub principe fuit ibidem.
Non solum oportet politiam à principe instituere. Sed etiam oportet ipsam corrigere. 3. poli.
Nobilitas & virtus in paucis inueniuntur, quia nobiles & boni sunt pauci. 5. politico.
Nullus manum mittat ad impossibilia. 5. polit.
Non de facili potest inuadi, qui est sobrius. Sed qui est ebrius, nec qui est vigilans, sed qui est dormiẽs, qua propter principes, vt non inuadi possint, ebrietatem, & somnum multum debẽt euitare. 5. politicorum.
Non facile est, ciuitatem sine legibus, & consuetudinibus, permanere. 6. politico.
Necesse est futurum principem, subditum fuisse. 7. politico.
Non possibile est politiam esse optimam, sine moderata abundantia. ibid.
Non solum erudiendi sunt pueri in arte vtili & necessaria, sed etiam in artibus libe-

liberalibus. 8. ibidem.

Noli pœnitere de re præterita, quia illud est proprium debilium. Sene. in lib. de regi princi.

Nimia familiaritas cõtemptum parit. ibidem in libro se.

Nobilissimum animalium est homo. ibidem.

Non, qui parum habet, pauper est, sed qui plus cupit. Seneca ad Lucillum.

Nemo est dignus Deo, nisi qui opus Dei implet. Seneca ad Lucillum.

Nõ iubeo te semper insistere libris, aut pugillaminibus, dandum est interuallũ animo, ita quòd, non resoluatur, sed vt magis acuretur. ibidem.

Nemo diues nascitur. ibidem.

Nemo gloriari debet, nisi de suo. ibid.

Natura modice sustentatur, & naturalia desideria finita sunt. ibidem.

Non refert, quàm multos libros legas, sed quam bonos habeas. Seneca ad Lucillum.

Nulla victoria maior est, quam vitia, vin-

uincere. Ibidem.

Non ex deformitate corporis denudatur animus, sed ex pulchritudine animæ ornatur corpus. Ibidem.

Non ascribę tibi, quod non es, vt maior, quàm es, videri velis, Seneca de forma vitæ.

Nullum beneficium dandum est negligenter. Seneca in lib. de beneficijs.

Non refert quid, aut quantum detur, sed quo animo detur, quia beneficium, non in eo, quod datur, consistit, sed in ipso dantis animo ibi.

Nulli virtus præclusa est, omnibus patet, omnes admittit, omnes inuitat egenos, & seruos, reges, & exules, nec eligit dominum, nec seruũ refutat, sed nudo homine est contenta. Sen. de benef.

Non in beneficijs, nec in ingeniorum, nec in agrorum, nec in prædiorum possessionibus, nec in pulchritudine, nec in fama, nec in gloria beatitudo consistit. Boetius in lib. de consolatione.

Nulla pestis efficacior est ad nocendum,

dum, quàm familiaris inimicus. 3. de cõsolatione.

Nobilitas est laus prouenieus ex meritis parentum. Ibidem.

Nullum malum prætermissum, nullũ bonum irremuneratum. ibidem.

Non est phas homini, cunctas diuini operis machinas, vel ingenio comprehendere vel sermone explicare. ibid.

Nulla est rationalis creatura, quin ei sit libertas arbitrij. 5. ibi.

Non est dignus dulcioris acumine, qui amaritudinis nequit repleri grauamine. Boetius in lib. de disciplina scolar.

Nulla est res magis nociua discipulo, quàm uita contumeliosa magistri. ibid.

Non decet rem esse antiquiorem à primo genitore. Plato in timeo.

Nihil est ortum sub sole, cuius causa legitima non præcesserit, ibid.

Nihil est similius, & gratius Deo, quã perfecta anima. Bonus, qui in tantum cæteros homines excellit, inquantum ipse à dijs immortalibus excellitur.

Apu-

Apuleius lib. de Deo socratis.

Non est auium vnius speciei, vt se comedant. in lib.de historijs animalium.

Nunquam oportet dominum esse sine custodia, sic nec ciuitatem, in œconomicis.

Non est dignus scientia, qui scientiæ insurgit præceptori. Boetius in lib. de disciplina scola.

Nullus potest proprie sibi ipsi materiam facere.1.ethic.

Non te moueat dicentis autoritas, nec quis dicat,sed quid dicatur,attende. Senec.in lib. de forma vitæ.

Non semper in actu sis, sed interdum animo tuo requiē dato, & ipsa requies sit plena sapientiæ studijs, & bonis cogitationibus. ibidem.

Natura modicis, minimisque contenta est,cuius facietatem si uolueris urgere superfluis, aut iniocūdum erit,quod infuderis,aut noxium. 2.de consolatione philosophica.

Nec quæstus vestimentorum, nec forma,

ma,nec auri multitudo tantum ualet ad mulieris virtutem, quantum modestia in quolibet opere,& desiderium honestæ atque compositæ vitæ. In œconomica Arist.

Non debet homo sanæ mentis vbicũque,& ad quamlibet mulierem accedere. ibidem.

Nihil sit, quod te à philosophia remoueat,nec paupertas, nec indigentia alicuius rei. Sen. ad Lucil.

Non irasci,in quibus oportet, insipientis est quarto ethicorum.

Nisi parentes exemplum probitatis vitæ dederint inexcusabilem ad inuicem possint habere causam in œconomicis.

OMne vnum est indiuisibile. 10.metaphysi.

Intelligitur cum reduplicatione,vt sic,omne vnum,inquantum tale est,indiuisibile.

Omne quod est, ideo est, quia vnum numero est. Boetius.

Intelligitur vno modo sic, omne quod est, ideo est,quia habet se extra animam, modo vni-

vniuersale non habet se extra animam, ergo non oportet, quòd sit unum numero, vel singulare, quia vniuersale est terminus intentionis, Alio modo dicitur, quòd vniuersale quo ad suum esse, est bene singulare, quo ad significationem, sed quo ad repræsentationem dicitur commune siue singulare, & per consequens, non potest fieri instantia de vniuersali.

Omnis causa est prior suo effectu. Cōmentator in lib. de causis.

Respondetur, quòd prioritas est duplex, scilicet temporis, & naturæ modo autoritas debet intelligi de prioritate naturæ, & non temporis, & ly naturæ in tantum debet ualere sicut naturaliter.

Omnis conceptus naturalis sumendus est à forma. 7. metaph.

Verum est de substantijs habentibus formam, si fuerint simplices, & immateriales, sicut Deus, & angeli tunc eorum conceptus essentialis sumendus est à propria perfectione, & à propria essentia eius.

Omnis effectus est in sua causa.

Illa

Illa autoritas ex vi sermonis falsa est. Sed intelligitur ad hunc sensum, quod qualibet res, quæ potest esse causa, potest de se producere aliquem effectum.

Omne quod inest meliori, & nobiliori est magis eligendum 2. topico. Et sic sequeretur, vltra modum libere, & crapulose viuere, & vitia, essent magis eligenda, eo quod insunt melioribus, & nobilioribus, scilicet hominibus.

Dicitur, quod sic debet intelligi, omne bonū, quod est in nobiliori, vt sic est magis eligendum, quod illud, quod inest minus bono, & vt sic, dicitur primo bonum, propter primas instantias, scilicet bibere vltra mensuram. Et vlterius dicitur ex hoc debet intelligi de bono naturali vt sic, omne illud, quod est in meliori bono naturaliter, est melius secūdum nos, vel quo ad nos in genere eligibilium moraliter. Vel de bono intellectuali, sic intelligitur, omne illud, quod est intelligere in meliori, est magis eligendum simpliciter, vel quo ad nos in genere eligibilium intelligibilium.

Omne intelligere est pati 3. de anima.

Intelligitur acquisite per fantasiam, quia hoc est pati saluatiue, nō autem intelligitur de intellectione, quæ fit per nudam essētiam, quod dicitur propter deum, qui per nudam essentiam intelligitur.

Omne alterabile est corruptibile. 1. de genera.

Respondetur, quòd loquitur ibi de alteratione, quæ alteratur corruptiue, non autem de illa, quæ alteratur saluatiue.

Omne proprium melioris, est magis & melius eligendum, quàm peioris.

Intelligitur capiendo ly melius propriè, pro bono propriè, & ly peius pro malo simpliciter. Vel capiendo ly melius pro bono simpliciter. & ly peius pro minus malo, tunc etiam autoritas habet veritatem.

Omnis diffinitio, quæ datur per negationem, vel disiūctionem est vituperanda. 6. topico.

Intelligitur de diffinitione essentiali, & & quidditatiua, cum hoc tamen stat, quòd diffinitio accidentalis siue descriptiua datur per disiunctionem.

Om-

Omnis qualitas habet denominare suum subiectum. in prædicamentis.

Intelligitur de illo subiecto, cui inhæret qualitas denominatiue.

Omne quod fit, fit à sibi simili. 7. metaphysi.

Intelligitur sic. Omne quod fit generatione vniuoca, & particulari, fit à sibi simili. Per hoc quod dicitur generatione vniuoca excluduntur vermes, & alia similia animalia, quæ sunt, & generantur ex putrefactione virtute solis. Per hoc quod dicitur particulari excluditur deus qui est causa uniuersalis omnium rerum.

Omne principium debet esse propositio necessaria. 1. physicorum.

Intelligitur de principio complexo, & non similiter primo alicuius scientiæ, & non intelligitur de principio incomplexo.

Operatio arguit formam, sicut trāsmutatio materiam. 1. physic.

Respondetur verum est loquendo particulariter, & non vniuersaliter, quia non est verum in eodem supposito, sed habet veritatem

in diuersis suppositis. Vnde aliqua supposita sic se habent, quòd vnum illorum potest in aliquam operationem, & alterum non potest in illam operationem, nec in sibi similem; per hoc arguimus, huiusmodi supposita esse diuersarum specierum, & habent formas, & potentias distinctas secundum speciem, sed etiam ex diuersitate operationum in eodem supposito apparentium non arguimus diuersitatem formarum.

Omnis substantia dignior est accidente. 7. meta p.

Verum est de dignitate essentiali, non autē accidentali, quia accidentale accidens est dignius substantia, vt patet in scientijs, & uirtutibus, quæ accidentia sunt digniora lignis, & lapidibus, quæ tamen sunt substantiæ.

Omnis differentia debet sumi à forma Porphy.

Intelligitur omnis differentia debet sumi à forma comparando compositum ad compositum. Sed comparando simplex ad compositum, tunc debet sumi materia, ut refert sanctus Thomas de Aquino.

Omnis

Omnis propositio, in qua prædicatur vniuersale vniuersaliter sumptum, est falsa. 2. topic. & 1. periherme.

Respondetur, quod hoc intelligitur de propositionibus affirmatiuis propter illam, nullus homo est asinus. Secundo intelligitur dummodo prædicatum non distribuitur mediante signo vniuersali negatiuo propter illam, aliquis homo est nullus asinus. Tertio dummodo tales termini in tali propositione positi habent plura supposita actu propter illam. omnis sol, est sol. Quarto intelligitur, dummodo vniuersale capitur uniuersaliter distributiue propter illam tantum decem sunt omnia prædicamenta. Quinto, dummodo totum significatum distribuitur à tali signo, vniuersali, aut non propter illam. Ioannes est uidens omnem asinum. Sexto, dummodo talis non sit una propositio modalis, & intelligitur dummodo à parte subiecti non ponitur signum exclusiuum faciens subiectum stare confuse tantum, & prædicatum confuse distributiue, vt tantum animal est homo. Vbi prædicatum prædicatur vniuersaliter sumptum, & tamen

men est propositio uera.

Omnia futura de necessitate euenient. 1.periher.

Intelligitur uno modo, vt ly necessitate tenet se à parte subiecti, & tunc erit uera, quia ualet illam, quod est futurum de necessitate eueniet. Alio modo habet altum sensum, quia ly necessitate determinat copulā, quia tunc valet tantum, omnia futura de necessitate sunt uenientia, & hoc est falsum.

Omnis differentia debet connotare alteram partem rei. Porphyrius.

Intelligitur de rebus essentialiter compositis, non autem de simplicibus.

Omne quod est, quando est, necesse est esse, & omne quod non est, quando non est, necesse est non esse. 1.periherme.

Respondetur secundum Buridanum, quòd illæ propositiones sunt concedendæ in sensu composito, non autem in sensu diuiso, vt sic, omne quòd est necesse, est esse, quando est. Sed dicit philosophus, quòd illa autoritas est multiplex, quia unum sensum habet, quando ly quando tenet se ad subiectum, sic omne quod

fit

fit quando est, necesse est esse, & est falsa. Alium sensum habet, quando ly quando tenet se ad prædicatum, ut sic omne quod est, necesse est esse, quando est, & sic philosophus concedit illam autoritatem.

Oppositorum eadem est disciplina. 4. meta phy.

Respondetur quòd philosophus vult, propositiones opposita contraria, & contradictoria pertinent ad eandem essentiam materialiter, quæ constituuntur ex eisdem terminis.

Omne prius potest esse sine posteriori. Autor in lib. de causis.

Intelligitur, dummodo unum non dependeat ab alio, non habet veritatem.

Obiecta mouent intellectum. 3. de anima.

Respondetur, quòd obiecta per se immediate, & per species intelligibiles mouent intellectum.

Omne ens habet aliquam propriã operationem. 4. meteo & 1. de anima.

Intelligitur de entibus in actu formali existentibus propter materiam primam, & etiã

currit, vel duo, tunc nõ dicitur cõpetenter, oẽs isti currunt. Alij autem exponunt illam autoritatem sic. Omne scilicet ens, & totum scilicet vniuersum ponimus supra tria, idest cõsistit in tribus, scilicet materia, forma & toto composito, quia omne ens mundi, vel est materia, uel forma, uel totum compositum.

Omnis effectus gerit similitudinẽ suæ causæ. Autor in lib. de causis.

Verum est de causa particulari, & non uniuersali, propter Deum.

Omne agens naturaliter in agendo repatitur, & omne patiẽs in patiendo reagitur. 1. de generatione.

Intelligitur sic, omne agens communicans cum passo in materia, & hoc dicitur propter Deum, & agens actione reali propter agens spirituale, illa autoritas est vera saluis tribus conditionibus. Prima quòd tale agens non sit minoris virtutis in resistendo, quàm patiens in reagendo, vt patet in scintilla ignis proiecta in mari. Secunda conditio, quòd tale agens non sit in tanta distantia à passo ad quantum passam pergere potest. Tertia conditio,

ditio, quòd virtus agentis sit sine debilitatione, scilicet extrinseca natura.

Omne determinatum agens quocunq; alio agẽte habet aliquam operationem propriam. 4. meteo.

Respondetur uerum est de ente, quod aptũ est ad hoc, quòd à seipso potest operari sine omni alio, sic autem non est de anima.

Omne ens, vel est ens in anima, vel extra animam. 6. metaphy.

Respondetur, quòd hoc simpliciter non est verum, quia datur instantia de anima, ex quo idem non est in seipso, neque in seipsum. Sed philosophus vult, quòd omne ens aliud ab anima, aut est in anima, aut extra animam.

Omnis scientia est à posteriori, vel à priori. per cõmune dictum logicorum.

Respondetur verum est de notitia unius cõclusionis, quia datur instantia de scientia de anima, quæ est partim à posteriori, & partim à priori in de anima autem proceditur ab actibus ad potentias.

Omnis causa facit à priori cognoscere suum

ſuum effectum. Autor in lib. de cauſis.

Reſpondetur quòd illa autoritas habet ueritatem in de cauſis per ſe, & non de cauſis ſecundum accidens.

Obiectum uoluntatis non eſt niſi bonum. 4. ethicorum.

Reſpondetur uerum eſt de bono apparenti, non autem de bono exiſtenti.

Oppoſitio contradictoria maxima eſt oppoſitionum. 1. elen.

Reſpondetur, uerum eſt de illis, quæ ſunt contradictoriæ oppoſita, quantum ad hoc, quòd ſunt ſibi inuicem incompaſsibilia, ſcilicet quantum ad ueritatem, & falſitatem.

Omnis tranſmutatio, eſt uel tarda. 6. phyſic.

Intelligitur de tranſmutatione, quæ diſtinguitur à ſuis terminis, uel dicitur quòd intelligitur, de tranſmutatione ſucceſsiua, & temporali.

Omnis ſcientia eſt de numero perpetuorum impoſſibiliter aliter ſe habentium. 1. poſterio.

Intelligitur ſic, omnis ſcientia de ſcibili propinquo

pinquo debet esse perpetuorum propositionū i. perpetuæ ueritatis.

Opposita sunt in eodem genere. Porphyrius.

Est verum potentionaliter, siue in potentia non autem in actu.

Omne habẽs contrarium suscipit magis & minus. ex prædicamentis.

Intelligitur sic, omne habens contrarium in eodem subiecto, & in diuersis gradibus intensionis, & remissionis, suscipit magis, & minus.

Omnis sciẽtia capit nobilitatem à suo subiecto in prohemio de anima.

Respondetur, verum est, capit nobilitatem à subiecto signato, non autem signi.

Omne intelligibile præcedit actum intelligendi siue mouet ipsum.

Intelligitur de intelligibili principali, vt sunt res extra animam, quæ ipsum intelligibile naturaliter præcedunt, licet non tempore, sed intelligibile minus principale, sed de operatione ad intellectum non valet.

Omne, quod corrumpitur, a suo contrario

trario corrumpitur. 5.ethicorum.

Intelligitur, omne quod corrumpitur directe formaliter, & per se, à suo contrario corrumpitur. Dicitur notanter per se, & directe, propter substantiam, quæ licet corrumpitur, non tamen per se, sed per accidens, quia qualitas primo per se corrumpitur, ad quorum corruptionem cõsequenter sequitur corruptio substantiæ, & per hoc accidens corrumpitur.

Omnis propositio per se, est necessaria, vel impossibilis. Boetius in lib. posteriorum

Intelligitur omnis propositio per se vera est necessaria, & omnis propositio per se falsa, est impossibilis.

Opposita contraria habent fieri circa idem. 7. metaphysicæ. Et sic videtur, quòd bonum, & malum habent fieri circa ipsum diabulum.

Intelligitur, dummodo illud subiectum non est determinatum ad vnum solum, siue ad alterum solum. quia tunc opposita contraria habent fieri circa idem, modo diabolus deter-

minas

minat se solum ad malũ, & non ad bonum.

Omne certius eligibilus est incerto. 3. topicorum.

Intelligitur omne bonum certius plus est eligendum, quàm minus bonum incertum, dummodo ambo sunt eiusdem speciei, et dum modo minus certo bono non conuenit vna conditio propter quàm sit praelectio.

Omne perfectum est in tribus. Commentator. 1. cœli.

Intelligitur, Verior numerus, qua ponimus in numero plurali est ternarius, & ergo de duobus non vere dicitur, quòd sit numerus, sed de eis bene dicitur, quòd sint duo scilicet entia.

Omnis perfectio est in deo Commentator. 5. metaphysicæ. Sed dicit tamen generare sibi simile, est perfectio, & generare sibi simile est in deo, & per consequens, deus per generare deum, est sibi simile.

Respondetur, quòd solum intelligitur ordinatiue, sic, quòd perfectio dei excellit omnem perfectionem creaturarum.

Opor-

Oportet animal cõsiderare, & inchoare à superioribus vsque ad indiuidua. 3. topicorum.

Respondetur, quòd ly vsque, debet capi exclusiue, & vlterius dicitur, quod ly indiuiduum, debet capi pro minus communi.

Omnis motus naturalis est in fine velocior, quàm in principio. 1 cœli.

Intelligitur, omnis motus naturalis in eodem medio æqualiter dispositio cæteris paribus vno impetu ab eadem re productus, est velocior in fine, quàm in principio. Dicitur in eodē medio, quia stat quod aliquod mistum in igne velocius mouetur, quod in aere. Dicitur æqualiter dispositus quia si medium esset in principio subtilius, & in fine densius, non oportet motum esse in fine velociorem.

Omnis quæstio quęrit inter opposita, primo metaphysicæ.

Illa autoritas simpliciter non est vera, sed vniuersaliter. Quia aliqua quæstio quærit solum vnum oppositum. Sed est vera ad illum sensum, quòd quæstio, vt problema propositionis, quærit inter duo opposita, vt est

ista

ista quæstio, an mundus sit æternus, vel non.

Omne, quod in deo est, est deusmet. 6. metaph.

Intelligitur omnia quæ sunt in deo formaliter, & essentialiter sunt ipse deusmet, non autem illa quæ sunt in deo effectiue, & subordinatiue, & conseruatiue.

Omnis nostra cognitio procedit ex sẽsatis. Linconiensis supra. 1 posterio.

Intelligitur mediate, vel immediate. Et etiã de illo intelligitur illud, nihil est in intellectu, quin prius fuit in sensu.

Omne medium, est medio contrariorum. sexto physicorum.

Intelligitur de qualitatibus medijs, & secundis. Vel sic omne medium compositiue, vel successiue est medium cõtrariorum. Vel sic omne medium diuersorum, vel communiter dictorum est medium contrariorum.

Omnis, qui dicit, quodlibet, quodãmodo dicit multa. 3. topico.

Ex quo elicitur secunda regula, qui dicit vnum antecedens, multas dicit consequentias, supple formaliter, vel virtuali quia

men est propositio uera.

Omnia futura de necessitate euenient. 1. periher.

Intelligitur uno modo, vt ly necessitate tenet se à parte subiecti, & tunc erit uera, quia ualet illam, quod est futurum de necessitate eueniet. Alio modo habet altum sensum, quia ly necessitate determinat copulā, quia tunc valet tantum, omnia futura de necessitate sunt uenientia, & hoc est falsum.

Omnis differentia debet connotare alteram partem rei. Porphyrius.

Intelligitur de rebus essentialiter compositis, non autem de simplicibus.

Omne quod est, quando est, necesse est esse, & omne quod non est, quando non est, necesse est non esse. 1. periherme.

Respondetur secundum Buridanum, quòd illæ propositiones sunt concedendæ in sensu composito, non autem in sensu diuiso, vt sic, omne quòd est necesse, est esse, quando est. Sed dicit philosophus, quòd illa autoritas est multiplex, quia unum sensum habet, quando ly quando tenet se ad subiectum, sic omne quod

fit

sit quando est, necesse est esse, & est falsa. Alium sensum habet, quando ly quando tenet se ad prædicatum, ut sic omne quod est, necesse est esse, quando est, & sic philosophus concedit illam autoritatem.

Oppositorum eadem est disciplina. 4. meta phy.

Respondetur quòd philosophus vult, propositiones opposita contraria, & contradictoria pertinent ad eandem essentiam materialiter, quæ constituuntur ex eisdem terminis.

Omne prius potest esse sine posteriori. Autor in lib. de causis.

Intelligitur, dummodo unum non dependet ab alio, non habet veritatem.

Obiecta mouent intellectum. 3. de anima.

Respondetur, quòd obiecta per se immediate, & per species intelligibiles mouent intellectum.

Omne ens habet aliquam propriā operationem. 4. meteo & 1. de anima.

Intelligitur de entibus in actu formali existentibus propter materiam primam, & etiā

intelligitur de suppositaliter distinctis propter animam intellectiuam.

Omne agens præstantius est suo passo. 2. de anima.

Illa auctoritas simpliciter non est uera, sed ueritatem habet de agente principali, quia lapides agunt in intellectu. Secundo intelligitur sic, quod agere, est nobilior conditio quã pati. Tertio, omne agens inquantum tale, est nobilius passo. Quarto intelligitur de illo quod agit effectiue, & non formaliter, & sic albedo facit scutum album formaliter, sed non effectiue, non tamen sequitur, quod scutũ sit nobilius, sed pictum facit scutum album effectiue.

Omnis propositio, in qua vnum generalissimorum negatur, de alio est immediata. 2. posterio.

Intelligitur si unum generalissimorum, negatur de alio cum reduplicatione, ut sic, nulla substantia inquantum talis, est quantitas inquantum talis.

Optimi est optimum facere. 2. cœli.

Intelligitur quo ad essentialia, & sic omnis

res

res producta à Deo producitur optime, quo ad essentialia, & substantialia.

Omnium transmutationem habẽtium ad se inuicem eadem est materia. 1. de generatione.

Intelligitur de identitate specifica, scilicet quòd in specie est eadem materia omnium, & sic uidetur ulterius, quòd materia est in omnibus formis subiectiue, in compositis vero integratiue, quæ est vltra partem.

Omne totum est maius sua parte. communis prepositio.

Illud principium intelligitur de partibus integralibus quantificatiuis, & non integer alibus essentialibus, & hoc capiendo ly totum cathegoreumatice.

Omne totũ supra tria ponimus. 1. coeli.

Illam autoritatem circa illud sophisma, omnis senex est. Albertus sic glosat, & dicit, q philosophus tantum prætendit, quòd huic signo omnis in plurali numero non competenter additur signum distributiuum, nisi terminus cui additur, habeat tria supposita, & hoc est uerum, quando tantum unus homo

currit

currit, vel duo, tunc nõ dicitur cõpetenter, oẽs isti currunt. Alij autem exponunt illam autoritatem sic. Omne scilicet ens, & totum scilicet vniuersum ponimus supra tria, idest cõsistit in tribus, scilicet materia, forma & toto composito, quia omne ens mundi, vel est materia, uel forma, uel totum compositum.

Omnis effectus gerit similitudinẽ suæ causæ. Autor in lib. de causis.

Verum est de causa particulari, & non vniuersali, propter Deum.

Omne agens naturaliter in agendo repatitur, & omne patiẽs in patiendo reagitur. 1. de generatione.

Intelligitur sic, omne agens communicans cum passo in materia, & hoc dicitur propter Deum, & agens actione reali propter agens spirituale, illa autoritas est vera saluis tribus conditionibus. Prima quòd tale agens non sit minoris virtutis in resistendo, quàm patiens in reagendo, vt patet in scintilla ignis proiecta in mari. Secunda conditio, quòd tale agens non sit in tanta distantia à passo ad quantum passum pergere potest. Tertia conditio,

ditio, quòd virtus agentis sit sine debilitatione, scilicet extrinseca natura.

Omne determinatum agens quocunq; alio agẽte habet aliquam operationem propriam. 4.meteo.

Respondetur uerum est de ente, quod aptũ est ad hoc, quòd à seipso potest operari sine omni alio, sic autem non est de anima.

Omne ens, vel est ens in anima, vel extra animam. 6.metaphy.

Respondetur, quòd hoc simpliciter non est verum, quia datur instantia de anima, ex quo idem non est in seipso, neque in seipsum. Sed philosophus vult, quòd omne ens aliud ab anima, aut est in anima, aut extra animam.

Omnis scientia est à posteriori, vel à priori. per cõmune dictum logicorum.

Respondetur verum est de notitia unius cõclusionis, quia datur instantia de scientia de anima, quæ est partim à posteriori, & partim à priori in de anima autem proceditur ab actibus ad potentias.

Omnis causa facit à priori cognoscere suum

ſuum effectum. Autor in lib. de cauſis.

Reſpondetur quòd illa autoritas habet ueritatem in de cauſis per ſe, & non de cauſis ſecundum accidens.

Obiectum voluntatis non eſt niſi bonum. 4. ethicorum.

Reſpondetur uerum eſt de bono apparenti, non autem de bono exiſtenti.

Oppoſitio contradictoria maxima eſt oppoſitionum. 1. elen.

Reſpondetur, uerum eſt de illis, quæ ſunt contradictoriæ oppoſita, quantum ad hoc, quòd ſunt ſibi inuicem incompaſsibilia, ſcilicet quantum ad veritatem, & falſitatem.

Omnis tranſmutatio, eſt vel tarda. 6. phyſic.

Intelligitur de tranſmutatione, quæ diſtinguitur a ſuis terminis, uel dicitur quòd intelligitur, de tranſmutatione ſucceſsiua, & temporali.

Omnis ſcientia eſt de numero perpetuorum impoſſibiliter aliter ſe habentium. 1. poſterio.

Intelligitur ſic, omnis ſcientia de ſcibili propinquo

pinquo debet esse perpetuorum propositionū i. perpetuæ ueritatis.

Opposita sunt in eodem genere. Porphyrius.

Est verum potentionaliter, siue in potentia non autem in actu.

Omne habēs contrarium suscipit magis & minus. ex prædicamentis.

Intelligitur sic, omne habens contrarium in eodem subiecto, & in diuersis gradibus intensionis, & remissionis, suscipit magis, & minus.

Omnis sciētia capit nobilitatem à suo subiecto in prohemio de anima.

Respondetur, verum est, capit nobilitatem à subiecto signato, non autem signi.

Omne intelligibile præcedit actum intelligendi siue mouet ipsum.

Intelligitur de intelligibili principali, et sunt res extra animam, quæ ipsum intelligibile naturaliter præcedunt, licet non tempore, sed intelligibile minus principale, sed de operatione ad intellectum non valet.

Omne, quod corrumpitur, a suo contrario

trario corrumpitur. 5. ethicorum.

Intelligitur, omne quod corrumpitur directe formaliter, & per se, à suo contrario corrumpitur. Dicitur notanter per se, & directe, propter substantiam, quæ licet corrumpitur, non tamen per se, sed per accidens, quia qualitas primo per se corrumpitur, ad quorum corruptionem cõsequenter sequitur corruptio substantiæ, & per hoc accidens corrumpitur.

Omnis propositio per se, est necessaria, vel impossibilis. Boetius in lib. posteriorum

Intelligitur omnis propositio per se vera est necessaria, & omnis propositio per se falsa, est impossibilis.

Opposita contraria habent fieri circa idem. 7. metaphysicæ. Et sic videtur, quòd bonum, & malum habent fieri circa ipsum diabulum.

Intelligitur, dummodo illud subiectum non est determinatum ad vnum solum, siue ad alterum solum, quia tunc opposita contraria habent fieri circa idem, modo diabolus deter-

minat se solum ad malū, & non ad bonum.

Omne certius eligibilus est incerto. 3. topicorum.

Intelligitur omne bonum certius plus est eligendum, quàm minus bonum incertum, dummodo ambo sunt einsdem speciei, et dum modo minus certo bono non conuenit vna conditio propter quàm sit praelectio.

Omne perfectum est in tribus. Commentator. 1. cœli.

Intelligitur, verior numerus qua ponimus in numero plurali est ternarius, & ergo de duobus non vere dicitur, quòd sit numerus, sed de eis bene dicitur, quòd sint duo scilicet entia.

Omnis perfectio est in deo Commentator. 5. metaphysicæ. Sed dicit tamen generare sibi simile, est perfectio, & generare sibi simile est in deo, & per consequens, deus per generare deum, est sibi simile.

Respondetur, quòd solum intelligitur ordinatiue, sic, quòd perfectio dei excellit omnem perfectionem creaturarum.

Opor-

Oportet animal cõsiderare, & inchoare à superioribus vsque ad indiuidua. 3. topicorum.

Respondetur, quòd ly vsque, debet capi exclusiue, & vlterius dicitur, quod ly indiuiduum, debet capi pro minus communi.

Omnis motus naturalis est in fine velocior, quàm in principio. 1 coeli.

Intelligitur, omnis motus naturalis in eodem medio æqualiter dispositio cæteris paribus vno impetu ab eadem re productus, est velocior in fine, quàm in principio, Dicitur in eodẽ medio, quia stat quod aliquod mistum in igne velocius mouetur, quod in aere. Dicitur æqualiter dispositus quia si medium esset in principio subtilius, & in fine densius, non oportet motum esse in fine velociorem.

Omnis quæstio quærit inter opposita, primo metaphysicæ.

Illa autoritas simpliciter non est vera, sed vniuersaliter. Quia aliqua quæstio quærit solum vnum oppositum. Sed est vera ad illum sensum, quòd quæstio, vt problema propositionis, quærit inter duo opposita, vt est

ista

ista quæstio, an mundus sit æternus, vel non.

Omne, quod in deo est, est deusmet. 6. metaph.

Intelligitur omnia quæ sunt in deo formaliter, & essentialiter sunt ipse deusmet, non autem illa quæ sunt in deo effectiue, & subordinatiue, & conseruatiue.

Omnis nostra cognitio procedit ex sẽsatis. Linconiensis supra. 1 posterio.

Intelligitur mediate, vel immediate Et etiã de illo intelligitur illud, nihil est in intellectu, quin prius fuit in sensu.

Omne medium, est medio contrariorum. sexto physicorum.

Intelligitur de qualitatibus medijs, & secundis. Vel sic omne medium compositiue, vel successiue est medium cõtrariorum. Vel sic omne medium diuersorum, vel communiter dictorum est medium contrariorum.

Omnis, qui dicit, quodlibet, quodãmodo dicit multa. 3. topico.

Ex quo elicitur secunda regula, qui dicit vnum antecedens, multas dicit consequentias, supple formaliter, vel virtuali quia

qui dicit, homo est virtualiter dicit, animal est, corpus est, substantia est, & sic de singulis.

Omne, quod est ex prioribus, hoc est magis eligendum. 3. topico. si sic, tunc dicitur, aqua esset nobilior vino, & materia nobilior forma, & vestis antiqua esset nobilior noua.

Intelligitur ergo sic, omne, quod est bonum ex prioribus secundum perfectionem, hoc est melius, sed diceres, priora sunt nobiliora, & meliora. Dicitur, quòd omne prius perfectione essentiali, est melius suo posteriori, secundum se, & proprie, Et dicitur secundum se, quia secundum vsum nostrum non oportet, quòd florenus est prior, & perfectior scientia, quia est substantia, scientia autem accidens. Dicitur perfectione essentiali propter materiam, qua non est perfectior forma essentialiter. Dicitur etiam essentiale, propter prioritatem natura, & aqua temporis, & vestis antiqua.

Omnis voluptas est mala. 4. ethic.

Sciendum, quòd voluptas est duplex, quia quadam

quadam est voluptas corporis, & quadam animæ. Voluptas corporis est duplex, quia quadam est contra dictamen rectæ rationis, & illa semper est mala. Alia est subiecta rationi, & illa semper est bona. Voluptas animæ est duplex, quadam est appetitus recta regulatus ratione, & ille appetitus semper est bonus. Alia est secundum appetitum, priuatum, & illa semper est mala modo dicitur, quòd loquitur de voluptate, quæ est cōtra dictamen rectæ rationis.

Omne, quod est propinquius bono, hoc est magis eligendum, & melius. 3. topico. Et si sic, sequeretur, quòd camisia esset melior tunica.

Ad illam autoritatem dicatur, quòd duplex est propinquitas, quadā est localis. Alia vero perfectionis, modo autoritas intelligitur de propinquitate perfectionis, quia alias instantiá probaret verum.

Omne difficilius, est magis eligendū, & nobilius minus difficiliori. 3. topico. Et si sic, sequitur, quòd diuitiæ essent nobiliores, & meliores scientijs, & virtutibus.

tibus. Similiter, ars fabrilis esset eligibilior scientia grammaticali, & nigromantia esset eligibilior sciẽtia logicali.

Sciendum, quòd aliquid dicitur difficilius tribus modis. Vno modo in conseruando, & sic diuitiæ sunt difficiliores scientijs. Alio modo in exercendo, & sic ars fabrilis est difficilior grammatica, quia difficilius est fabricare, quàm orationem congruam facere. Tertio modo, quo ad oppositionem, & de ista difficultate debet intelligi autoritas. Et etiam intelligitur de his, quæ sunt eiusdem speciei, dummodo minus difficili non conueniat præminentia bonitatis.

Omne generabile est corruptibile. 1. cœli.

Respondetur, verum est, omne quod generatur completiue est corruptibile, & hoc propter intellectum, qui generatur intellectiue, ergo non obstat de intellectu, similiter de materia prima, quia talis generatur subiectiue.

Omnium rerum species stabiliuit creator creaturarum. Autor sex. prim.

Intelligitur sicut istat, illud idem approbat.

bat. Algorismus dicens. Omnia quæ à primeua rerum origine processerunt.

Omne, quod est naturaliter bonum, est eligibilius eo, quid non est naturaliter bonum. Albertus.

Intelligitur sic, omne quod est naturaliter bonum, vt sic, est magis eligendum eo, quod non est bonum moraliter per acquisitionem.

Omne vnum, est indiuisibile. 12. metaphysicæ.

Illa autoritas multiplex intelligitur. Vno modo sic, vnitas est indiuisibilis, id est, non est diuisibilis in plura, quorum quodlibet est vnum, & hoc est verum secundum quantitatem distinctam. Secundo omne vnum, vt sic, est indiuisibile inquantum tale; alij dicunt, quòd debet subintelligi, omnis res est vna propter formam, sed talis forma vna est ergo.

Omni magno dato contingit dare maius, per regulam metaphysic.

Intelligitur sic contingit dare maius, id est imaginari maius.

Omnes partes diffinitionis sunt formæ, dicit Orpheus in libro de intentio-

nibus, circa diffinitionis primæ intentionis declarationem, hoc tamen videtur esse falsum, quia in diffinitione ponitur genus, quod habet rationem materiæ, & ergo, si omnes partes diffinitionis, essēt formæ, tunc materia esset forma.

Respondetur quòd sic intelligitur, quòd omnes partes diffinitionis ipsius accidentis aliquo modo habent naturam formæ.

Omnis motus est de extremo in extremum per medium. 4. physic.

Intelligitur de motu, qui fit naturaliter: nā motus, qui fit in vacuo, nō est naturalis, quia natura abhorret vacuum. Similiter dicitur, quòd motus, qui fit per vacuum, non fit per verum medium: sed solum imaginarie, ergo autoritas habet veritatem de motu, qui fit cum resistentia medij.

Omnium rerum naturalium existentium idem est tempus. 4. physic.

Intelligitur commensuratiue, & non absolute.

Omne quod mouetur est diuisibile. 6. physic.

Intelligitur, omne quod mouetur per se de loco ad locum circumscriptiue, & commensuratiue, est diuisibile. Dicitur, omne quod mouetur per se propter animam intellectiuã, quæ licet mouetur ad motum corporis, tamen hoc non est per se, sed per accidens. Dicitur circumscriptiue, quia licet angelus mouetur per se, non tamen de loco ad locum circumscriptiue. Sed. d. tamen cœlum mouetur per se, & tamen non est diuisibile vt habetur. 1. cæli. Respondetur, verum est de diuisione reali, diuiditur tamen secundum aßignationem partium, scilicet orientis, & occidentis.

Omne, quod mouetur localiter describit sibi spatiũ æquale, precise in eodem instanti ex. 6. physi. & sic videtur quòd indiuisibilia, sicut angeli, essent diuisibilia.

Respondetur, quòd autoritas intelligitur de illo, quod mouetur de loco ad locum circumscriptiue.

Omne, quod mouetur, est partim in termino à quo, & partim in termino ad quem. 6. physico. Et sic videtur, quòd

mobile nunquam fit in ſpatio ſibi æquali, quòd eſt contra autorem vel autoritatem præcedentem.

Reſpondetur, quòd ſic intelligitur, omne quod mouetur interim, quòd mouetur particulariter, attingit terminum, ad quem, & terminum à quo, id eſt, quòd nec eſt perfecte, nec complete in termino, à quo, nec in termino ad quem.

Omnes actus diſtincti ſic ſe habent, quòd unus poteſt conſeruari ſine alio. 7. metaph.

Reſpondetur, quòd habet veritatem, ubi unus non dependet in eſſe ab alio, quia actus ſortis, & Dei, ſunt actus diſtincti, & tamen vnus non poteſt eſſe eum alio, ſic etiam ſcientia eſt in anima. Similiter operationes uitales ſunt diſtincte ab anima, & tamen unum poteſt conſeruari ſine alio, ut prius dictum eſt.

Omne, quod mouetur, mouetur ab alio. 7. phyſic. Et ſic uidetur, quòd intellectus non poteſt moueri obiectiue, quia anima non eſt ab intellectu.

Reſpon-

Respondetur, quòd impossibile est moueri seipsum per se, vt habetur. 3. de anima, & cũ hoc moueri, & sic impossibile est rem aliquã esse agens totale, & mouens totale, quin ad minus concurrit Deus, aut materia prima.

Omnem intellectum oportet esse passibilem. Commentator. 3. de anima. In oppositum est philosophus ibidem in principio, vbi dicit, quòd intellectus sit uirtus passiua.

Respondetur quòd Commentator vult, quòd oportet, intellectum esse impassibilem passione corruptiua, licet sit passibilis passione saluatiua.

Omne incorruptibile est nobilius corruptibili. 1. physico.

Intelligitur sic si incorruptibile non est melior conditio annexa, quàm incorruptibile.

Omnis finis est melior ordinato in finem. 3 topic. similiter. 2. metaph.

Intelligitur de fine, gratia cuius, quia talis semper, est melior ordinato in finem, ex quo talis finis est gratia cuius.

Omne ens aut est substantia, aut accidens,

dens. 12. metaph.

Intelligitur, de ente simpliciter uno, & nō aggregatiuo. Vel capiendo ly ens nominaliter, & non participaliter, quia exercitus unus est ens, id est existens, & tamen non est substantia, sed plures substantiæ.

Omnino illud, quod fit ab aliqua eius parte præexistit. 7. meta. Et per consequens formaliter habet se in materia ante eius productionem, quod est contra philosophum. primo physicorum.

Intelligitur ergo sic, omne quod fit compositione, vt compositum habet partes praexistentes, vt materiam, & formam.

Omne quod mouetur, habet partes integrales 6. physico.

Intelligitur de illo, quod per se mouetur. & non de eo, quod mouetur secundum accidēs.

Omnis motus est de contrario in contrarium. 4. physicorum.

Intelligitur de motu naturali, & non violento.

Omne ens in suo loco naturali quiescit à motu. 4. physicorum, & 1. cœli.

In-

Intelligitur, quòd omne ens in loco naturali quiescit à motu locali, non autem est uerũ de alijs motibus, sicut de motu alterationis, & augmentationis.

Omne corpus est in loco. 1. physi. Clara est de se.

PArticularia, & singularia semper in multitudine ex contrario, diuidunt illud, quod unum est. Porphyrius.

Respondetur, quod ibi per particularia, & singularia debet intelligi minus commune, ut sit sensus, particularia, & singularia i. minus communia diuidunt, id est in diuidendo contrahunt ex contrario illud, quod unum est genus.

Particularis in materia naturali æquipollet suæ vniuersali. 1. periherme.

Intelligitur de particulari simpliciter dicta, & de prædicatione directa, cuius copula est de illo verbosum de præsenti, cum terminis non ampliatiuis, illa æquiualet in ueritate, & falsitate sua vniuersali.

Particularis negatiua non est conuertibilis. 2. periherme,

Lx.

Intelligitur, quòd particularis negatiua nō est conuertibilis formaliter in aliam particularem negatiuam, de modo loquendi consueto, cum hoc tamen stat, quòd est conuertibilis in unam de modo loquendi inconsueto.

Propriū de uno solo prædicatur. Porp.

Intelligitur uno modo sic, quòd propriū sub ea ratione, qua stat, prædicatur de pluribus subiectis adæquate. Alio modo dicitur. Porphyrius vult, quod proprium prædicatur solū de primo subiecto conuertibiliter, licet bene de pluribus non conuertibiliter, quia risibile prædicatur de homine conuertibiliter, Sed de animali, de corpore prædicatur, non conuertibiliter.

Priuatio est forma materiæ. 2. physic.

Intelligitur sic, priuatio est forma materiæ, & connotat carentiam formæ in materia.

Priuatio per se non est ens. 1. poster.

Intelligitur, quòd materia existens priuatio, non est ens in actu formali per se, & per formam, cuius est priuatio.

Principia oportet semper manere. 1. physico.

Solutio sic debet poni, semper oportet manere principia sic, quòd ly principia stabit confusa tantum ratione ly semper, & sic est uera.

Proprium est substantiæ in subiecto non esse. per philosophum in prædicamentis.

Dicitur, quòd loquitur de terminis, & sic capit hic esse in subiecto logicaliter quod prædicatur denominatiue.

Plato non male dixit in eo, quòd sermonem sophisticum sub non ente locauit. 6. metaph.

Respondetur, quòd philosophus capit non ens improprie pro ente, quod gerit similitudinem alicuius, quod tamen non est.

Penetratio dimensionum non est possibilis 4. meteo.

Respondetur, quòd duplices sunt dimensiones, quædam sunt, quarum una habet se, per modum actus, & alia per modum potentiæ, ut albedo, uel materia prima, tunc dicitur, quòd in talibus dimensionibus penetratio est posibilis. Sic etiam est, quando duo habent se per modum actus ad tertium, quod habet

se

se per modum potentiæ, sicut albedo, & dulcedo in lacte. Alia sunt dimensiones, quarum una non habet se per modum potentiæ, & sic penetratio dimensionum est possibilis.

Processus in infinitum est prohibitus. 2. physic.

Intelligitur in prædicatis essentialiter subordinatis, & prædicata essentialiter subordinata sunt, homo, & alia res particularis, s. ignum, & Deus. Et sic intelligitur sursum, & deorsum, non autem in latus differentijs à latere positis, vbi proceditur in infinitum tenendo, quòd illæ differentiæ inter se, sunt genera, & species, & sic habet veritatem.

Potentia opponitur actui. 9. metaph. & 1. de anima.

Dicitur, quòd intelligendum est de terminis, sic, quod ille terminus potentia opponitur huic termino actus.

Principia nō fiunt ex alterutris. 1. physico. sic quòd unum non fit ex reliquo.

Et hoc est verum, prout ly ex non dicit circunstantiam partis, sed prout dicit circunstātiam totius, vt forma, illud principium fit ex

ma-

materia, & habet pro subiecto materiam.

Potentia accidit materiæ. Commentator. 1. physicorum.

Intelligitur, quòd ille terminus potentia prædicatur accidentaliter de illo termino materia, licet tamen potentia materiæ sit in ipsam et potens.

Politici est considerare de anima. 1. physicorum. Et sic uidetur, quòd nō est scientia libri de anima.

Respondetnr, quòd philosophus primo physicorum vult, quòd politicus considerat practica de anima, sed in libro de anima consideratur de anima speculatiua.

Priuatio, & materia differunt specifice & ratione. 1. physico.

Intelligitur, quod isti termini priuatio, materia, habent diuersas rationes, secundum quid nominis, cum hoc tamen stat, quòd habent uel significant eandem rem in numero, per quam non distinguuntur.

Pueri beatificantur propter spem. 1. ethicorum.

Intelligitur, pueri beatificantur, id est dicū tur

tur beati propter spem futuræ beatitudinis, uel felicitatis, licet actu non sunt tales. Sed diceres, quare hoc est? respondetur secundū Eustachium, quod ideo coniecturamus in eis futuram spem ex naturali dispositione eorū, uel ideo, quia uidemus nos inclinari ad bona, & fugere mala, Vel ideo quia sunt procreati ex bonis.

Præter verum, non est affirmatio uel negatio. 2. periherme.

Ratio, quia Verum habet se in propositione, sicut forma, modo nihil potest esse absque forma.

Propositio in toto est falsa, quæ nullā singularem habet veram. 1. posterio.

Intelligitur sic in qua genus generalissimū unius prædicamenti prædicatur de genere generalissimo alterius prædicamenti cum reduplicatioae in toto est falsa, ex quo nullā habet singularem Veram.

Plura bona sunt eligibiliora paucioribus bonis. 3. topico.

Intelligitur sic, plura bona possibilia sunt bonis paucioribus compossibilibus eligibiliora,

dum-

bonis paucioribus composs ibilibus eligibiliora, dummodo unum illorum eligibilium non sit propter aliud, & dummodo preeminentia bonitatis tenet se ex parte pluralitatis, & non ex parte materia. Dicitur dummodo unum illorum non sit eligibile propter aliud, tanquã propter finem, quia propterea sanum fieri, & sanitas, non sunt eligibiliora sanitate. Etiam dicitur Rupertus, quod intelligitur, dummodo ista bona sunt eiusdem propter hoc non sequitur, quod quatuor grossi essent eligibiliores floreno, licet tamen sint plura bona. Dicitur etiam, dummodo illa bona sunt compossibilia, propter hoc non sequitur, bonum esse monachum, & esse bonum coniugatum, essent eligibiliora simul, quàm monachum esse solum. Similiter uiuere caste, & generare sibi simile debet esse eligibiliora, quia plura sunt, quàm uiuere caste solum, quod tamen est falsum, quia sunt plura bona incompossibilia. Etiam intelligitur de bonis finitis propter Deum, qui est bonum infinitum.

Posita propositione de disiuncto prædicato, cum altera pars inest determina

R te

te subiecto tunc ostensa una in esse, ostẽditur, & reliqua non in esse. 2. topic.

Intelligitur, posita, propositione de disiuncto prædicato in terminis supponentibus, vbi partes disiuncti non ordinantur vel conuertuntur, tunc ostensa vna parte in esse subiecto, ostenditur, & reliqua non inesse particulariter. Dicitur, vbi partes disiunctæ non ordinantur, propter illud argumentum, homo est animal uel corpus: sed homo est animal ergo homo non est corpus, quia illa consequẽtia non ualet. Etiam dicitur, nec conuertuntur, propter illam consequentiam, homo est homo, uel risibile, sed homo est homo, ergo homo non est risibilis, quia consequentia iterũ non ualet. Similiter oportet, quòd partes disiunctæ non repugnant propter illam, homo est asinus, vel leo. Etiam dicitur ostenditur, & reliqua pars in esse particulariter propter illud argumentum. Omnis propositio est uera uel falsa, sed omnis propositio non est uera, ergo omnis propositio est falsa. Sed debet concludi particulariter, vt sic, ergo aliqua propositio est falsa.

Passi-

Passiuus quidam intellectus corruptibilis ex eo quòd nihil intelligit. 3. de anima.

Ille textus secundum Commentatorem potest sic intelligi, quòd per intellectum passiuum intelligitur potentia cognitiua, qua est educta de potentia materia, & nominant eũ intellectum in ordine ad alios sensus propter excellentiam. Alij uero dicunt quòd intellectus passiuus, idest fantasticus intellectus, est corruptibilis, siue potentia fantastica est corruptibilis, quo ad corruptionem specierum in fantasmatibus post separationem, quia tũc ipsa fantasia corrumpitur, & sic, non intelligitur per species. Alio modo intelligitur hoc de intellectu, qui non est informatus speciebus intelligibilibus, aptus tamen informari ad denominationem.

Possibili posito in esse, nullum sequitur inconueniens.

Illa autoritas taliter intelligitur, si sustineatur propositio possibilis tanquam uera, tunc adhuc nullum sequitur inconueniens, & sic eam intelligendo super istam autoritatẽ fun-

dantur omnes regulæ syllogisticæ. Et secundum hoc sic intelligitur, possibili posito inesse, &c idest, si propositio possibilis, uel dispossibilis ponitur in esse, tunc ad illam de inesse, nullum sequitur inconueniens. Vel sic, si propositio de possibili mutatur in suam de inesse, tunc sua de inesse non erit impossibilis. Etiã sic potest intelligi, possibili posito, id est ponatur ita esse, sicut propositio possibilis significat, tunc nullum sequitur impossibile. Et pro ulteriori intellectu illius autoritatis, est notãdum adhuc, quòd aliquæ propositiones possibiles ponuntur inesse requiruntur tres conditiones. Prima conditio si aliqua propositio uniuersalis possibilis de possibili debeat poni inesse, non debet hoc fieri per uniuersalem, sed potius singularem, vt ista. Omne producibile Deus potest producere, non debet sic poni, inesse, producibile Deus producit, sed sic, hoc producibile Deus producit, & hoc producibile Deus producit, & sic de alijs. Secunda conditio, quando in propositione de possibili subiectum, & prædicatum impugnant, tunc ponẽdo illam inesse, & loco unius extremi debet

poni

poni pronomen demonstratiuum, ut omne album potest esse nigrum, ponitur sic inesse: hoc est nigrum demonstrando per ly hoc, illud, quod prius fuit album. Tertia conditio est, quando in propositione de possibili ponuntur aliquæ terminationes, uel termini priuatiui, qui uel quæ in illa de inesse possunt facere aliquam repugnantiam, tunc ponendo illa in esse, tales terminationes sunt omittendæ, ut sortes habens oculos potest esse sine oculis, ponitur sic in esse, sortes est sine oculis, sicut illa, sortes potest cras legere, non potest sic poni in esse, sortes legit cras, sed sic sortes legit.

Posita forma substantiali, ponitur etiã aliud, cuius est forma substantialis. 5. metaphysicæ.

Intelligitur sic, posita forma substantiali actuali, & illo modo, quæ est forma, ponitur illud, cuius est forma, modo post mortem alicuius hominis forma illa, non est forma eius actualis.

Propter vnumquodque tale, & ipsum magis. 1. posteriorum, & confirmatur illud idem. 1. metaphysicæ, vbi phylosophus

phus sic dicit. Quicquid est causa aliorū, vt sunt, illud maxime est tale vt ignis est causa caloris, & maxime est talis.

Illa autoritas, vt sonat, videtur esse falsa, quia in nullo genere causarum est vera, & primo de genere causa efficientis, quia non sequitur, sortes est ebrius propter vinum, ergo vinum est magis ebrium Et tamen arguitur hic per regulam in genere causa efficientis, ergo non est vera, Secundo non sequitur, sortes est homo propter patrem suum, ergo pater suus est magis homo. Tertio non sequitur, cælum mouetur propter intelligentiam sibi assistentem, igitur intelligentia magis mouetur, quia antecedens est verum, & consequens falsum, quia dicitur. 12. metaphy. Intelligētia mouet orbem, & tamen ipsa est immobilis, cum non est diuisibilis, neque corpus. Quarto non sequitur, aer est calidus propter solem, igitur sol est magis calidus, quia sol non est calidus formaliter. Similiter non seqitur ista inferiora alterātur propter corpora cælestia, ergo corpora cælestia magis alterātur, patet, quia non sunt alternabilia alternatione corruptiua.

ruptiua, quia non ſunt receptiua peregrinam impreßionem, & tamen arguitur ſemper per regulam in genere cauſæ efficientis. Deinde etiam probatur, quia illa autoritas non habet veritatem in genere cauſæ formalis. Nam nō ſequitur paries eſt albus propter albedinem, igitur albedo eſt magis alba quia antecedēs eſt verum, & conſequens falſum. Secundo non ſequitur, homo eſt rationalis propter animam intellectiuam, igitur anima intellectiua eſt magis rationalis, quia antecedens eſt verum, conſequens falſum. Nam ly rationalis eſt differentia eſſentialis, & ſubſtantialis hominis adæquate, & conuertibiliter ſupponens per homine, & nō pro alio. Similiter non habet veritatem in genere cauſæ materialis, quia non ſequitur, homo eſt corruptibilis propter materiam primam, igitur materia prima ſit magis corruptibilis, cum materia prima ſit magis incorruptibilis, & ingenerabilis, quamuis eſt cauſa corruptionis compoſiti. Tertio modo non ſequitur in eodem genere cauſæ, ſortes, & generabilis propter materiam appetentem aliam formam, igitur illa

forma est magis generabilis. Ultimo arguitur de causa finali, ubi etiam præsens autoritas non habet veritatem, quia non sequitur, clericus vadit Romam propter beneficium, igitur beneficium magis vadit Romam. Item non sequitur, intelligentia secunda mouet orbem finaliter propter primam intelligētiam, ergo prima intelligentia magis mouet orbem, quia antecedens est verum, & cōsequens falsum. Nā dicitur 12. metaphy. primum ens, id est prima intelligentia, non mouet, nisi sicut animatum, vel desideratum. Pro solutione istarum obiectionum notandum, quia ad hoc, quod ista regula sit vera uniuersaliter, sex requiruntur cōditiones. Prima est, quando illud, in quo fit comparatio vni uoce, conueniat, vtrique comparatorum, & propter defectum illius conditionis non sequitur, sortes est ebrius propter vinum, ergo vinum est magis ebrium. Secunda conditio est, quod illud, in quo fit comparatio, suscipit magis, & minus, ergo non sequitur, sortes est homo propter patrem, ergo pater est magis homo, &c. Tertia conditio, quod effectus tales, vel tantus sit talis,

lis, vel tantus propter talem causam, vel causatam, & propter hoc non sequitur, paries est albus propter pictorem, ergo pictor est magis albus. Quarta conditio est, quòd regula intelligitur in genere causæ particularis, & non vniuersalis, & præcipue in genere causæ efficientis, propter hoc non sequitur, sortes est homo corruptibilis propter materiam, igitur materia plus est corruptibilis, tamen ista instantia soluitur per primam conditionem, eo quòd esse corruptibile non conuenit sorti, & materia vniuoce. Quinta condito est, quòd causa post productionem effectus non sit remissa in esse tali, vel tanto: vt si b post generationem esset in sua caliditate remissum, ipso a in sua intensione manente constat, quòd quãuis a esset calidior propter b non tamen esset calidus, quàm a imò minus calidum. Sexta cõditio, quod effectus talis, vel tantus sit, quòd non propter aliquam causam particularem affirmatiuam. Vnde propter hoc non sequitur, sortes diligit Platonem propter equum suum, scilicet Platonis, ergo sortes magis diligit equum suum, scilicet Platonis. Nam in

casu

casu in quo Sortes diligeret Platonem, adhuc propter multas alias causas antecedens est verum, & consequens falsum. Istis sic notatis faciliter potest responderi ad obiectiones in oppositum factas.

Plantæ penitus sunt simplices. 2. de anima.

Intelligitur in organis suis sunt simplices, quia non habent tantam diuersitatem in suis organis, sicut alia animalia habent in suis partibus.

Potentia sensitiua contrariatur intellectiuæ. 1. ethicorum.

Respondetur, quòd Philosophus vult, quòd iudicia harum potentiarum sunt contrario, quia iudicium vnius non potest se ita alia ostendere, sicut iudicium alterius, etiam sensualitas repugnat semper rationi.

Principium sensitiuum est in corde secundo de anima, & sic videtur, quòd organum sensus communis sit in corde, eo quòd est principium sensitiuum.

Respondetur, quòd sensus communi, qua est differentia sensibilium secundum proprias

rationes

rationes cognoscendi est in corde, tãquam in organo, secundum philosophos, quia est sibi perfectum, etiam quia cor principiat omnes sensus, sed secundum medicos, residet in prima parte concauitatis ancipitis. Sed hoc est verum quantum ad receptionem, & collectionem specierum, non autem ad iudicium perfectum, quia quantum ad illud, habet locum in corpore, vtique stat, quòd sensus communis residet in capite, sed residet in corde, quantum ad perfectionem, & iudicium.

Primus motus est in oriente. 4 politic.

Respondetur, verum est anthonomatice, id est per excellentiam, quia ibi relucent nobiliores effectus.

Potestas, & voluntas sunt causa finalis in volũtarijs ad effectũ producendum. Boetius. 4. de cõsolatione prosa secũda.

Intelligitur sic, dũmodo referantur ad actionem certitudo, & dummodo sunt relati ad idem tempus, & ergo non sequitur, ego sum, & possum legere ergo lego. Sed bene sequitur ego sum, & volo legere, & possum legere ergo nunc lego.

Prin-

Principium, & causa conuertuntur. 1. metaphy.

Intelligitur de principio essendi, quod est quadrupliciter, scilicet secundum quatuor causas, vt efficientem, finalem, formalem, & materialem, & capiendo principium sic, tunc principium, & causa conuertuntur.

Particularibus autem vnus, communis vero pluribus. Porphyrius.

Intelligitur de particularibus, & singularibus huius speciei, homo conuenit vnus, id est quodlibet indiuiduum huius speciei homo significat simpliciter vnum hominem singularem, & communis plures homines communiter. & repræsentat omnes homines sub conceptu communi.

Participatione speciei plures homines sunt vnus homo, Porphyrius.

Intelligitur secundum sanctum Thomam, realiter plures homines sunt vnus homo participatione speciei, id est sunt vnum in specie. Et non sequitur sunt vnum in specie, ergo sunt vnum, quia omne vnum in specie est esse vnum secundum quid. Alij sic dicunt, plu-

res

res homines sunt vnus homo participatione speciei, id est continuando vnam speciem humanam, & sic species humana est perpetua. Alio modo exponitur logicaliter, plures homines sunt vnus homo, id est plures homines significant per illum terminum homo participatione speciei. Alio modo, id est naturalis similitudo hominis, vel vnus conceptus communis hominis pluribus hominibus cõuenit.

Perpetuum est corruptibile.

Dicitur quòd corruptibile dicit hic potentiam corrumpendi, illud nos est corruptibile, quod potest corrumpi modo stat aliquid perpetue manere, & tamen esse corruptibile, vt intellectus humanus est perpetuus, & tamen in æternum manet, & manebit. Et tamen sicut eum deus produxit ex nihilo, sic etiam potest redigere eum in nihilum. Sed quando dicitur, poßibli positio in eße, sequitur impoßibile, dicitur, quod nõ debet in esse poni in propria forma. Sed sic, hoc non corrumpitur demonstrando id est, vel potest esse perpetuum, modo licet talis auia potest corrumpi, tamen adhuc est illud, quod est perpetuum.

Plantæ

Plantæ, sunt omnia corpora simplicia. 2.de anima, tractatu 10.cap.1.

Dicitur, quod plantæ sunt omnino corpora simplicia, quod plantæ sunt magis perfecta, quam corpora viuentia, & non vult, quod omnino sunt simplices.

Potentia naturalis est irrationalis. 2.periher. & 9. metaphy.

Respõdetur, quod Vult, quod bene Valet consequentia cum specificatione, vt potentia est, ergo vt sic, est irrationalis, & non valet simpliciter sine specificatione, quia homo aliquando agit materiæ naturaliter, & aliquando secundum intellectum.

QVæcunque mouentia, & non mota amplius non sunt physicæ considerationis. secun. physico. Et sic videtur quòd de deo sit sciẽtia, quia ipse est immobilis, vt patet. 8. physico.

Respondetur, quòd autoritas tantum vult, quòd entia mouentia considerata non in ordine ad motum, non sunt physicæ considerationis, ita, quòd physicus non habeat aliquid considerare de eis, nisi per attributionem ad

motum

motum, cuius motus natura est principium.

Quęlibet diffinitio ponibilis est in prędicamento. 1. topicorum.

Intelligitur, quòd quælibet diffinitio secundum suas partes, & reductiue, est ponabilis in prædicamēto, non autem per se, & proprie.

Quæstio, quid est, non habet locum in simplicibus. 7. metaphy.

Intelligitur de diffinitione quiditatiua, vbi diffinitio connotat essentiam ipsius diffiniti. Sed quæstio simplex, bene potest habere differentiā, quæ sumitur a differentia essentiali.

Quātitati nihil est cōtrariū, ex prædic.

Intelligitur de terminis, vel verum est particulariter, & non vniuersaliter.

Quot sunt species entis, tot sunt species motus. 1. physic.

Intelligitur, quòd quot terminos inferiores habet motus, tot habet etiam ens.

Quod fit, non est quòd fit 1. periherm.

Intelligitur si aliquot ens permanens fit successiue, tunc interitu quod fit, non est id est nō habet esse completum, sed fieri rei successiua est eius esse.

Quæ-

Quælibet propoſitio reduplicatiua, in qua reduplicatur prædicatum, eſt falſa, & impoſſibilis. 1. priorum.

Reſpondetur, verum eſt, vt patet de illa, homo eſt animal. inquantum animal, illa eſt falſa, & impoſſibilis, vt patet ibidem.

Quæcũque vni, & eidem, ſunt eadem, illa inter ſunt eadem. 1. phyſicorum.

Intelligitur, quæcunque diuiſim ſumpta, ſunt vni, & eidem, eadẽ inter ſe ſunt eadem. Et hoc etiam debet intelligi, quæcunque vni termino ſingulari ſunt, eadem inter ſe ſunt eadem, & ſic excluditur ſpecies.

Quicquid poteſt cauſa prima cum ſecunda, hoc poteſt ſe ſolo. Autor in lib. de cauſis.

Intelligitur de cauſa ſimpliciter prima in genere cauſæ efficientes, & ſecundum potentiam eius abſolutam. Sed in genere cauſæ formalis ſiue materialis, non oportet, potentia enim primæ cauſæ abſoluta eſt, quando agit ſine concurſu influentiarum.

Quando aliqua duo ſunt idem in eſſentia, ſi vnum per ſe eſt corruptibile, etiam,

etiam, & reliquum. 4. metaphy. modo videmos, quòd materia, & comppsitum sunt eadē res in essentia, & sic videtur, quòd materia esset corruptibilis. Et cōsimiliter potest probari de forma intellectiua.

Respondetur, quòd verum est, quando penitus sunt idem, & vnum secūdum essentiam. Sed materia simpliciter, & forma ipsius compositi sunt essentialia principia ipsius compositi, & partes essentiales, quæ non possunt dici esse sicut compositum.

Quæcunque differunt genere, differūt numero, & specie. 5. meta.

Intelligitur dupliciter. Vno modo sic. quæcunque genere, & numero differunt realiter, differunt numero, & specie realiter. Alio modo sic intelligitur. quæcunque differunt genere prædicamentaliter, differunt numero, & specie prædicamentaliter. Vel dicitur illa autoritas intelligitur in genere substantiæ, & non in genere accidentium.

Quantitas non est de virtutibus actiuis, & passiuis ad inuicem. 4 metaphy.

Respondetur, quòd philosophus vult, quòd esse actiuum, & passiuum non attribuitur quãtitati, sed bene attribuitur speciebus qualitatis.

Quidquid recipit esse, potest non esse generabile. 4 physic.

Respondetur, quòd verum est de illo, quod recipit esse a forma, quia forma est, qua dat esse rei, vt patet per philosophum primo physico. Etiam verum est de esse formali, non autem entitatiuo.

Quæstio est dubitabilis propositio. Boetius. Et sic uidetur, quòd quæstio sit propositio quod tamen est falsum.

Respondetur, quod quæstio capitur uno modo pro signo interrogatiuo, & oratione cum qua interrogatur, & sic quæstio non est propositio, & hoc vult Boetius. Secundo sumitur pro oratione, cui signum inter rogatiuum additur, & sic, quæstio est propositio, & sic illa oratio, cælum habet materiam, in tali oratione posita vtrum cælum habet materiam est propositio, & hoc vult Boetius.

Quæcunque differunt plus quàm numero.

mero. differunt specie. 5 metaph.

Respondetur, quòd philosophus vult, quòd quaecunque differunt plus quàm numero essentialiter, illa differunt specie, & sic nō oportet, quòd vir, & mulier differunt specie, vt sortes albus, & plato niger differunt specie, quia solum differunt specie accidentaliter.

Qui non vnum intelligit, nihil intelligit. 4. metaph.

Respondetur, quòd intelligitur sic, qui non unum intelligit ad minus, nihil intelligit. Vel sic capiendo ly non infinitanter, vt qui non unum intelligit, nihil intelligit, & hoc est verum.

Qui in dialectica solum terminos uniuersalia dicit, & non res, illum non dialecticum, sed dialecticæ hereticum dicimus, quia vniuersalia realia sunt ponenda. Anselmus.

Respondetur, quòd vult, quòd ille qui ponit solum vniuersalia in signis, & res non facit vniuersaliter intellectus, per illa signa, illum dicimus dialectica hereticum. Nam ille dicitur dialectica hereticus, qui ponit aliquid

falsum in dialectica siue logica.

Quicquid caret operatione, caret, & essentia. Commenta. 9 metaph.

Respondetur, quòd illa autoritas uniuersaliter non est uera, quia datur instātia de materia prima, sed tamen communiter intelligitur de istis, qui sunt in actu formali, & non in potentia, siue actu potentia.

Quod non est, non contingit scire. 1. posterio.

Verum est, quòd verum uel ueritatem entis, vel ueritatem propositionis non contingit scire, tanquam scibile propinquum, sed bene remotum.

Quiditas rei est forma rei 7. metaph.

Respondetur uerum est in simplicibus, non autem compositis.

Quæcunque habent differentiam in eodem subiecto, differunt specifice. 4. metaphysicæ. Si igitur illi gradus in alteratione proprie dicta acquirantur successiue, & habent differentiam eodem subiecto, & ergo differunt specifice, vt vult autoritas. & sic qualitas, secundum

quam

quam sit alteratio proprie dicta, non esset simplex sed diuersarum rationum.

Respondetur quod vult, quod qualitas intensibilis, & remissibilis existens in eodem subiecto, non faciens unam qualitatem partialē, illæ differunt specie. Sed si illæ qualitates facientes unam totalem qualitatem tunc non oportet, uerbi gratia albedo, & nigredo sunt in eodem subiecto, & sunt intensibiles, & remissibiles, & tunc in illo subiecto non faciũt unam qualitatem, ergo differunt specificè.

Quicquid est causa causæ, etiã est causa causati. Autor in lib. de causis.

Intelligitur, quòd quicquid est causa causę loquendo de causa essentiali, & positiua, hoc est causa causati Dicitur positiua propter vitia, quæ sunt causata priuatiue.

Qui tollit à rebus proprias operationes, etiam tollit ab eis essentias. Commentator. 8. physi.

Intelligitur qui tollit operationes proprias à rebus, quæ ad actum, & potentiam simul pertinent, ille tollit ab eis suas essentias.

Quicquid per superabundantiam dici-

tur, vni soli rei conuenit. 7 topi. ergo sequitur, quòd superlatiuus est proprie qualitatis.

Respondetur, uerum est superlatiuum exponendo affirmatiue, & non negatiue, & tunc dicitur exponi affirmatiue, quando ultima exponens est affirmatiua.

Quicquid mouetur, hoc est diuisibile. 6. topic. hoc simpliciter non est uernm, quia anima habet se in corpore tanquã nauta in naui, sed nauta mouetur motu nauis, ergo anima mouetur motu corporis, & per cõsequens est diuisibilis. quia est mobilis, quod tamen est contra philosophum.

Respondetur, quòd sic debet intelligi, quod mouetur per se, hoc est diuisibile, modo anima non mouetur per se, sed per accidens.

Quæcunque sunt eiusdem speciei, quicquid vni conuenit, conuenit & reliquo, est communis animi conceptio.

Intelligitur essentialiter, vel de prædicatis essentialibus. Dicitur essentialiter propter partem plumbi paruam, & magnam, quæ sunt eius-

eiusdem speciei, & tamen quicquid conuenit uni conuenit, & reliquo: quia portare magnam partem plumbi non conuenit, sicut conuenit nobis portare paruam partem. Similiter in accidentibus proprijs verum est. Nam sicut forti conuenit esse susceptibilem disciplinæ, sic & Platoni.

Quandocunque extremitates conuertuntur inter se inclusiue, tunc necesse est extremitates conuerti cũ medio. 2.top.

Respondetur, verum est arguendo in primis quatuor modis primæ figuræ directe concludentibus propter argumentum in darapti, vt omnis homo est animal, & omnis homo est substantia animata sensitiua; ergo substantia animata sensitiua est animal. ibi in conclusione extremitates conuertuntur, quia omnis substãtia, animata sensitiua est animal, ergo etiam deberent conuerti cum medio, & per consequens sequeretur, quod homo esset asinus. sed hoc non oportet, ex quo iste syllogismus non est in aliquo modo primæ figuræ, sed in tertia figura.

Quandocunque signum vniuersale inte-

terimitur per signum exclusiuum addi-tum ad vnam sui partem. Si tunc exclu-siua est vera, vniuersalis fuit vera. 2. topicorum.

Intelligitur dummodo tale signum vniuersale affirmatiuum additur termino habenti actu plura supposita, si tunc exclusiua est vera sua vniuersalis fuit vera.

Qui dicit animam gaudere, vel tristari, dicit eam texere, & ædificare. 1. de anima.

Intelligitur, qui dicit se solo animam gaudere, vel tristari, dicit eam tenere, sic quod Philosophus vult, quod non solum conuenit animæ, sed prout est coniuncta corpori. Et dicit Egidius ibidem, verum est, ille minus proprie dicit, qui solum animam dicit gaudere, vel tristari. Sed magis proprie loquendo tunc homo dicitur gaudere, vel tristari, & hoc est verum.

Quicquid potest in maius, potest in minus. primo cœli.

Intelligitur per se. & virtute propria, & de illis, quæ sunt eiusdem speciei.

Quod

Quod semel dictum est, amplius resumi non potest, in libro prædicamen.

Verum est naturaliter, & in numero, potest tamen idem resumi super naturaliter, & in specie.

Quorum generationes sunt bonæ, & quorum effectus sunt boni, illa sunt bona. 2. topicorum.

Intelligitur cuiuscunque generatio, vel effectus, vel generans particulare est bonum, illud est, & erit bonum ex parte efficientis, si non erit impedimentum aliũde. Dicitur particulare propter agens vniuersale. Dicitur, est, vel erit propter effectus, qui producuntur successiue, quia illi non sunt boni, sed sunt, vel erunt boni. Dicitur, inquantum est, ex parte efficientis, quia stat, patrem esse bonum, & filium non, & hoc propria voluntate. Dicitur, si non est aliud impedimentum, quia quilibet effectus propter malum vsum potest deprauari.

Quorum corruptiones sunt bonæ, ipsa corrupta sunt mala.

Intelligitur, si corruptiones sunt bonæ, tunc corru-

corrupta sunt mala. Et si corrupta sunt mala, tunc corruptiones sunt bona, & hoc est verum de his, quæ fuerunt bona, vel mala. Alio modo intelligitur, quod corruptiones tales sũt malæ, omnino moraliter, quia non torquens est malus, ergo fur est bonus, quia illa corruptio furis, non est omnino mala. Tertia intelligitur, quando corruptum non habet se, vt causa corruptionis, & ergo non sequitur, interficere tyrannum est malum, ergo tyrannus est bonus, ex quo malitia eius est causa corruptionis.

Quandocunque aliqua duo sunt coniuncta. Et si vnum reperitur sine aliquo, tunc est aliquod sine reliquo. 8. physic.

Intelligitur, sic quandocunque duo sunt cõiuncta secundum magis & minus, si tunc reperitur minus perfectum seorsum, sine magis perfecto, tunc etiam magis perfectum potest reperiri sine minus perfecto, sed non econuerso, & sic materia prima est minus perfecta, quàm forma, tamen forma reperitur sine materia, & non econuerso.

Quod non est, nulli accidit. 1. physic.

In-

Intelligitur, Vno modo sic, quod ly est, dicit inhærentiam accidentalem, & illo modo substantia nulli accidit. Alio modo intelligitur sic, ut ly accidit, dicat denominationem uel prædicationem accidentalem, & sic prædicta autoritas est falsa, ut album est substantia.

Quod omni tempore est utilius, hoc est eligibilius. 3. topicorum. Et sic sequeretur, quòd fortitudo sit eligibilior temperantia uel iustitia, eo quòd fortitudo omni tempore est utilis.

Respondetur, quòd fortitudo capitur dupliciter. Vno modo, quo ad habitum. Alio modo quo ad actum, & sic fortitudo est operatio fortitudinis, & illo modo semper est utilis actualiter, quia si omnes essemus fortes, fortitudine non indigeremus.

Quicquid est in effectu, est in causa, cõmunis propositio metaphysicorum. Et sic sequeretur, quòd omnis imperfectio esset in Deo, & præcipue materia prima esset in Deo, cum sit perfectissima, consequens est falsum.

Intelligitur ergo sic, quicquid est perfectius in effectu, hoc etiam est in causa, non formaliter, sed uirtualiter, vel reductiue, uirtualiter, Vt prima causa, quæ habet virtutem producēdi, omnem effectum, uel perfectionē supereminentem, quia prima causa supereminet omnem perfectionem ordinatam, quia omnis perfectio ultimate ordinatur in primā causā.

Quicquid in uno est substantia, in alio non potest esse accidens Auicenna. Et si sic, sequeretur, quòd scientia, quæ est in Deo, substantia, non potest fieri in nobis accidens.

Notandum, quòd aliquid in uno esse substātiam, & in alio non posse esse accidens, intelligitur dupliciter. Vno modo, quòd ipsum capitur utrobique uniuoce, & sic non est uerum. Alio modo capitur æquiuoce prout dicitur de Deo, & de nobis Ratio est, quia secundū Philosophum. 12. metaph. Sapientia dicitur æquiuoce de Deo, & creaturis, ex quo in uno est substantia, & in alio accidens.

Quantitas non est de genere actiuorū. 4. physic.

In-

Intelligitur uno modo, quòd quantitas, vt quantitas, non est de genere actiuorum, & sic est vera. Sed quantitas vt substantia, bene est de genere actiuorum. Alio modo dicitur, quòd quantitas secundum suam essentiam nō est de genere actiuorum, licet bene, secundum suas dispositiones, sic simili modo dicitur, quòd superficies secundum se non est de genere, licet secundum dispositiones corporis, cuius est superficies.

Quicunque negat multitudinem ydearum in mente diuina, est infidelis, & hæreticus beatus Augustinus, & ex hoc videtur, quòd non plures sunt dij ponēdi.

Quod sic intelligitur, quicunque negat multitudinem ydearum, id est multitudinē personarum in mēte diuina, talis est hæreticus. Nam talis multitudo, est ipse deusmet, qui est trinus, & vnus.

Rerum quædā sunt vniuersalia, quædam singularia. 1. physicorum.

Intelligitur sic, de numero rerum quædam sunt singulares, & quædam vniuersales.

Ridiculosum est tentare seu demōstrare

ge naturam esse, quia hoc est per se notum. 2. physic. Sed diceres, tamen philosophus diffinit naturam ibidem, constat autem, quòd quælibet diffinitio est demonstrabilis de suo diffinito. Et sic videtur, quòd natura sit demonstrabilis.

Intelligitur dupliciter. Vno modo, quòd Philosophus non vult, quòd sit ridiculosum demonstrare naturam esse, & hoc bene est verum. Sed ridiculosum est tentare seu demonstrare naturam esse, & hoc bene est verum, quia tentare importat difficultatem, modo nõ est difficile, imo est facile demonstrare naturam esse. Alio modo dicitur, quòd vult ridiculosum est demonstrare naturam esse, quo ad quæstionem, si est, quia hoc est notum de se. Sed quia ad alia genera quæsitiua scilicet quid est, non importat difficultatem.

Radices plantis sunt similes ori in animalibus. 2. de anima.

Ratio, quia secũdum Philosophum ibidem, tam radix quàm os recipit alimentum, per quod res in esse indiuiduali conseruatur.

Res naturales, & artificiales sunt distin

ctæ secundo physicorum.

Intelligitur secundum denominationē sic, quòd denominatio artificialis est posterior naturali, & sic distinguuntur secundum rationem, non autem secundum rem.

Relictis primis substantijs Aristoteles agit de medijs Boetius.

Intelligitur sic relictis primis substantijs tanquam extremis, id est deo, quia deus non est in prædicamento, quia nec genus, nec species, nec differentia, ex quo est simplex, imò simplicissimus, igitur dicunt aliqui, quòd non est limitabilis per positionem prædicamentalem. Similiter prima pars in autoritate datur intelligi, quia etiam non est in prædicamento, ideo Aristoteles agit de medijs, id est de substantijs compositis, ita quòd substantiæ compositæ ponuntur in prædicamentis forma etiā propriè non est in prædicamento, quia est altera pars compositi, quæ per se non stat, sed inhæret.

Relatiua sunt simul natura, in prædicamentis.

Intelligitur, relatiua consequūtur se in conse-

sequentia bona cum verbo conformi, sed non sunt simul, quo ad tempus, quia stat, vnum procedere, aliud in tempore manere.

SEmper diuisio generis est in plures species. Porphyrius.

Intelligitur quodlibet genus est semper diuisibile diuisione logicali per differentias oppositas specificas, in plures species actuales aptitudine in genere existentes, & illarum specierum ad minus debent esse dua, cum hoc tamen stat, quod possunt esse plures.

Sũt ergo ea, quæ sunt in voce, earũ quæ sunt in anima passionũ, notæ. 1. periher.

Respondetur quod per ea, qua sunt in voce intelligit signa vocalia, & per passiones in anima, intelligit terminos mentales, & conceptus, & tunc sensus autoritatis est, quod signa vocalia sunt nota, id est signum conceptuum, seu terminorum mentalium, tunc ex illa autoritate colligitur commune dictum, quod voces significãt conceptus ad placitum vltimate, licet conceptus, quibus subordinantur, significant naturaliter.

Sola species habet proprium. Porphy.

In-

Intelligitur, quod proprium magis attribuitur speciei quàm alteri, quia proprium influit ab essentia rei, idest spiritu. Vel dicitur, quòd ipse capit speciem communiter pro quolibet subiecto communi.

Sophista plus appetit apparenter esse sapiens, & non existenter, quàm existenter, & non apparenter 1. elencho.

Intelligitur, quòd Philosophus vult tantũ, quòd proprium sophistæ est apparere, & non existere.

Solius metaphysici est de quidditatibus omnium rerum considerare. 6. metaphysicæ.

Respondetur, verum est absolute, & immediate, modo quamuis naturalis philosophia considerat illos terminos, homo, vel terra, formando illas conclusiones, homo est corruptibilis, terra est sphærica, tamen non considerat illos terminos absolute, & immediate, ut metaphysicus, sed per respectum ad motum formando de ipsis conclusiones.

Si hoc verbũ est purum dixeris ipsum quoque nihil est. 1. periherm.

Intelligitur si hoc uerbum est pure dixeris. idest, solitarie ipsum quoque nihil. i. nec significat vere, nec false. Alij autem habent aliam autoritatem sic. Nec hoc verbum est purum dixeris, & tunc intelligitur sic, non ita, quòd si hoc verbum purum dixeris, quòd ipsum nihil sic significet, imò aliquid significat, quia significat quendam compositionem, quam sine extremis non est intelligere.

Singularia sunt sensui propinquiora. 1. posteriorum. Sed dicitur, tamē ibidem, quod vniuersalia sunt notiora singularibus.

Respondetur quòd intelligitur de uniuersalibus in causando, & de singularibus nagis. Item singulare vagum est terminus significans rem alteri rei aqualiter, per oppositum est de simpliciter signato. Sed per philosophū primo physicorum dicitur, quòd intellectus prius cognoscit rem naturali ordine ad cognoscendi sub conceptu magis uniuersali. Sed ad secundam dicitur, quòd intellectus cognoscit primo sub conceptu singulari magis vago, quia natura semper incipit à facilioribus,

lioribus, à quibus solius est uiuere inter pauciora indiuidua.

Simile non agit in simile. 1. de generatione.

Intelligitur mere naturaliter, & principaliter, cum hoc tamen stat, quòd unum simile agat in reliquum, vt patet de duabus negationibus mutuo se impedientibus, vt non nullus homo currit.

Separatur autem hoc ab hoc, sicut perpetuum à corruptibili. 2. de anima.

Intelligitur sic, potentia intellectiua separatur ab alijs potentijs, tanquam perpetuum à corruptibili. Alij autem dicunt, quòd philosophus comparat ibi potentiam intellectiuam in homine, ad animam sensitiuam in animali bruto, & uegetatiuam in plantis, & sic est verum, quòd intellectus separatur à uegetatiuo, & sensitiuo, quia perpetuum à corruptili, non tamen est uerum, prout illa potentia sūt in uno subiecto scilicet in homine, Aliter dicitur, quòd philosophus ibi voluit animam intellectiuam esse perpetuam. Sed tamen hoc non est verum mere, naturaliter loquendo, quia

ipsum formare perpetuum rationibus naturalibus non est ostensibile. Sed alij intelligunt sic, separatur autem hoc, idest intellectus diuinus ab hoc, idest intellectu humano, tanquã perpetuum à corruptibili.

Sensus est quædam alteratio.2.de anima.

Respondetur quòd sensus siue sensatio, est quadam alteratio saluatiua.

Sola metaphysica est scientia communis.1.metaphysicæ.

Respondetur, quòd philosophus ibi considerat scientiam esse communem ratione principiorũ vel obiectorum, & sic metaphysica communis est, quia considerat primo communiora.

Sophysticus, dialecticus, & metaphysicus versantur circa idẽ, quia dicit Cõmentator metaphysicus, & dialecticus conueniunt in subiecto.

Respondetur, quòd uerum est, quia conueniunt in subiecto naturali, sed tamen differunt in subiecto formali, vnde metaphysicus formaliter, & de per se, siue principaliter considerat ens, inquantum ens. Sed sophisticus,

siue

siue dialecticus considerat ens rationis per se, & principaliter, & sic ex consequenti ens considerat, & sic conueniunt in subiecto naturali, & hoc modo, est inconueniens, vt etiam patet de triuio.

Sicut res habet esse, ita etiam habet cognosci. 4. metaphysicæ.

Intelligitur vno modo, sicut res habet esse per causam, sic etiam habet cognosci per causam. Secundo sic. sicut res habet esse à Deo, sic etiam habet cognosci à Deo, & hoc est verum. Sed tamen illud non conuertitur sic, quòd res habeat tunc esse, sicut cognoscitur, modo vniuersaliter cognoscitur, non tamen habet esse vniuersaliter, quia omne, quod est, ideo est quia idem numero est, vt patet per Boetium.

Sola species diffinitur Boetius in libro diffinitionum.

Verum est sola species diffinitur tanquam diffinibile propinquum diffinitione quiditatiua, & essentiali, licet tamen genus, & indiuiduum possunt diffiniri tanquam diffinita remota, & nulla equiuoca sunt alicuius speciei,

& ergo nullum diffinitur.

Solius substantiæ est diffinitio. 7. metaphysicæ. Boetius.

Respondetur, solius substantiæ est diffinitio quidditatiua, & essentialis, non tamen voluit negare, quin accidens posset diffiniri per additamentum suæ substantiæ.

Substantia prior est accidente, tempore, natura, & diffinitione. 7. metaphysic.

Intelligitur sic, quia res melius, vt prius cognoscitur per prædicata substantialia, & quidditatiua, & per conceptus quidditatiuos, quàm cognoscatur per prædicata accidentalia siue denominatiua, quia illa res homo perfectius, & melius cognoscitur per conceptum illius prædicati, animal rationale, quàm per prædicatum, scilicet album vel nigrum.

Sensus visus præ omnibus sensibus diligitur. in prohemijs metaphysicæ.

Intelligitur, respectu scientiæ, & secundum repræsentationis, quas sciunt sensus secundũ se, tunc sensus visus præ omnibus diligitur, quia plures differentias differentiarum nobis ostendit. Etiam quia clarius, & remotius

plures

plures res, quæ sunt sensibiles, cum minori dif difficultate nobis visus repræsentat.

Secundum sensum tactus nos discernimus sapientes ab insipiētibus. 2. de anima.

Et subdiuiditur ratio, ibidem, quia molles quidem carne, aptos mente dicimus, & sic philosophus non vult, quòd simus sapientes secundum tactum. Sed vult, quòd secundum tactum, dicimus dispositos, & aptos ad scientiam, & hoc est verum ex molitie sanguinea, non autem flegmatica, quæ est in mulieribus.

Similia sunt quorum qualitas est vna. 5. metaphysicę, & sic sequeretur, quòd terminus vocalis non significaret terminum scriptum ex eo quòd, non est sibi similis, quia eorum qualitas non est vna.

Respondetur, quòd intelligitur de qualitate reali, siue similitudine reali, modo terminus vocalis, & scriptus sunt similes in genere repræsentationis, & pro tanto unus significat alium, & non in reali qualitate, & secundū

sanctum Thomam ly una debet tantum uale re sicut similes.

Scientia est de numero perpetuorum. 1. posterio.

Intelligitur de scientia strictissime capta, et de perpetuorum veritate, non autem essentia liter.

Sacerdotes in ægypto acquisitis vitæ necessarijs, inceperunt philosophari.

Intelligitur sacerdotes in egypto acquisitis vita necessarijs. i. in artibus liberalibus, quæ sunt necessaria ad vitam sacerdotalem, inceperunt philosophari, idest in philosophia studere.

Sciētia diuiditur in vtile, & in inutile. 2. metaphysic.

Respondetur, quòd philosophus per scientiā vtilem intelligit scientiam practicam, per inutilem intelligit speculatiuam, & sic communiter videtur, quòd scientia de anima, non sit vtilis, quia est speculatiua. Respondetur, quòd vtile capitur dupliciter. Vno improprie scilicet pro practico, & inutile pro speculatiuo. Nam scientiæ speculatiua dicuntur inutiles

quo

quo ad operationes, quia non possunt à nobis operari, & ita accipit philosophus utile. Alio modo capitur proprie, & sic, Utile est illud, quod est ordinabile, uel ordinatur, in aliquod bonum, & illo modo, scientia de anima est utilis.

Species rerum se habét ad numerum. 8. metaphysic.

Intelligitur recte, sicut numerus denarius additur alteri numero, & tunc resultat una noua species numeri, & addendo decem ad decem erunt viginti, & addendo unum ad tria erunt quatuor, & sic simili modo, quando uni speciei aditur aliquod essentiale, quòd non est de essentia temporis, resultat alia species.

Subtiliter mentitus, qui dicit quaternarium esse binarium. 4. metaphysicæ.

Respondetur, quòd hoc est verum de numero quaternario entium separatorum, cum hoc tamen stat, quòd numerus quaternarius ad inuicem est binarius, & econuerso, ut patet in continuis practicis.

Subiecti non est demonstratio. 1. poste-

Intelligitur quòd nulla scientia habet demõstrare suum subiectum esse, sed illud præsupponitur, quia est primo posteriorum in omni scientia, in qua subiectum debet præsupponi, si est, & quid est, Sed quid sit subiectum potest inuestigari.

Sensus est singularium, intellectus vero vniuersalium. 3. de anima.

Respondetur, quòd intellectus solum intelligit vniuersalia vniuersaliter, sic quòd nulla alia potentia hoc facit, quia sensus est præsentium, intellectus vero absentium, & non est sic uniuersalium, quod intellectus non intelligit singularia.

Substantia non est idem cum accidente. 1. topic.

Intelligitur accidentaliter, quia accidens, & suum subiectum, faciunt unum numero de per accidens, ut patet 7. metaph.

Sol est pater virorum. 2. de anima.

Intelligitur quantum ad luminationem, huius ratio est, quia sol generat hominem. Nam dicitur secundo physicorum homo generat hominem, & sol.

Sana-

Sanatio est in prædicamento relationis. 6.metaphysic.

Respondetur, quòd philosophus vult, quòd sanatio connotat quendam respectum propter quem, per accidens, & reductiue est in prædicamento ad aliquid.

Si infinita puncta concurrent lineam non facerent. 1.cœli.

Respondetur, quòd philosophus loquitur de punctis indiuisibilibus, sic, quòd tantum vult. Si infinita puncta indiuisibilia concurrent lineam non facerent.

Separatio formę à materia est eius corruptio. 4.physicorum.

Respondetur, quòd loquitur de forma, quæ est educta de potētijs materiæ, vt forma bruti.

Solius incomplexi est diffinitio. 6. topicorum.

Respondetur, verum est de diffinitio propinquo, non autem remoto.

TVnc vnumquodque arbitramur scire, cum causas eius cognoscimus. 1. physic.

Intelligitur de cognitione propter quid, & de

de effectu naturali. Dicitur propter quid, propter cognitionem, quia est, Et dicitur de effectu naturali propter Deum.

Tres sunt species oppositionis. 1. periherme.

Respondetur, quòd philosophus capit ibi oppositionem prout attribuitur propositionibus ratione veritatis uel falsitatis.

Tantum vni vnum opponitur. 1. periherme.

Intelligitur in eadem specie oppositionis, quia in diuersis speciebus est inconueniens, quia vni plura opponuntur.

Tantum duo sunt elementa. 5. metaph.

Intelligitur, tantum duo sunt elementa uera, & principia, scilicet materia, & forma, et quatuor sunt elementa uocata. s. aer, ignis, aqua, & terra.

Tale additum suo, tali facit ipsum magis tale. 1. posteriorum.

Intelligitur, de qualitatibus positiuis, & naturalibus sic, quòd tale aditum suo tali, hoc est qualitas positiua addita qualitati positiua ad idem subiectum, illud erit magis tale,

Et

Et dicitur positiuis, quia in priuatiuis non est verum, ex quo vna negatio addita alteri eius virtutem non fortificat, sed magis interemit. Etiam intelligitur de tali, quod est infinitum, quod notanter dicitur propter perfectionem Dei, quæ est infinita.

Triplex est substantia, scilicet forma, materia, & totum compositum. 2. de anima, & .8. metaphy. Et sic philosophus videtur velle, quòd materia, & forma distinguuntur contra totum compositum. Et videtur esse contra eum. 1. physicorum, vbi dicit, quòd totũ est suæ partes.

Respondetur, quòd philosophus distinguit materiam, & formam, & totum compositum diuisim sumpta, & non coniuncta. Sed illa autoritas philosophi. 1. physicorum intelligitur, quòd totum nihil aliud est, nisi suæ partes coniunctæ uel simul sumptæ.

Ternarius est prima multitudo. 1. metaphysicæ, & sic videtur, quòd duo non sunt multa.

Respondetur, quòd philosophus vult, quòd ternarius est prima multitudo excedens aliũ nume-

numerum, & sic est verum.

Talia sunt subiecta, qualia permittuntur ab eorum prædicatis. per regulam topicalem.

Intelligitur ad hunc sensum, quando subiecta sunt æquiuoca, & prædicata secundæ intentionis, tunc subiecta sumuntur pro talibus significatis, pro quibus sua prædicata æque conueniunt, vt homo est species, ly homo est æquiuocum à consilio, & ly species est terminus secundæ intentionis, ergo ly homo aperte subiecti accipitur pro talibus significatis, pro quibus prædicatum sibi conuenit. Sed quia illud prædicatum non conuenit sibi pro conceptu naturali, ergo etiam non accipitur pro eo.

Theoricæ finis est veritas, practicæ vero opus. primo metaphysicæ.

Respondetur, quòd philosophus loquitur de operatione, quæ fit ab extra, & licet logica, et aliæ artes operantur speculatione id tamen est ab intra.

Tunc vnumquodque est perfectũ, cum tangit propriam virtutem. 7. physic.

Respondetur, quòd philosophus vult, quòd vnum-

vnumquodq; maxime est perfectum, dum tãgit debitum gradum, & extremum perfectæ virtutis sibi conuenientis.

Tempus non est motus 4. physicorum.

Respondetur, quòd philosophus vult, quòd illa non est prædicatio essentialis, tempus est motus, sed bene accidentalis, & conuertibilis, quia propria passio prædicatur de suo subiecto.

Tempus est vbique. 4. physicorum.

Intelligitur commensuratiue, quia omnis successio mensuratur tempore.

Tempus non est numerus, quo numeramus. 4. physicorum.

Verum est capiendo numerum pro numero numerante principali, & etiam instrumentali intrinseco s. ratione animæ discretiue, licet sit numerus extrinsecus, scilicet res cognita subiecta mensuræ, secundum quam anima venit in cognitionẽ mensuræ minus notæ.

Tempus est sensibile consequentiæ, eo quòd tempus est motus, sed motus est sensibile consequentiæ, ergo tempus. 2. de anima.

Nam

Nam duplex est esse temporis secundum Cōmentatorem. s. formale, & materiale. Formale est ratio discretiua animæ. Sed materiale est motus, modo autoritas est vera, quo ad esse materiale.

Tactus est in carne. 2. de anima. Sed dicit tamen. 2. de animalibus, quòd organum tactus, sit quidem neruus radicatus in corde per plures ramunculos diffusas per totum corpus, & medium eius est caro, vbi innuitur oppositum.

Respondetur, quòd Commentator glosans dictum per hoc attestatur ibidem, iuueniliter & pueriliter dixisse, & dicit, quòd corrigit se in 2. de animalibus. Alij autem glosant, quòd tactus sit in carne, vel intra, non autem vult, quòd organū tactus. Vel etiam dicitur, quòd autoritas tenetur, & in tenore verborum dicitur, quòd tunc locutus est secundum viam suorum magistrorum, sed corrigit se. 2. de anima.

Tantum quattuor sunt prædicata dialectica. 1. topic. scilicet genus, diffinitio, & proprium, & accidens.

Respondetur, quòd verum est de prædicatis essentialibus siue dialecticis.

Totum compositum est, primo, & de per se, est generabile. 7. metaphy.

Intelligitur compositum totum est generabile completiue, & secundum totalitatem, non autem principaliter, & per se, quia principaliter forma generatur.

Totum est suæ partes simul. 1. physic.

Intelligitur sic, prout ly simul non dicit ibi separationem partium, uel nullius partis exclusionem, & sic valet in tantum, totum est sua partes, & nulla exclusiua. Vel intelligitur coniunctim, & non diuisim.

Terra est res quiescens. Comment. qui dicit. Si omnes dij descenderent, nô possunt mouere terram.

Intelligitur secundum se totam, licet moueatur secundum partes, quia quotidie alteratur secundum eius partes.

Terra est in aqua tanquam in loco proprio, & naturali. 4. physic.

Respondetur, quòd philosophus habet ibi modum loquendi vulgarium, secundum quem

modum, id dicitur esse in alio, cuius maior pars secundum se, & quamlibet sui, ab alio circundatur, & sic est terram aqua secundũ veritatem, tamen non habet unum locũ proprium, qui essent aqua tantum, vel mare tantum.

Totum sapit naturam suarum partium communis propositio.

Verum est quo ad significatum, non autem quo ad modum significandi.

Totum, & perfectũ sunt penitus idem. 2. physic. & 4. meta.

Intelligitur quando totum capitur cathegoreumatice, & non quando capitur sincathegoreu.

Tolle logicam, & [illegible], ablata est omnis scientia, & si aliquid remanet est tanquam fabula. Isidorus in libro ethimologia.

Respondetur, quòd non est in se fabula, sed apparet habenti simile, & audienti tanquam fabula.

Termino singulari non conuenienter additur signum vniuersale. 5. meta. Intelligi-

telligitur immediate. Sed tamen videtur fore falsum quia proprie dicimus, omne ens,quod est sortes,est risibile.

Respondetur, quòd duplex est terminus singularium, uidelicet singularis, vt sortes, & Plato. Alius est circumlocutus, vt ens, quod est sortes, mouetur, dicitur quòd signum uniuersale non potest proprie addi termino singulari in completo, & hoc vult philosophus.

VNius rei tantum una est natura, Cōment. 1. cœli.

Intelligitur, quòd natura productiua unius motus est, & non diuersorum secundum speciem distinctorum, licet vnius rei sunt plures natura, quarum vna est productiua motus, vt forma, & alia subiectiua, ut materia.

Vnum, & multa opponūtur. 2. metaph. Et si sic sequeretur, quòd termini de prædicamento quantitatis contrariantur.

Respondetur, quòd hic æquiuocatur oppositio pro qualibet repugnantia.

Vniuersale est unum in multis, & unū de multis. 1. poster.

Intelligitur sic uniuersale est unum in mul-

tis, ſicut inferius in ſuo ſuperiori, uel ſignificatiue, & ſic eſt uerum, & eſt unum de multis, ideſt prædicatur de pluribus.

Vniuerſale nihil eſt, aut poſterius eſt ſuis ſingularibus. 2. de anima.

Intelligitur vniuerſale in eſſendo ſecundum imaginationem Platonis, nihil eſt, aut poſterius eſt, aut eſt conceptus communis poſterior rebus ſingularibus, à quibus cauſatur, & hoc eſt verum. Vel ſic vniuerſale. i. conceptus vniuerſalis nihil eſt, aut poſterius eſt ſingularibus vagis, & quamuis illa expoſitio eſt uera, non tamen eſt de intentione phyſici.

Vnius cauſæ tantum unus eſt effectus. 1. poſter.

Intelligitur unius cauſæ eodem modo ſe habentis, reſpectu eiuſdem cauſati eſt unus effectus, quia cauſæ diuerſimode ſe habentis aliquando ſunt plures effectus, ſcilicet vnus mediatus, alternus immediatus.

Vniuerſale eſt ubique. 1. poſteriorum.

Intelligitur de vniuerſali in cauſando, & tale eſt Deus glorioſus. Similiter dicitur, quòd uniuerſale eſt vbique, ideſt aliqua res, à

qua potest fieri conceptus vniuersalis, & hoc est verum.

Vniuersalia sunt formæ repertę in quidditatibus rerum, à quibus res sunt illud, quod sunt Linconiensis.

Intelligitur vniuersalia sunt formæ. i. modi intelligendi vniuersaliter intellectæ repertæ in quidditatibus rerū, & in conceptibus quidditates rerum notificantes. à quibus modi essendi, & res sunt idem, quod sunt.

Vniuersalia per se subsistunt. 2. metaphysica.

Intelligitur, quòd vniuersale ille terminus significat res per se subsistentes. Aliter dicitur quòd vniuersalia per se subsistunt. i. ex terminis communibus possunt constitui propositiones vniuersales.

Verba quidem secundum se dicta nomina sunt. 1. periher.

Intelligitur sic, verba materialiter capta sunt nomina, & forte non intendit hoc philosophus, dicatur ergo aliter sic, id est verba sunt similia nominibus, quo ad esse verum vel falsum, quia recta sicut nomina so-

litarie sumpta, nec significant verum uel falsum, sic nec uerba solitarie sumpta.

Vbicunque est sensus, ibi est appetitus. 2. de anima.

Intelligitur secundum Themistium de appetitu concupiscibili, qui est appetitus delectabilis & conueniens, & non intelligitur de appetitu irascibili, & intellectuali, quia sensum uisus plura animalia non habent.

Vbicunque naturalis dimittit, medicus incipit. in libro de sensu, & sensato.

Per quam autoritatem Hugo de sancto Victore uult probare, quòd medicina non sit speculatiua. Sed tenendo communem uiam, scilicet quòd sit scientia speculatiua, tunc potest dici, quòd autoritas intelligitur de medicina practica.

Vniuersale est causa suorum singularium. 1. post.

Respondetur, quòd philosophus ibi loquitur secundum opinionem Platonis, qui dixit quòd uniuersale, est quidditas singularium.

Vniuersale est æternum, & incorruptibile. 1. poster.

In-

Intelligitur, quòd propositio uniuersalis posterioristica est æterne ueritatis. Vel sic, quòd ex terminis uniuersalibus potest constitui propositio æterne ueritatis.

Vbi maximus intellectus, ibi minima fortuna. Boetius.

Et ratio autoritatis est, quia hominibus intelligentibus, & magis sapientibus minus ueniunt effectus fortuiti, quàm in insipientibus, eo quòd sapientes semper agunt cum deliberatione.

Verum, & falsum præsupponunt congruum. 1. poster.

Respondetur uerum, & falsum præsupponunt congruum simpliciter uel figuratiue, quo ad esse, sic quòd non potest esse uerum uel falsum, nisi sit congruum, sed non præsupponunt congruum quo ad cognoscendum, quia aliquis cognoscit ueritatem propositionis, & nullam ibi congruitatem ponit.

Vniuersalia sunt notiora singularibus. 1 physic.

Respondetur, quòd philosophus loquitur ad hunc sensum, uidelicet, quòd uniuersalia, id

est magis confusa doctrina sunt notiora singularibus, id est minus confusis.

Visus, & illuminatio fiunt in instanti, similiter, & delectatio. 2. de anima, & 10. ethicorum.

In oppositum est philosophus in libro meteororum, patet hac ratione, quia quando debet fieri illuminatio medij de nouo, oportet, quòd hoc fiat per applicationem lucidi ad medium, & per generationem noui lucidi, & per priuationem obstaculi, modo nullum prædictorum potest fieri in instanti, & ergo ad philosophum dicitur, quòd lumen inquantum est de se, tunc sibi repugnat producere in instanti sensus, nec visus, nec delectatio. Vnde si per impossibile lucidum medium applicaretur in instanti, utique lumen in instanti producitur ab eo. Sed quia lucidum non potest ibidem per potentiam naturalem applicari, ideo per potentiam naturaliter illuminatio medij non potest fieri in instanti.

Vbicunque datur primum ibi datur ultimum, per animi conceptionem.

Respondetur, ubicunque datur ultimum in

essen-

essentialiter subordinatis, ibi datur primum, sed non oportet in accidentaliter subordinatis, & per consequens, non oportet, quòd ubi sit danda ultima pars, quod ibi data sit prima pars motus. Nam quicquid mouetur, mouebatur, uel mouetur.

Vnum, & idem ens, est naturale & artificiale. 2 phys.

Intelligitur, respectu diuersorum, & sic stat, quòd anima sit actus artificiales, & etiam naturalis corporis, ergo etiam illa consequentia non ualet, & consimilis anima est actus corporis artificialis, & ergo non est actus corporis naturalis.

Virtutes sunt fortiores in dextera parte, quàm in sinistra. Philosophus in problematibus, & super hoc problema fundatur ratio, quare anima incipit motum à parte dextra, & non sinistra, & etiam agit ex illa parte.

Dicendum est, quòd dictum intelligendum est de virtutibus motiuis, non aũt cognitiuis.

Virtus est habitus, qui habentem, se perficit, & opus eius laudabile reddit. 2. eth.

Ibi dicitur quòd uirtus non reddit opus bonum principaliter sed dispositiue, quia disponit uoluntatem semper ad bonum, & delectabile reicere. nihilominus voluntas ex sua potentia etiam potest elicere bonum, sed non potest tam prouidere, sicut virtus, & ita delectabiliter.

Virtus consistit in indiuisibili. 2. topicorum.

Respondetur, quò philosophus loquitur de virtute perfecta.

Virtus habet generationem instantaneam. 7 physi.

Respondetur quòd loquitur ibi de virtute, morali perfecta, si saltem sit aliqua talis, & vult, quòd illa quo ad vocem intensionis, & remissionis consistit in indiuisibili, sic, quòd non potest remitti, vel intendi.

Virtuosus, & felix non operantur odibilia & mala. 1. ethico.

Respondetur, quòd philosophus non vult, quòd uirtuosus nullo modo possit operari mala, & odibilia. Sed vult, quòd raro, vt de facili, de tanto hoc facit, & de quanto rarius,

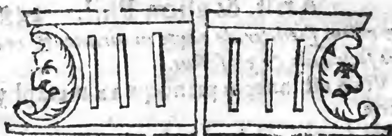
&

& minus faciliter, de tanto in uirtute, & magis formatus, & perfectus.

Vnus est tantum princeps. 12. metaphysicæ.

Ibi dicitur, quòd non ualet pluralitas principum, & subdit philosophus sit ergo unus princeps naturaliter, id est unus est motor, uel una causa prima. Sed secundum fidem sic intelligitur, unus est tantum princeps. i. unus est Deus singularis in essentia, & trinus in personis, à quo cunctis deriuatum est esse, & uiuere. His quidem clarius, his obscurius, & patuit in principio huius ubi dicitur, ab hoc quidem ente dependet cælum, & tota natura, ab hoc ente. i. à Deo, qui Deus est præsentialiter, vt eius nunc est, & in eum sit benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

FINIS.

SENTENTIÆ Terentianæ.

FAciunt næ intelligendo, vt nihil intelligant.

Dehinc quiescant porrò moneo, & desinant.

Maledicere, malefacta ne noscant sua.

Nam id arbitror.

Adprime in vita vtile esse, vt nequid nimis.

Nanque hoc tempore.

Obsequium, amicos veritas, odiũ parit.

Ita vt ingenium est omnium.

Homi-

Hominum, à labore pròcliue ad lubidinem.

Nã si illũ obiurges, vitæ qui auxiliũ tulit.

Quid facias illi qui dederit damnum, aut malum?

Mala mens, malus animus.

Omnes qui amant, grauiter sibi dari vxorem ferunt.

Dauus sum, non Oedipus.

Cui verba dare, difficile est.

Facta transfacta omnia.

Aliquid monstri alunt.

Dum in dubio est animus, paulo momento huc illuc impellitur.

Quæso Ædepol Carine, quoniam id fieri, quod vis non potest velis id

Quod possit.

Facile omnes cum valemus, recta consilia ægrotis damus.

Verum illud verbum est, vulgo quod dici solet.

Omnes sibi melius malle esse, quã alteri.

Fidelem haud fermè mulieri inuenias virum.

Nunc

Nunc huius periculo fit, ego in portu nauigo.
Amãtium iræ, amoris redintegratio eſt.
Hoccine credibile eſt,aut memorabile?
Tanta væcordia innata cuiquam vt fiet.
Vt malis gaudeat, atque ex incõmodis.
Alterius ſua comparet vt commoda?
Valeant,
Qui inter nos diſſidium volunt.
Non Apollinis magis verum, atque hoc reſponſum eſt.
Mirum vero impudenter mulier ſi facit meretrix?
Fallacia.
Alia aliam trudit.
Paulũ intereſſe cenſes, ex animo omnia
Vt fert natura, facias.an ve induſtria?
Vt quimus, aiunt, quando vt volumus, non licet.
Vt beneficium verbis initum dudum, nunc vt comprobes.
Omnis res eſt iam in vado.
Pro magno peccato paululum ſupplicij ſatis eſt patri.

Si mihi pergit, quæ vult dicere ea, quæ non vult, audiet.
Nodum in ſcirpo quæris.
Ego vitam Deorum propterea ſempiternam eſſe arbitror.
Quod voluptates eorum propriæ ſunt.
More hominum euenit, vt quod ſim nactus mali.
Prius reſciceres, tù quàm ego, quod tibi euenit boni.
Num ille ſomniat.
Ea quæ vigilans, voluit?
Here, quæ res in ſe neque conſilium, neque modum.
Habet vllũ eã cõſilio regere non potes,
In amore hæc omnia inſunt vitia, iniurię
Suſpiciones, inimicitiæ, induciæ.
Bellum, pax rurſum incerta hæc ſi tu poſtules
Ratione certa facere, nihilo plus agas,
Quàm ſi des operam, vt cum ratione inſanias.
Accede ad ignem hunc, iam caleſces plus ſatis.

Eli-

Eliciunda Hercle hæc mollities animi nimis me indulgeo.

Stat sententia.

Ex amore, vt non cognoscas eundem esse?

Dij immortales, homini homo quid præstat? stulto intelligens?

Dij boni, quid hoc morbi est? adeonus homines immutarier?

Quid interest?

Omnia habeo, neque quicquam habeo nihil quicquam cum est, nihil desit tamen.

Tota erras via.

Videnus ocium, & cibus quid faciat alienus?

Omnium rerum heus vicissitudo est.

Quas matres student.

Dimissis humeris esse, vincto pectore, ut graciles sint.

Si qua est habitior paulo, pugilem esse aiunt, deducunt cibum.

Tametsi bona est natura, reddunt curatura iunceas.

At enim iſtæc in me cudetur faba.
Tu par pari referto.
E flamma te petere cibum poſſe arbitrot.
Verbum Hercle hoc verum eſt, ſine Cerere, & Libero friget Venus.
Scio iſtuc,ſed tu quod cauere poſſis,ſtultum admittere eſt.
Omnia prius experiri,quàm armis ſapiẽtem decet.
Noui ingenium mulierum,
Nolunt,vbi uelis, vbi nolis, cupiunt ultro.
Sceleſta, ouem lupo commiſiſti.
Sæpe ex huiuſmodi re quapiam, &
Ex malo principio magna familiaritas.
Conflata eſt.
Tum hoc alterum,
Id vero eſt. quod ego mihi puto palmarium:
Me repperiſſe,quo modo adoleſcentulus
Meretricum ingenia, & mores poſſet noſcere.
Mature ut cũ cognorit, perpetuo oderit.

Quæ dum foris sunt, nihil uidetur mundius.

Nec magis compositum quidquam, nec magis elegans.

Quæ cum amatore suo cum cœnant, liguriunt.

Harum uidere ingluuiem, sordes, inopiam.

Quam inhonestæ solæ sint domi, atque auidæ cibi.

Quo pacto ex iure hesterno panem atrũ vorent,

Nosse omnia hæc, salus est adolescentulis.

Ex meo propinquo rure hoc capio commodi,

Neque agri, neque urbis odium me nunquam percipit,

Vt satias cœpit fieri, commuto locum.

Aliud ex alio malum.

Egomet meo indicio miser, quasi sorex hodie perij.

Satis diu hoc iam saxum voluo.

Chreme, tantũne est ab re tua ocij tibi,

Aliena

Aliena ut cures,eaque nihil quæ ad te at tinent ?
Homo ſum,humani à me nihil alienum puto.
Quid reliqui eſt, quin habeat, quæ quidem in homine dicuntur bona ?
Parentes, patriam incolumem, amicos, genus,cognatos,diuitias.
Atque hæc perinde ſunt, vt illius animus,qui es poſſidet.
Qui uti ſcit, ei bona illi qui non utitur recte, mala.
Pateretur nam quem ferret, ſi parentem non ferret ſuum ?
Nam parentum iniuriæ.
Vniuſmodi ſunt fermè, paulo qui eſt homo tolerabilis.
Scortari crebro nolunt, nolunt crebro conuiuarier.
Præbent exigue ſumptum, & ea ſunt tamen ad uirtutem omnia.
Verum tibi animus ſemel ſe cupiditate deuinxit mala,
Neceſſe eſt Clitipho, conſilia conſe-

qui consimilia. Hoc

Scitum est, periculum ex alijs facere, tibi quod ex vsu fiet.

Quam iniqui sunt patres, in omnes adolescentis iudices,

Qui æquum esse censent, nos iam à pueris illico nasci senes,

Neque illarum affines esse rerum, quas fert adolescentia.

Ex sua libidine moderantur, quæ nunc est, non quæ olim fuit.

Nunc ait, periculum ex alijs facito, tibi quod ex usu fiet.

Astutus. Næ illæ haud scit, quàm mihi nunc surdo narrat fabulam.

Pergin istuc prius diiudicare, quàm scis, quid ueri sit?

Et nosti mores mulierum.

Dum moliuntur, dum comuntur, annus est

O Iupiter vbi nam est fides?

Heus tu non fit sine periculo facinus magnum, & memorabile.

Ademptum tibi iam faxo omnē metum,

In

In aurem utramuis ociose ut dormias.
Tu es iudex, nequid accusandus sis, vide.
Nos quoque senes est æquum sensibus obsequi,
Diem adimere ægritudinem hominibus.
Quantam fenestram ad nequitiam pate feceris?
Nam deteriores omnes sumus licentia.
Itan comparatam esse hominum naturā omnium,
Aliena melius vt uideant, & iudicent,
Quàm sua? an eo quia, in re nostra aut gaudio
Sumus præditi nimio, aut ægritudine?
Visa uero est, quod dici solet,
Aquilæ senectus.
Noui ego amantium animos, aduertunt grauiter quæ non censeas.
Facio coniecturam, nemo est meorum amicorum hodie apud
Quem expromere omnia mea occulta Clitipho, audeam,

Sed nostrum est intelligere vtcunque, atque vbicunque opus sit, obsequi.

Quid cum illis agas? qui neque ius, neque bonum, atque æquum sciunt?

Melius, peius prosit, obsit nihil uident, nisi quodlubet. quanto tuus est animus natu grauior, tanto sit ignoscentior.

Non licet hominem esse sæpe ita, vt vult, si res non sint.

Ita Hercle in angustum oppido nunc meæ coguntur copiæ.

Crucior bolum tantum mihi ereptum tam subito è faucibus,

Nil tam difficile, quin quærendo inuestigari possit.

Nam amici quoque res est videnda, in tuto vt collocetur.

Quid si redeo ad illos, qui aiunt, quid, si nunc cœlum ruat?

Dictum ac factum reddidi.

Verum illud Chreme,

Dicunt, ius summum, sæpe summa malitia est,

Immo alijs si licet, tibi non licet.
Omnes te in lauta, & bene acta parte putant.
Nulla est tam facilis res, quin difficilis fiet,
Quam inuitus facias.
Sed pater egreditur, obsecundato in loco.
Quod imperabit, facito, loquitur paucula.
Nonne id flagitium est, te alijs consiliũ dare.
Foris sapere, tibi non posse auxiliarier?
Id quod me fecisse aiebas parum,
Fac, te esse patrem sentiat fac, vt audeat
Tibi credere omnia, abs te petere, & poscere,
Nequam aliam quærat copiam, ac te deserat,
Menedeme, mihi illæc vere ad rastros redit.
Non ita me Dij ament, auderet hæc facere.
Viduæ mulieri,

Quæ in me facit.
Vulgo id faciunt.
Prius, quæso, disce, quid sit uiuere.
Matres omnes filijs.
In peccato adiutrices, auxilio in paterna iniuria.
Solent esse.
Nam adolescẽs quàm minima in spe situs erit,
Tam facillime patris pacem in leges cõficiet suas.
Hęc dum incipias, & grauia sunt, dumque ignores ubi cognoueris facilia.
Vah quenquam ne hominem in animo instituere,
Aut parare, quod sit charius, quàm ipse est sibi?
Nam qui mentiri, aut fallere insuerit patrem, aut
Audebit, tanto magis audebit cæteros.
Pudore, & liberalitate liberos
Retinere satius esse credo, quàm metu.
Et errat longe, mea quidem sententia.

Qui

Qui imperium credat, grauius esse, aut stabilius,
Vi quod fit quam illud, quod amicitia adiungitur.
Mea est sic non, & sic animum induco meum.
Malo coactus qui suum officium facit.
Dum id rescitum credit, tantisper cauet.
Si sperat fore clam, rursum ad ingenium redit
Ille quem beneficio adiungas, ex animo facit,
Studet par referre præsens, absensq; idē erit.
Hoc patrium est, potius consuefacere filium,
Sua sponte recte facere, quàm alieno metu,
Hoc pater, ac Dominus interest, hoc qui nequit,
Fateatur se nescire imperare liberis.
Homine imperito nunquam quicquam iniustius.
Qui nisi qđ ipse fecit, nihil rectũ putat.
Acci-

Sententiæ

Accipiunda,& mussitanda iniuria adolescentium est.

Pecuniam in loco negligere, maximum interdum est lucrum,

Ego spem pretio non emo.

Nunquam rem facies, abi nescis inescare homines Sanio.

Abs quiuis homine,cum opus est, beneficium accipere gaudeas.

Verum enim vero id demum iuuat, si quem æquum est benefacere, is facit,

Itaque unam hanc rem habere, præter alios præcipuam arbitror,

Fratrem hominem neminem esse primarum artium magis principem.

Istuc est sapere,non quod ante pedes modo est

Videre,sed etiam illa,quæ futura sunt,

Prospicere.

Vt quisquam suum vult esse, ita est.

Nihil prætermitto, consue facio deniq;

Inspicere, tanquam in speculum, uitas omnium.

Iubeo, atq; ex alijs sumere exéplũ sibi.

Inepta

Inepta hæc esse, nos quę facimus, sentio.
Verum quid facias? vt homo est, ita morem geras.
Nam quid tu hic agas?
Vbi si quid béne præcipias, nemo obtemperat.
Sed Demea hoc tu facito, tecum animo cogites.
Quàm nos facillime agitis, quàm estis maxime.
Potentes, dites, fortunati, nobiles.
Tam maxime vos æquo animo æqua noscere.
Oportet, si uos vultis perhiberi probos.
Verum nimia illæ è licentia,
Profecto euadet in aliquod magnum malum.
Lupus in fabula.
Omnes quibus res sunt minus secundæ, magis sunt, nescio quo modo.
Suspiciosi ad contumeliam omnia accipient magis,
Propter suam impotentiam, se semper

credunt neglegi.
Aduorsumne illum causam dicerem,
Cui veneram aduocatus?
Quid? credebas dormienti hæc tibi confecturos Deos?
Ita uita est hominum, quasi cum Iudas tessaris.
Si illud, quod est maxime opus, iactu non cadit.
Illud quod cecidit forte, id arte vt corrigas.
Ipsa si cupiat Salus.
Seruare prorsus non potest.
Tandem reprime iracundiam, atque ad rem redi.
Nam uetus verbum hoc quidem est,
Cõmunia esse amicorum inter se omnia.
Signa insunt, ex quibus coniectura facile fit,
Duo cum idem faciunt sæpe, ut possis dicere.
Hoc licet impune facere huic, illo non licet.
Non quod dissimilis res sit, sed quod is, qui facit.

Scire

Scire est, liberum, ingenium atque animum.
Ad omnia, alia ætate sapimus rectius.
Solum unum hoc vitium adfert senectus hominibus,
Attentiores sumus ad rem omnes, quàm sat est.
Nunquam ita quisquam bene subducta ratione ad uitam fuit,
Quin res, ętas vsus semper aliquid adportet noui,
Aliquid moneat, vt illa quæ te scire credas, nescias.
Et quę tibi putaris prima, in experiundo repudies.
Re ipsa repperi.
Facilitate nihil homini esse melius, neque clementia.
Vitium commune omnium est,
Quòd nimium ad rem in senecta attenti sumus, hanc maculam decet nos
Effugere, dictum est uere, & re ipsa fieri oportet.
Suo sibi hunc gladio iugulo.

Initium

Sententiæ

Initium eſt ulciſci áduerſarios,
Ac qua via captant te illi, eadem ipſos capi?
Hæc ita, ut liberali eſſe ingenio decet,
Pudens, modeſta incommoda, atque iniurias
Viri omnes ferre, & tegere contumelias.
Prò Deûm atque hominum finem, quod hoc genus eſt, quæ hæc coniuratio?
Vt omnes mulieres eadem æque ſtudeant, nolintque omnia.
Neque declinatam quidquam ab aliarum ingenio, vllam reperias?
Itaque uno animo omnes, ſocrus oderũt nurus
Viris eſſe aduorſas, æque ſtudium eſt, ſimilis pertinacia eſt.
In eodem omnes mihi uidetur ludo doctæ ad malitiam.
Aedepol nænos mulieres ſumus æque omnes inuiſæ viris.
Propter paucas, quæ omnes faciunt, dignæ ut uideamur malo.

Nam

Nam matris ferre iniurias, me Parmeno, pietas iubet.
Tum uxori obnoxius sum, ita olim suo me ingenio pertulit,
Tot meas iniurias, quæ nunquàm ullo patefecit loco.
Si vis vero ueram rationem exequi,
Non maximas, quæ maxime sunt interdum iræ, iniurias
Faciunt. Nam sæpe est, quibus in rebus alius ne iratus quidem est,
Cum de eadem causa est iracundus factus, inimicissimus.
Pueri inter sese quàm pro leuibus noxis iras gerunt?
Quapropter? quia enim qui eos gubernat animus, infirmum gerunt.
Itidem illæ mulieres sunt fermè ut pueri leui sententia.
Fortasse unum aliquod verbum, inter eas iram conciuerit.
Nam qui amat, cui odio ipsus est, bis facere stulte dico.
Laborem inanem ipsus capit, & illi mole-

molestiam adfert.

Omnibus nobis vt res dant sese, ita magni, atque humiles sumus.

O fortuna, vt nunquam perpetuo es bona.

Non Hercle Parmeno, verbis dici potest.

Tantum, quàm re ipsa nauigare, incommodum est.

O fortunate, nescis, quid mali

Præterieris, qui nunquam es ingressus mare.

Quod potero, faciam, tamen vt pietatē colam.

Nam me parenti potius, quàm amori ob sequi

Oportet.

Sanè Hercle homo voluptati obsequēs

Fuit, dum vixit, & qui sic sunt, haud multum hæredem adiuuant.

Sibi vero hanc laudem reliqui, vixit, dū vixit, bene.

Pamphile, ad aures haud inuito sermo mihi accessit tuus,

Cum

Cum te postputasse omnes res, præ Parente intelligo.

Verum vide, ne impulsus ira, praue insistas

Pamphile.

Quia paululum vobis accessit pecuniæ,

Sublati animi adsunt.

Sine me, obsecro, hoc effugere, vulgus quod male audit mulierum.

Non tute rem incommodam, vt quæque est, in animum inducas pati.

Si cætera sunt ita, vt tu uis. itaque, vt esse ego illa existimo.

Istuc est sapere, qui vbicunque opus sit, animum posses flectere.

Quod faciundum fortasse sit post, idem hoc nunc si feceris.

Censenus te posse reperire ullam mulierem

Quæ careat culpa? an quia non delinquunt vin?

Vxor quid faciat, in manu non est mea.

Videndum est, ne minus propter iram impetrem, quàm possiem.

Aut nequid faciam plus, quod me post minus fecisse satius sit.

Nam iam ætate ea sum, ut non siet peccato mihi ignosci æquum.

Quo magis omnes res cautus, ne temere faciam, accuro.

Nam qui post factam iniuriam se expurget parum mihi prosit.

Verum te hoc moneo unum, qualis sim amicus, vt quid possiem.

Potius, quàm inimicus, periculum facias.

Nihil apud me tibi defieri patiar, quin quod opus sit,

Benigne prębeatur.

Sed cum tu satura atque ebria eris. puer vt satur sit, facito.

Tua quod nihil refert, percontari desinas.

Multa ex quo fuerunt commoda eius in commoda æquum est ferre.

Quam inique comparatum est, hi qui minus habent,

Vt semper aliquid addant diuitioribus.

Quod ille vnciatim uix de demẽso suo,
Suum perfraudans genium comparsit miser
Id illa vniuersum abripiet, haud existimans.
Quanto labore partum.
Præsertim ut nunc sunt mores, adeo res redijt.
Siquis quid reddit, magna habenda est gratia.
Cuius tu fidem in pecunia perspexeris,
Verere verba ei credere? vbi quid mihi lucri est,
Te fallere?
Nam quæ inscitia est, aduorsum stimulũ calces
Scisti uti foro.
Nunquam æque, inquit, ac modo
Pauperies mihi onus uisum est, & miserum & graue.
Quod fors feret, feremus æquo animo.
Quòd habes ita, ut uoluisti, uxorem sine mala fama, palàm.
Beatus ni unum hoc desit, animus qui

modeſte iſtęc ferat.
Ita plerique ingenio ſumus omnes noſtri noſmet pœnitet.
Laterem lauem.
Ergo iſtæc cum ita ſint Antipho,
Tanto magis te aduigilare æquum eſt.
Fortes fortuna adiuuat.
Egomet me noui, & peccatum meum.
Ita ſum iritatus, animum vt nequeam ad cogitandum inſtituere.
Quamobrem omnes, cum ſecundæ res ſunt maxime, tum maxime.
Meditari ſecum oportet, quo pacto aduorſam ærumnam ferant.
Pericla, damna, exilia, peregre rediens ſemper cogitas.
Aut filij peccatum, aut uxoris mortem, aut morbum filiæ.
Communia eſſe, hæc fieri poſſe, vt nequit animo ſit nouum.
Quicquid præter ſpem eueniat, omne id deputare, eſſe in lucro.
Ecce autem ſimilia omnia, omnes
con-

congruunt.
Vnum cognoris, omnes noris.
Sed ſiquis forte malitia fretus ſua,
Inſidias noſtræ fecit adoleſcentiæ,
Ac vicit noſtrane ea culpa eſt, an iudicum.
Qui ſæpe propter inuidiam, adimunt diuiti.
Aut propter miſericordiam, addunt pauperi.
Seruum hominem, cauſam orare Leges non ſinunt,
Neque teſtimonij dictio eſt.
Vereor, ne iſthæc fortitudo in neruum erumpat denique.
Quia non rete accipitri tenditur, neque miluio
Qui male faciunt nobis. illi qui nihil faciunt. tenditur.
Quia enim in illis, fructus eſt in his, opera ludit.
Alijs aliūde eſt periculum, vnde aliquid abradi poteſt.
Cœna dubia apponitur?

Vide, quid agas prima coitio, acerrima est.

Si eam sustinueris, post illam iam, vt lubet, ludas licet.

Pergin' Hero absenti mala loqui, impurissime?

Actum, aiunt, ne agas.

Quin quod est.

Ferundum, feras: tuis factis dignum feceris,

Vt amici inter nos simus.

Verum ita est.

Quot homines, tot sententiæ. Suus cuiq; mos.

Mihi non videtur, quod sit factum legibus,

Rescindi posse,

Cantilenam eadem canis.

O fortunatissime Antipho. AN. Egone? PHÆ.

Cui quod amas, domi est.

Mihine domi est? immo quod aiunt auribus teneo lupum.

Nam neque quo amittam à me, inuenio: neque

neque vti retineam, ſcio.

Da locum melioribus.

Si mihi prior tu attuleris Phædria,
Mea lege vtar, vt potior ſit, qui prior ad dandum eſt.

Itàne hunc patiemur Geta?
Fieri miſerum, qui me dudum, vt dixti, adiuuerit comiter?

Quin, cum opus eſt, beneficium rurſum ei experiamur reddere?

Ah dictum ſapienti ſat eſt.

Ni etiam nunc me huius cauſa quærere in malo iubeas crucem?

Noli metuere, vna tecum bona, malàque tolerabimus.

Solus eſt homo amico amicus.

Senectus ipſa eſt morbus.

Nam ego meorum ſolus ſum meus.

Sed quid pertimui autem bellua?
An quia, quos fallam, per vno duo ſunt mihi dati?

Commodius eſſe opinor, duplici ſpe vtier.

Quid ſi animam debet?

Opera tua.
Ad resti mihi quidem res redijt planissume.
Hem, siquid velis,
Huic mandes, quod quidem recte curatum velis,
Qui te ad scopulum è tranquillo inferat.
Quid minus vtile fuerit, quã hoc vlcus tangere?
In neruos potius ibit.
Nihil est Antipho,
Quin male narrando possit deprauarier.
Hoc temere nunquam amittam ego à me, quin mihi
Testes adhibeam.
Cum dem, & quamobrem dem, commemorabo.
Non sat, tuum te officium fecisse, si non id fama approbat?
Mulier mulieri magis congruet.
Dij nostram fidem, quam sæpe forte temere,

Eueniunt,quæ non audeas optare.
Noster apte culpa facimus, vt malos expediat esse,
Dum nimium dici nos bonos studemus, & benignos.
Ita fugias,ne preter causam,quod aiunt.
Nonne id sat erat,
Accipere ab illo iniuriam? etiam argentum est vltro obiectum ei.
Vt sit,qui viuat,dum aliquid aliud flagitij conficiat.
His nunc præmium est, qui recta praua faciunt.
Quid fiet? in eodem luto hæsitas, vorsuram solues.
Geta. Præsens quod fuerat malum, in
Diem abijt,plagæ crescunt,
Nisi prospicis.
Age dum,vt soles Nausistrata,fac,vt illa placetur nobis.
Vt sua voluntate id,quod est faciundum faciat.
Hem,vir viro quid præstat?
Lætus sum, vt vt meæ res sese habent,

fratri obtigisse, quod volt.

Quàm scitum est eiusmodi parare in animo cupiditates.

Quas, cum res aduersæ sient, paulo mederi possis.

Hic simul argentum rederit, cura sese expediuit.

Ego nullo possim remedio me exoluere ex illis turbis,

Quin, si hoc celetur, in metu: sin patefit, in probro fiem.

Quin tu hinc pollicitationes aufer, & quod fers cedo?

Quid ad me ibatis? ridiculum: an veremini,

Ne non id facerem, quod recepissem semel?

Heus, heus, quanta hæc mea paupertas est tamen.

Adhuc curaui vnum hoc quidem, vt mihi esset fides.

Nunc viduam extrudi, turpe est.

Quid nos, malum, me, sic ludificamini?

Inepti vestra puerili sententia.

Nolo,

Nolo, volo, volo, nolo rurſum: cedò, cape,
Quod dictum, indictum eſt quod modo erat ratum, irritum eſt.
Ego Nauſiſtrata, eſſe in hac re culpa meritam non nego.
Sed eam, quæ ſit ignoſcenda, De. Verba fiunt mortuo.

F I N I S.

